

# MİLLET MECLİSİ

## TUTANAK DERGİSİ

Yirmialtıncı Birleşim

6 . 1 . 1964 Pazartesi

### İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	206	
2. — Gelen kâğıtlar	206	
3. — Yoklama	206	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	206	
1. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam'ın, gençlik kurullarının yaptıkları bildirinin her hangi bir tehdit anlamını taşımadığına dair demeci	206:207	
2. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, komisyonların toplantı gün ve saatlerinin dahi radyo ile yayınlanmasının geleneklere uymadığı yolunda gündem dışı konuşması	207:208	
3. — Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun, Hükümete güven oyu verilmesi bitiminde oy kullanmak isteyen bir Milletvekilinin direnmesi üzerine keyfiyetin oya sunulmasının İçtüzüğe aykırı olduğu yolundaki konuşması ve Millet Meclisi Başkanı, Fuad Sirmen'in cevabı	208:211	
4. — Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in, Kıbrıs olayları sonunda		
		rjos'un tutumu ve Kıbrıs konusunda yapılan dış temaslar hakkında demeci bu husustaki çeşitli sorulara cevabı 211:213
		5. — Balıkesir Milletvekili Cihat Turgut'un, Kıbrıs Türklerine yardım kampanyasına Yüce Meclisin sayın üyelerinin de katılması yolundaki önergesi 213:214
		6. — İsparta Milletvekili Mustafa Gülcügil'in, İsparta Devlet Su İşleri şube binası ve sosyal tesisleri inşaatında çalışan 44 işçiye ücretlerinin zamanında ödenip ödenmediğine dair, Bayındırlık Bakanından olan sözlü sorusunu geri istediğine dair önergesi (6/731) 214
		7. — Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu'na bir ay süre ile izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi 214
		5. — Görüşülen işler 214
		1. — Danıştay kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/474, 2/440) (S. Sayısı: 369) 214:242
		6. — Sunuklar ve telgraflar 242:243

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Izmir Milletvekili Şinasi Osma, öğrenci teşekkülleri adına gazetelere verilen demolarla, Hükümete güven oyu vermeyecek olan milletvekillerinin korkutulmak istendiğine, Millî görevin yapılması sırasında bu türlü tehditlerden yalacak kimse bulunmadığına dair gündem dışı bir konuşma yaptı.

Malatya Milletvekili İsmet İnönü tarafından kurulan Bakanlar Kuruluna, 175 güvensizlik ve 1 çekinse oya karşı 225 güven oyu verildiği anlaşıldı.

Kıbrıs'ta devam eden kargaşalıklar dolayısıyla, bilgi edinilmek üzere tatil günleri dışında hergün toplanmasına karar verilen Genel Kuru-

lun; yapılan birleşimlerde, Kıbrıs konusundaki açıklamalardan sonra, gündemdeki işleri görüşmeye devam etmesine dair Başkanlık kararı oya sunulurak kabul olundu.

6 Ocak 1964 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan  
Fuad Sirmen

Kâtip  
Amasya  
Nezhat Şener

Kâtip  
Malatya  
Nurettin Akyurt

2. — GELEN KÂĞITLAR

Rapor

1. — Rize'nin Kömüreüler köyü 29 hanesinde nüfusa kayıtlı Mustafaoğlu, Elmas'tan doğ-

ma, 7. 1. 1929 doğumlu Bayram Albayrak'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/438) (S. Sayısı : 545)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTIPLER : İsmet Kapısız (Yozgat), İlyas Kılıç (Samsun)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Anah-tarı 90 derece çevirip ışıklar yandığı zaman be-yaz düğmeye basmanızı rica ederim.

Yoklama işlemi bitmiştir.  
Ekseriyetimiz var, müzakereye başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam'ın, gençlik kurullarının yaptıkları bildirinin her hangi bir tehdit anlamını taşımadığına dair de-meci

SUPHİ BAYKAM (İstanbul) — Gündem dışı söz istiyorum.

BAŞKAN — Kısa olmak üzere, buyurun.

SUPHİ BAYKAM (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım;

Hepinizin bildiği gibi, Meclisin geçen oturumunda Sayın Şinasi Osma gündem dışı söz alarak, gençlik teşekküllerinin birlikte yayınladıkları bildiriye cevap vermiş ve gençliği maksatları dışında itham altında bırakmıştı.

Bu konu üzerindeki fikirlerimi, geçen oturumda söz istediğim halde, ifade etmek fırsatını

bulamadığım için bugün bir kaç dakika huzuru-  
nuzu işgal edeceğim.

Bugünkü gazetelerde aynı gençlik teşekkül-  
leri yeni bir bildiri ile maksat ve niyetlerini bir  
defa daha açıklamış bulunuyorlar.

Yapılan bu açıklamayı yüksek heyetinizin  
önünde okumaya demokratik rejim adına, Par-  
lâmento ve gençlik arasında bulunmasının zaru-  
retine inandığım bağlılık ve samimiyet adına bil-  
hassa ihtiyaç duyarak arz ediyorum.

«Vatanın selâmetini ve Türk millî birliğini  
her türlü endişelerin üstünde tutan Türk genç-  
liği, bu fikir uyarmasını, demokrasinin tabii bir  
icabı sayarak yapmış ve daima da yapacaktır.  
Bu görüşümüzü benimsemiyenler veya bu anla-  
yışın karşısında bulunanlar sözlerimizi tehdid  
olarak kabul edebilirler. Türk Parlâmentosu, tu-  
tumuyla, millî birliğe ve vatanın selâmetine en  
uygun yolu seçtiğini göstermiştir.

Açık rejim, açık rejimin gerçek mânasını ve  
sorumluluğunu anlamış insanların davranışla-  
riyle yaşar. Açık rejimin en çok değer verdiği-  
miz özelliği de memleket meselelerinin daima bi-  
rinci plâna alınmasını sağlıyan rejim olmasın-  
dadır. Açık rejime yürekten inanmış insanlar  
olarak, Parlâmentoya duyduğumuz saygıyı, bu  
vesile ile Türk toplumuna bir kere daha duyuru-  
ruruz.»

Sevgili arkadaşlarım; hepinizin hatırlıyacağı  
gibi, gençlik teşekküllerinin hakiki maksatlarını  
biz de böyle anlamış bulunduğumuz halde, bu-  
na başka türlü bir mâna verilmek istenmesinden  
sadece ben değil, eminim ki, Sayın Osma'nın  
partisine mensubolan arkadaşlarımın bir kısmı  
da üzülmüş olabilirler.

Demokratik idarelerde çeşitli efkârı umumi-  
ye mihrakları vardır ve zaman zaman bu mihr-  
raklar çeşitli memleket meseleleri karşısında fi-  
kirlerini söyler, ilgilileri uyarırlar. Bu davranış  
tamamen demokratiktir. Öteden beri Türk genç-  
liği de bu fikir mihraklarından biri olarak çe-  
şitli meselelerde bazen sert tepki göstermiş dü-  
şünüşlerini açıklamıştır.

Bu parlâmentoda çeşitli siyasi partilere men-  
sup eski gençlik idarecileri vardır. Bu davranış-  
ları bizzat temsil eden C. H. P., A. P., Y. T. P.  
ve diğer teşekküllerde milletvekili ve senatör ar-  
kadaşlarımın bir kısmı, Hatay, Vagonlı, Kıbrıs,  
Kore'ye asker gönderme, komünistlerin ve Nazım

hikmet'in affedilmesi konusu, 27 Mayıs öncesi  
ve sonrası hürriyetlerin korunması, v. s. gibi ko-  
nulara gençliğin samimî duygularını temsil et-  
me şerefine kavuşmuş kimselerdir.

İşte Kıbrıs dâvasının Türk Milleti ve Kıb-  
rılı kardeşlerimizin adına çok önem kazandığı  
bir zamanda Türk gençlik teşekkülleri fikirleri-  
ni söylemiş, siyasi partileri uyarılmışlardır. Nite-  
kim; sadece kendi vödanlarının sesini duyarak  
harekete geçen Yüksek Heyetiniz Hükümete gü-  
ven oyu vermek suretiyle bu duyguları paylaş-  
mış bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım,

Türk gençliği tarih boyunca daima hürriyet-  
lerin yanında yer almış, demokrasiye girdiğimiz-  
den beri de bu sistemin savunucusu olmuştur.  
Bugün de aynı heyecan ve şuur içinde bulunmak-  
tadır. Yüksek Heyetinizin de bu konuda aynı  
fikirlerle dolu olduğuna inanıyorum. Bu sebep-  
ledir ki, gençliğin reaksiyonlarını daima en iyi  
ve en temiz mânasında değerlendirmekte sade-  
ce memleket menfaati vardır. Ve bu nevi ikaz-  
ları tehdid olarak değil, demokrasinin tabii icabı  
ve hayatının teminatı olarak kabul etmek lâ-  
zımdır.

Türk Parlâmentosunda Sayın Şinasi Osma'nın  
düşünüşünden farklı fikirde üyelerin bulun-  
duğunu, kendi partisi de dâhil olmak üzere böy-  
le kimselerin bulunduğunu ifade etmiş olmak  
ve bu kürsüden zabıtlara Türk gençliğinin dai-  
ma demokrasinin yanında bulunduğunu teyiden  
açıklamış bulunması karşısında bu hususu bil-  
hassa belirtmiş olmak üzere huzurunuzu işgal  
ettim. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

2. — *Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, ko-  
misyonların toplantı gün ve saatlerinin dahi radyo  
ile yayınlanmasını geleneklere uymadığı yo-  
lunda gündem dışı konuşması*

BAŞKAN — Sayın Şadi Binay, komisyonla-  
rın toplantı gün ve saatleri hakkında radyoda  
yapılan neşriyata ait iki dakikalık gündem dışı  
bir konuşma yapmak istiyorsunuz, buyurun.

ŞADİ BİNAY (Bilecik) — Muhterem arka-  
daşlarım, uzun bir süredir, radyoda yapılan  
şöyle bir neşriyat gerek bendenizin gerekse din-  
liyen birçok kimsenin nazarı dikkatini çekmek-  
tedir. Şöyle ki; eski İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz  
Bekata ve eski Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı  
Yusuf Azizoglu için yapılacak araştırmaların,

yahut tahkika ait çalışmaların radyodan neşredildiği ve Tahkikat Komisyonu âzalarının falan günkü toplantıya davet edildiği bildirilmektedir. Bu sabah da dinledim, Tahkikat Komisyonunun çalışmalarına ait yeni bir davet okundu. Muhterem arkadaşlarım ben bunun mânasını ve sebebini pek anlıyamadım. Çünkü Yüksek Meclisin birçok komisyonları vardır ve hepsi de devamlı toplantı halindedirler. Umumiyetle radyo yayını yapamazlar. Mademki, bu arkadaşlar bir araya geliyorlar, mütaakıp toplantının ne zaman yapılacağını da karar altına alıyorlar demektir. Öyle olmasa bile, Yüksek Meclisiniz her gün toplantı halinde bulunduğuna göre bu arkadaşlar, gerek burada ve gerekse evlerine telefonla bildirmek suretiyle haberdar edilebilirler. Zannediyorum ki, bu yayın hususu Riyaset Divanı ile alakalı imiş. Riyaset Divanının nazarı dikkatini çeker ve bu yayınlarm yapılmasının doğru olmadığını Heyeti Âliyenize arz eder, hepinizi hürmetle selâmlarım.

3. — *Maraş Milletvekili Kemal Bağcıoğlu'nun, Hükümete güven oyu verilmesi bitiminde oy kullanmak isteyen bir milletvekilinin direnmesi üzerine keyfiyetin oya sunulmasının İçtüzüğe aykırı olduğu yolundaki konuşması ve Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen'in cevabı.*

**BAŞKAN** — Sayın Bağcıoğlu, Riyaset Divanının tutumu ile ilgili bir hususta gündem dışı söz istiyorsunuz. Bunu bir sözlü soru ile getirmeniz doğru olmaz mı?

**KEMAL BAĞCIOĞLU** (Maraş) — Lüzum yok efendim, mâruzatımı kısaca arz edeceğim.

**BAŞKAN** — Cevap alamazsanız; çünkü hazırlıklı kimse yok. Mamafih buyurun.

**KEMAL BAĞCIOĞLU** (Maraş) — Muhterem Başkan, çok kıymetli arkadaşlarım, huzurunuzu bir usul meselesi ve İçtüzüğün tatbikatı bakımından işığa kavuşmak ve Meclis çalışmalarına istikamet vermek bakımından kısaca işgal edeceğim için özür dilerim.

Muhterem arkadaşlar; yeni Hükümetin güven oyu aldığı iki gün evvelki 4. 1. 1964 günlü celsede Sayın Meclis Başkanı Fuad Sirmen'in Riyaseti sırasında oylama yapılırken büyük bir yanlışlık ve usul hatası olmuştur. Yarım den mütaaddit defa usul hakkında söz istediğim ve burada okunan bir tavrın aleyhinde

dahi söz istediğim halde maalesef arzum yerine getirilmediği için o zaman arz edemedim. Şimdi fikirlerimi Yüksek Meclise bildirmekte büyük fayda mülâhaza etmekteyim. Çünkü tatbikat Meclisi çok yanlış bir istikamete sürüklüyecek ve bundan sonraki tatbikatta bu kabil hatalar tevali ettiğinde âdeta İçtüzüğü rafa koymak icabedecektir. Böyle sakım bir yola gitmemek, daima Anayasanın bir parçası addedilen İçtüzük hükmüne harfiyen riayeti sağlamak için bir mâruzatım var, onu arz edeceğim.

Arkadaşlar, İçtüzüğün 137 neç maddesi şarâhaten; «Reyler toplanınca Reis muamelenin bittiğini söyler. Bundan sonra rey verilemez.» demektedir. Malûmu âlileriniz, oylama muamelesinin biteceğini Başkan defaatle Yüce Heyetinize arz etmiş ve nihayet, «Oylama muamelesi bitmiştir.» diyerek kürsü üzerinde bulunan sepetleri Başkanlık Divanına tasnif için getirtmiştir. Bundan sonra kıymetli arkadaşlarımız Mehmet Ali Demir... («Arıkan, Arıkan» sesleri) pardon, Mehmet Ali Arıkan, gelecek oyunu kullanmadığını, oy muamelesinin bitmesine rağmen, tasnifin devam ettiğini, oyunu kullanması icabettiğini söylemiş. Başkan, İçtüzüğün sarîh hükmüne rağmen oyunun müteber addedilemeyeceğini ifade etmiştir. Tasnif muamelesi bittikten ve reylerin neticesi Yüce Meclisinize açıklanacağı sırada Başkan, bir önerge bulunduğunu ve evvelâ bu önergeyi okutacağını ifade etmiştir. Önerge okunduğu zaman hepinizin malûmu olmuştur ki, reyini atmaya yetişemiyen arkadaşımız, mücbir bir sebeple doktora gittiğinden bahsederek ve önergesine de bir rapor ekliyerek oyunu kullanmasına Yüksek Meclisin müsaade etmesini istemektedir.

Arkadaşlar, ben yeni Hükümetin 224 veya 225 oy aldığı hususunda, bu muhterem arkadaşımızın reyinin kabul edilip edilmemesi hususunda söz söylemiyorum, katiyen bu hissiyatta ve bu arzuda değülüm. Ancak, tatbikatın doğru olmasını ifade etmek bakımından, yerimden fırladım, Başkandan usul için söz istedim. Bir kere Başkanlık Divanının bu tutumu gayet sakım idi, bana usul hakkında söz vermedi. Eğer bu Mecliste üyelerden birisi yanlış bir tatbikata mâni olmak için usul hakkında söz

istediği zaman ona söz verilmezse, bu Meclis sâlim bir şekilde çalışamaz, bu bir. Saniyen verilmiş bulunan bir önerge hakkında nasıl önerge sahibi kürsüye gelip fikir ve kanaatlerini ifade ediyorsa, o önergenin alayhinde bir fikir ve kanaate sahip üyenin de açıkça ve hiçbir engelle karşılaşmadan kanaatlerini ve fikirlerini bu kürsüden ifade etmesi için söz verilmesi icabeder. Muhterem Başkan, her ne sebeplerdir bilmiyorum, bu arzumu yerine getirmemiş. Anayasanın bir parçası bulunan İctüzüğü, bu bakımdan da çığnemiştir.

Salisen, asıl en mühim nokta, İctüzüğün sarahatine rağmen kendi kanaatinin ve Başkanlık Divanının kanaatinin de bu önergenin oylanamayacağı, arkadaşımızın reyinin, reyler e ithal edilemeyeceği noktasında ve merkezinde olduğunu ifade ettiği halde, benim muhalefetime, arkadaşlarımdan bir kısmının mümanaatına rağmen, «Bu önergeyi oyluyorum.» demiş, önergenin lehinde olanların işaret buyurmalarını istemiş ve muhterem arkadaşlarımız derhal bu önergeye parmak kaldırmışlardır.

Arkadaşlar, Başkan bu önergenin oylanmasını mazur göstermek için yine İctüzüğün 88 nci maddesinde bulunan ve yazılı nutukların yirmi dakikayı geçemeyeceğine dair kesin hükmü misal olarak göstermiş ve İctüzükte bunun aksi yazılı olmadığı halde, sarahaten «yirmi dakikayı geçemez» dediği halde, teamül itibariyle İctüzüğün aksine Umumi Heyetin karar alabileceğini ve yazılı nutukların yirmi dakikadan fazla okunabileceğini ifade ile bu önergenin de oylanmasında mahzur bulunmadığını bildirmişlerdir.

Arkadaşlar, 88 nci maddedeki bu hüküm, netice doğurucu bir hüküm değildir. Bir üyenin yazılı bir nutku yirmi dakika okunmasıyla otuz dakika okuması arasında İctüzüğün bu hükmüne, espirisine muhalefet olmadığı gibi, Umumi Heyetin temayülü itibariyle bu müsaadeyi 30 dakikaya, bir saate çıkarmak hiçbir zaman bu kesin hükmü tadil mânasına almamak lâzımgelir. Fakat muamelesi bittikten sonra verilecek oyun muteber addedilmeyeceğini sarahatle söylemiş olan 137 nci maddenin bu âmir hükmüne rağmen Başkanın bilâhara o reyi de muteber addetmesi bu Meclisi müstakbelde çalışamaz hale getirebilir. Çok dikkatli olmak

lazımdır. İctüzüğün sarih hükümlerini 88 nci maddeye kıyasen tatbik edip engellerle değiştirmeye kalkarsak İctüzük yapmaya lüzum yoktur. Öyle ise İctüzüğü rafa kaldıralım, hergün gelip karar alalım, hergün önergeyi oyhyalım. Ben çok iyi biliyorum ve bu Meclis çok şahidolmuştur ki, Muhterem Başkan Fuad Sirmen ve diğer başkanların, okunan önergeleri İctüzüğe aykırı buldukları için oyhyamayacaklarını Yüce Heyete bildirdikleri çok vâkidir. Şimdi böyle olunca, 137 nci maddede böyle bir teamül açılınca, arkadaşlar, bunun sonu gelmez. Öyle bir mesele bahis mevzuu olabilir ki, bir tek rey in kıymeti vardır. Bu reye göre kanun ya kabul edilecektir, ya reddedilecektir. Oylama muamelesini muallal bir şekilde tasnifin sonuna kadar bitirmek, netice alındıktan sonra koridorlardan adam, arkadaş toplayıp, başka yerlerden arkadaş getirmeye kadar ve hattâ oylama muamelesinin iptaline müncer bir başka muamele yapmaya kadar bizi götürebilir. Onun için çok rica ediyorum, üzerinde durmalıyım, 224 veya 225 in üzerinde durmuyorum. Yalnız bu tatbikat bizi İctüzüğü rafa kaldırmak gibi kötü bir sonuca götürebilir. Bu muameleyi yapmak yanlışdır. Muhterem Fuad Sirmen tamamiyle hissi ve tamamiyle indî bir kanaatle, kanaati müspet olduğu halde, oya vaz'edip bu reyi muteber saymakla âdeta İctüzüğü çığnemiş bulunmaktadır. Hükümete verilen güven oyunun neticesi bakımından arz etmiyorum, tekrar ediyorum, yalnız bu tatbikat bakımından muamelenin yanlış bulunduğunu, tashiha değer bulunduğunu ve bundan sonra bu kabîl muamelelere müsaade etmememiz icabettiğini sözlerime ilâve etmek suretiyle konuşmama nihayet veriyorum. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Soldan alkışlar)

BAŞKAN — Gündem dışı buyurun Meclis Başkanı Sayın Fuad Sirmen.

MİLLET MECLİSİ BAŞKANI FUAD SİR MEN (Rize) — Sayın arkadaşlar, öyle zannediyorum ki Bağcıoğlu'nun burada bahsettiği hususa Cumartesi günü toplantıda cevap arz etmiştim. Yalnız Riyaset Mekanında bulunan Sayın Başkanvekilinden şunu beklerdim; Riyasetin tutumu hakkında bütün milletvekilleri soru önergesi vermek yetkisini haizdir. Gündem dışı diyerek söz alıp bir tutumu fevri olarak müzakere konusu yapmaya Başkanın müsaade etme-

mesi lâzımgelirdi. Arkadaşım etraflıca fikirlerini zikretmek için bir soru önergesi verir ve zamanı geldiğinde Riyaset adına ben veya vazife endireceğim bir arkadaşım cevap verir, Meclis muameleye muttali olurdu. Hattâ bu maddeyi mucibi tetkik ve tefsir gördüğü takdirde, icabettiği zaman, Meclis Anayasa Komisyonunun da görüşü alınabilirdi.

Arkadaşım şu noktada hata etmektedir: Yüce Meclis şüphesiz ki, çalışmalarını tanzim bakımından bir İktüzük yapmıştır, bu İktüzük Yüce Meclisin çalışmalarına ait kaideleri tesbit etmektedir. Riyaset, hatırlıyacaksınız, bahsettikleri 137 nci maddenin hükmünü ileri sürmüş ve Riyaset Divanının Mehmet Ali Arıkan arkadaşımızın taktirini nazarı itibara almama kararında olduğunu ifade etmiş ve bunu tebliğ etmiştir. Fakat Riyasetin, İktüzüğün o andaki tatbikine karşı arkadaşımızın direnmesi üzerine, Riyasetin yapacağı bir şey vardı; ya bu direnmeyi nazara almayı «mesele bitmiştir» deyip geçmek, veya bu direnme karşısında Yüce Meclisin hakemliğine müracaat etmek.

Şimdi arkadaşlar, şunu düşünmeniz lâzımgelir ki, bizim İktüzüğümüzde «yapılamaz, olamaz, nazara alınmaz» diye bâzi hükümler vardır. Ve ben bir misâl olarak 88 nci maddeyi o gün arz etmiştim. O diyorlar, hüküm ifade eden bir şey değildir, neticesi olan bir hüküm değildir, Meclis müzakerelerini tanzim için konmuştur, ama oylamada netice ifade eder, Binaenaleyh, yapılmamak lâzımgelir. Şimdi arkadaşlar, bu görüşler şu mahiyette ve bu mahiyette olabilir. İktüzüğü yapan kim? Siz İktüzüğü değiştirme yetkisine kaadir olan heyet kim? İktüzüğün (Sol taraftan gürültüler)... Dinleyin efendim, İktüzüğün tatbikinde üçüncü şahıslar için Meclis mesaisi dışında bir hüküm mevcut mudur? Değildir. Binaenaleyh, meclislerin kurulduğu günden bugüne kadar olan teamül şudur ki, Riyasetin İktüzük hakkındaki tatbikatında vâkı olan tebligatına karşı direnme vâkı olduğu zaman, Yüce Heyetinize Riyaset kendi görüşünü de ekliyerek keyfiyeti arz eder ve Yüce Heyetinizin aldığı karara uyar. Mehmet Ali Arıkan arkadaşımızın durumundaki bir hususiyet, kendisi taktirinde diyor ki, «Meclisin açıldığı anda yoklamada bulundum. Hastayım, raporum eklidir, bir iğne yaptırmak mecburiyetinde idim, gittim yetişemedim.» Bu mazere-

tiniz makbul ve meşru olabilir. Fakat İktüzüğün 137 nci maddesine göre bîz bunu kaale almayız, dedim. Bunu kendisine tebliğ ettik; direndi. Direnmesine rağmen nazara almayıcaaktım E, bu tutum, Meclis Riyaset divanlarının şimdiye kadar vâkı tutumlarına aykırı olurdu. Yüce Heyetiniz bu mazereti meşru telâkki etmeseydi, bunun, bu mazeretin o hükme göre bir istisna teşkil edeceği kanaatinde bulunmasaydı, bu taktirini reddederdi. Demek ki, bu halde bir hususiyet var ki, bunu kabul etti.

Şimdi Bağcıoğlu diyor ki, bu yol açılırsa şu mahzur olur, bu mahzur olur, Yüce Heyetiniz mahzurlar tevli dedecek hususlarda gözü kapalı mı rey verir? Yüce Heyetin ekseriyetinin kararı yanlış netice tevli eder diye bir iddia da bulunabilir mi? Bütün bu kaideler muayyen esaslar ve şartlar nazara alınarak konulmuş ve herbirinin istisnasız hususiyeti yine Yüce Heyetiniz tarafından takdir edilerek ona göre muamele yapılmasına karar vermek daima sizin yetkiniz dâhilindedir. Bütün Riyaset Divanlarının şimdiye kadar olan tutumu budur ve bu yolda hareket edilmiştir. (Soldan gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Kılıçoğlu, konuşmayı kesmeyiniz.

FUAD SİRMEN (Devamla) — Eğer Bağcıoğlu arkadaşımız bu hususta yeni bir sarahat getirilmesini ve görüşlerinin sarıh olarak İktüzüğe girmesini istiyorsa, İktüzüğün tadilatı hususunda bir teklif verirler; sabırları varsa gündeme girmiş olan yeni İktüzüğe bu hususa dair olan hükümleri için teklif yaparlar, ona ilâve edilir, ona göre hareket edilir. Yapılmış olan muamelede yanlış bir şey yoktur, esasa müessir zaten hiç bir şey yoktur. Mesele bundan ibarettir.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Bağcıoğlu arkadaşımızın başkanlığın tutumu hakkında söz istemesi üzerine ve kendisinin ne söyleyeceği hakkında bilgimiz olmaması sebebiyle kendisine söz vermiştik. Halbuki kendileri zaptı sabık hakkında söz istiyebilirdi, esasen bu bir zaptı sabık meselesidir. Bir milletvekili arkadaşımızı buraya davet edip kürsüye çıkardıktan sonra, siz böyle konuşuyorsunuz diye geri döndürmek olmazdı. Sayın Sirmen'in söylenen sözlere cevap vermiş olması dâvayı halletmiş

oldu. Bu bakımdan Başkanlık makamını işgal eden bendenize, Başkanın serzenişte bulunmalarını rica ederim.

FUAD SIRMEN (Rize) — Size sonra arz ederim.

BAŞKAN — Evet..

4. — *Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin'in Kıbrıs olayları sonunda Makarios'un tutumu ve Kıbrıs konusunda yapılan dış temaslar hakkında demeci ve bu husustaki çeşitli sorulara cevabı.*

BAŞKAN — Şimdi, Kıbrıs konusu üzerinde Sayın Dışişleri Bakanı konuşacaklar. Buyurunuz Sayın Erkin.

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN — Muhterem Başkan,

Muhterem arkadaşlarım,

Hastalığım dolayısıyla 1 Ocak'tan bu yana Yüksek Meclis'e Kıbrıs'daki gelişmeler hakkında maruzatta bulunamadım. İhtiyarım dışında vuku bulan bu gecikmeden dolayı itizar ederim. Bugün, 2 Ocak'tan bugüne kadar olan gelişmeler hakkında topluca arzı malûmat edeceğim:

Makarios 2 Ocak günü öğleden sonra Kıbrıs radyosunda yaptığı bir demeçle Garanti ve İttifak Andlaşmalarını feshettiğini ve bu maksatla yabancı devletler başkanlarına telgraflar gönderdiğini açıklamıştır.

Birkaç saat sonra Makarios ifadelerini değiştirerek şu beyanı yapmıştır: «Devlet Başkanlarına gönderdiğim telgraflarda Garanti ve İttifak Andlaşmalarını feshetmeğe karar verdiğimiz beyan etmiştim. Bu ifade bahse konu Andlaşmaları feshettiğimiz intıbamı verebilir. Açıklamak isterim ki, maksadımız Garanti ve İttifak Andlaşmalarını münasip yollarla sona erdirmek arzudur.»

Bu olay da, hiç şüphesiz, Kıbrıs Hükümetinin hukuk dışı davranışlarının yeni bir misalidir.

2 Ocak gecesi Ankara'da ABD, İngiltere ve Yunanistan Büyükelçileri Dışişleri Bakanlığına davet edilerek, Makarios'un tek tarafı olarak Garanti ve İttifak Andlaşmalarını feshi eihetine gitmesinin doğuracağı vahim vaziyet hakkında, Hükümetlerinin dikkati önemle çekilmiştir. Ayrıca, Büyükelçilere Kıbrıs'da ve bilhassa Lefkoşe dışında emniyet ve asayişin hâlâ temin edi-

lememiş olmasının hâsıl edebileceği tehlikeler belirtilmiş ve bütün Ada sathında emniyet ve asayişin sür'atle sağlanması için gereken münzam tedbirlerin alınması şifahen istenmiştir. Daha sonra hükümetimizin bu konulardaki görüşü birer Nota ile de anılan Büyükelçiliklere ulaştırılmıştır. Bunun üzerine İngiltere, Adadaki kuvvetlerini arttırmaya karar vermiş ve Ada'ya iki tabur ile bir tugay karargâhı göndermiştir.

— Makarios yabancı devletler Başkanlarına gönderdiği telgraflarda ayrıca, olayları ve hakikatleri tahrif ederek Türkiye tarafından Kıbrıs'a vâkı sözde tecavüzlerden sızlanmıştı. Makarios'un mesnetsiz iddiaları, Sayın Başbakanımız tarafından bütün yabancı Hükümetler Başkanlarına gönderilen telgraflarla çürütülmüştür.

Türk ve Rum cemaatları temsilcileri 3 Ocak gecesi yaptıkları bir toplantıda, Kıbrıs meselesini hal için Türkiye, İngiltere, ve Yunanistan temsilcileri ile Kıbrıs Türk ve Rum Cemaatlerinin katılacakları bir konferansın erken bir tarihte Londra'da toplanması hakkında bir anlaşmaya varmışlardır.

İngiltere ve Yunanistan tarafından kabul edilen bu konferans Hükümetimizce de uygun bulunmuştur.

— Son dört gün zarfında Lefkoşe'de çarpışma vuku bulmamıştır.

— Rehinelerin karşılıklı olarak iadesine devam olunmaktadır.

— Lefkoşe dışındaki yerlerdeki hakikî duruma dair henüz sarîh bilgi almamamıştır. İngiliz kumandanı evvelce vâkı telkinimize uyarak köylere helikopterle üç kuvvete mensup subaylardan müteşekkil devriyeler göndermektedir. Tehlikeli durumda olduğuna dair haberler alınan köylere, durumu tahkik ettirmesi için İngiliz kumandanı Büyükelçimizin talebi üzerine helikopter göndermektedir.

— Kıbrıslı soydaşlarımızın acılarını dindirmek, yaralarını sarmak için elden gelen her türlü gayret sarf edilmektedir. Malûmları olduğu üzere konu 3 cephelidir: Bir yandan her türlü yardım, malzeme ve personelin burada hazırlanması, öte yandan Ada'ya nakillerinin temini sonra da Kıbrıs'ta bunların hava alanından veya limandan Lefkoşe'ye Türk sektörüne

intikalini sağlamak gerekmektedir. Her üç konu da Ada'da şimdiye kadar hüküm süren karışıklıklardan dolayı güçlükler arz etmektedir.

Bütün bu güçlüklerle rağmen Türk Kızılay'ı elindeki bütün imkânları ile Kıbrıslı kardeşlerimizin yardımına koşmuştur :

Şimdi arz edeceğim malûmatla Muhterem Şinasi Osma arkadaşımızın sözlü sorularıyla istedikleri malûmatı da vermiş olacağım.

a) 27 Aralık 1963 günü iki askerî uçağımızla kardeşlerimize kan, ilaç ve gıda maddesi gönderilmiştir. Uçaklardan biri ertesi gün yurda dönerken yaralı 23 Kıbrıslı Türk getirmiştir.

b) 30/31 Aralık 1963 günü 3 askerî uçakla 50 yaralı alabilecek bir Kızılay Hastanesi personeli ile birlikte Kıbrıs'a sevk edilmiştir. Bu uçakta yiyecek maddeleri de yüklenmiştir.

c) Bugün saat 13.00 te kalkan iki uçakla Kıbrıs'a 20 ton muhtelif yiyecek maddesi sevk edilmiştir. Şimdi aldığım habere göre uçaklardan birincisi 3 ü 12 gece Kıbrıs Hava Alanına inmiştir. Aynı uçaklarla Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreter İdari Muavini de Lefkoşe'ye gitmiştir. Orada ilgili makamlarla görüşüp bundan sonra vapurla gönderilecek daha büyük miktarlarda yiyecek ve diğer yardım malzemesinin sevki için icabeden tertiplerin alınmasına çalışacaktır.

Bu sabah Lefkoşe'den aldığımız bir telde Kıbrıs'a gönderdiğimiz ve göndereceğimiz gıda maddelerinin emniyetinin hava meydanından itibaren sağlanmış olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz.

— Kızılay'mız hamiyetli vatandaşlarımızın yardımlarını sağlamak üzere bütün memleketi kapsıyan bir yardım kampanyası açmıştır.

— Kıbrıslı Rumların yaptıkları fecayie dair bilgi ve resimler mümkün olduğu kadar geniş ölçüde dünya başına intikal ettirilmektedir ve ettirilmiştir.

— Bern Büyükelçiliğimize gönderilen bir talimatta, Beynelmîlel Basın Enstitüsüne mensup bir heyetin Kıbrıs'a giderek hâdiseleri yerinde görmesinin anılan enstitüye teklif edilmesi istenmiştir.

— Türkiye, İngiltere ve Yunanistan ile birlikte Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden, Kıbrıs'ta durumu görmek üzere Ada'ya şahsi bir temsilcisini göndermesini istemişlerdir.

— Avrupa Konseyinden de Kıbrıs'a bir heyet gönderilmesi için gerekli teşebbüsler yapılmıştır.

Tarafımızdan İngiltere Hükümetine 4 Ocak günü, yukarıda mâruz beşli toplantıdan evvel teminatçı üç devletin bakanlarının toplanmaları teklif olunmuştur. Bu teklifimiz İngiltere Hükümeti tarafından kabul olunmuş ve karşılıklı muhaberat sonunda üç devlet bakanlarının 13 Ocakta ve Beşli Konferansı ise, 15 veya 16 Ocakta Londra'da toplanması kararlaştırılmıştır. Arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bakan bir dakikanızı rica edeyim ;

Arkadaşlar, Kıbrıs konusu üzerinde Dışişleri Bakanımız bizi aydınlattı ve her gün de aydınlatacaklar. Sorularla bu işi uzatmamız mümkün. Gizli bir görüşme talebedebilirsiniz. Önerge verebilirsiniz, o başka. Yalnız bâzı arkadaşlarımız Sayın Bakandan soru sormak istiyorlar. Bu husustaki fikriniz nedir Sayın Bakan?

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — İlk önce soruyu soralım, sonra cevap verirler.

BAŞKAN — Hayır. Soru kabul edecekler mi, evvelâ onu öğreneyim, ondan sonrası kolay..

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN (Devamla) — Sorulan sualleri not eder, arkadaşlarıma bilâhara arzı malûmat ederim.

BAŞKAN — Sayın Bakan sorulan sualleri not edip, arkadaşların suallerine bilâhara cevap vermek isterim, diyorlar.

Buyurun Sayın Öztürk.

SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Sayın Bakana soruyorum ; Kıbrıs mevzuunda Yunanistan ve İngiltere'nin dışında diğer devletlerle yaptığımız temaslara ne merkezdedir?

Bunların Kıbrıs olayları hakkındaki hissiyatları, bizim hissiyatımıza uymakta mıdır?

BAŞKAN — «Kıbrıs mevzuunda diğer devletlerle olan münasebetlerimiz nedir ve hissiyatları nedir?» diyorlar. Bunları not buyurdunuz. Şimdi mi cevaplandıracaksınız?

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN (Devamla) — Hayır, bilâhara..

BAŞKAN — Sayın Osma'nın sualleri cevaplandırılacak mı? Sonra mı? Peki.. (Not halinde versinler, yazsınlar, sesleri)

Acaba not halinde verseniz, yarın cevaplandırırsa.



Buyurun, Hocam.

TAHSİN DEMİRAY (İstanbul) — Bendeniz Sayın Dışişleri Bakanının beyanından öğreniyorum ki; vâkı teşebbüsleri üzerine İngiltere Hükümeti Ada'daki kuvvetlerini artırmaya karar vermiştir. Ada'da yalnız İngilizlerin değil, Yunanistan'ın ve Türklerin de kuvvetleri vardır. Bu kuvvet artırma mevzuunda, İngilizlerin kuvvetlerinin artırılması yanında bu kuvvetlerle mütenasibolarak Türk kuvvetlerinin artırılması hususunda bir teşebbüste bulunulmuş mudur?

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERGİN (Devamla) — Bulunulmuştur, efendim. İngilizler, millî kuvvetlerin, yani Türk ve Yunan kuvvetlerinin bugünkü adedde kalmaması, icabederse kendilerinin kuvvet göndereceklerini söylemişler ve nitekim göndermişlerdir.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, Sayın Demirağ, İngiliz kuvvetlerinin takviyesi karşısında, buna mütenazır olarak Türk ve Yunan kuvvetlerinin de artırılması talebinde bulunulmuş mudur, diye sordular. Bunu da Sayın Bakan, dinlediğiniz şekilde cevaplandırdılar.

MUSTAFA KAPTAN (Sınop) — Efendim, Makarios verdiği beyanatta, Londra Konferansının kendi emellerine uygun bir şekilde bir neticeye bağlanmadığı takdirde bunu keelenmek için addedeceğini ve başka makamlara başvuracağını resmen ilân etmiş bulunuyor. Yani, Londra Andlaşması papazın âmâline hizmet etmediği müddetçe, bunu tatbika koymıyacağını peşinen konferanstan evvel ilân ediyor. Şu halde Hükümetimizin bu konferanstan ne gibi bir şey beklediğini öğrenmek istiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN (Devamla) — Her halde Londra'ya Makarios'un emellerini tahakkuk ettirmek için gitmiyoruz. Millî emellerimizin tahakkuku için biz de elimizden geleni yapacağız. (Ortadan, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Sukan, buyurun.

FARUK SÜKAN (Konya) — Londra Konferansına gidilmesine karar verildiğine göre, Hükümetin orada takibedeceği politika hakkında şimdiden bir hazırlık mevcut mudur?.. Yani, taksim tezi mi müdafaa edilecektir, yoksa zaruri bir Londra Anlaşması mı müdafaa edile-

cektir?. Çünkü, BBC Radyosu siyasi muhabiri diyor ki, İngiltere Hükümeti bu hususta hazırlığa başlamıştır. Türk Hükümetinin Londra Konferansında takibedeceği Kıbrıs politikasının esasları nedir? Ve bu hususta hazırlıkları var mıdır, yok mudur? Bu bir. (Orta sıralardan, gürültüler)

BAŞKAN — Sabırlı olun arkadaşlar, Bakan lâzımgelen cevabı verir.

FARUK SÜKAN (Devamla) — İkincişi; Kıbrıs Hükümetinin Birleşmiş Milletlerdeki temsilcisi Rossides hem Cumhurbaşkanı, yani Kıbrıs Hükümeti namına temsilei olduğuna göre Cumhurbaşkanı Muavini Fazıl Küçük bunu kabul etmediği cihetle resmen Rossides'in temsilelik vasfı var mıdır, yok mudur? Ve Hükümetimizin bu hususta bir tutumu mevcut mudur?..

Üçüncüsü; NATO Daimî Konseyi nezdinde Yunan Daimî Delegesi NATO kumandanları ile daimî temas halindedir. Bizim bu hususta NATO Daimî Konseyinde temaslarımız olmuş mudur?

BAŞKAN — Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI FERİDUN CEMAL ERKİN (Devamla) — Londra'ya hareket etmeden evvel elbette hariciyemiz ve Hükümetimiz icabeden bütün hazırlıkları yapmıştır ve yapmaktadır. Bu hazırlıkların mahiyetini ve orada müdafaa edeceğimiz tezin mahiyetini burada bütün dünyaya açıklayacak olursam müzakere etmeye imkân kalmıyacağını takdir buyurursunuz. (Evet, evet, sesleri)

Rossides'in hüviyeti, resmî sıfatı hakkında Fazıl Küçük tarafından Birleşmiş Milletlere bir telgraf gönderilmiştir. Bunun mahiyetini ve kabul edilip edilmeyeceğini takdir etmek, hiç şüphesiz ki, Birleşmiş Milletlere ait bir keyfiyettir. NATO'daki Başmurahtımızın her gün sabah-tan akşama kadar bütün delegeler ile temas halindedir ve gayet müfit vazife ifa etmektedir.

FARUK SÜKAN (Konya) — Teşekkür ederim.

5. — *Balıkesir Milletvekili Cihat Turgut'un, Kıbrıs Türklerine yardım kampanyasına Yüce Meclisin sayın üyelerinin de katılması yolundaki önergesi.*

BAŞKAN — Cihat Turgut arkadaşımızın önergesini okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Katil Rum sürüşünün aç, sefil ve perişan durumunda bıraktığı Kıbrıs'taki evsiz ve barksız açlık ve ölümler karşısına bulunan soydaşlarımıza yardım gayesiyle vatandaşlar arasında bir kampanya açılmış bulunmaktadır.

Her partiden bir üyenin iştirakiyle, teşkil edilecek bir komite eliyle bu asıl ve insani davranışa Yüce Meclisin sayın üyelerinin de en az 50 liralık aynı veya nakdi yardımıyla katılmalarını arz ve teklif ederim.

Bahkesir  
Cihat Turgut

BAŞKAN — Cihat Turgut arkadaşımızın önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... (Ortadan, «Grup idare heyetleri yapsın» sesleri), («Bu taktir oylanamaz» sesleri) Arkadaşlarımız grup idare heyetlerine verilmesini istiyorlar. («Oylanamaz» sesleri) Arkadaşlarımızın isteği üzerine grup idare heyetlerine verilecektir. Oylamakla olmaz böyle şeyler. Hakikaten gruplar bunu halletsin.

6. — *Isparta Milletvekili Mustafa Gülcügil'in, Isparta Devlet Su İşleri şube binası ve sosyal tesisleri inşaatında çalışan 44 işçiye ücretlerinin zamanında ödenip ödenmediğine dair, Bayındırlık Bakanından olan sözlü sorusunu geri istediğine dair önergesi (6/731)*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum :

Millet Meclisi Başkanlığına

Bugünkü gündemin 71 nci sırasındaki (6/731) numaralı sözlü soruma çok geç sıra geleceğini tahmin ettiğimden, geriverilmesini arz ve rica ederim.

Isparta  
Mustafa Gülcügil

BAŞKAN — Gündemde olduğu için geriverilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7. — *Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu'na bir ay süre ile izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum :

Genel Kurula

Uşak Milletvekili Ali Rıza Akbıykoğlu'nun, hastalığına binaen 1 . 1 . 1964 tarihinden itibaren, 1 ay izinli sayılması Başkanlık Divanının 3 . 1 . 1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı  
Fuad Sirmen

BAŞKAN — Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

## 5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Danıştay kanunu tasarıları ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/474, 2/440) (S. Sayısı: 369) (1)*

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet yerlerini alsınlar efendim.

76 nci maddede kalmıştık. Okutuyorum 76 nci maddeyi :

Tebliğat ve cevap verme

MADDE 76. — Dâva dilekçelerinin ve eklelerinin birer örneği dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği savunma dâvacıya tebliğ olunur.

Dâvacının ikinci dilekçesi dâva edilen tarafa ve bu tarafın vereceği ikinci savunma da dâ-

vacıya tebliğ edilir. Buna karşı dâvacı cevap veremez. Ancak, bu savunmada dâvacının cevaplandırılmasını gerektiren hususlar bulunduğu, işin görüşülmesi sırasında anlaşılırsa, dâvacıya bunun için bir mühlet verilir.

Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap vermeye mecburdurlar. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine, görevli daire veya kurul kararı ile altmış günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

Temyiz dâvalarında, dilekçe diğer tarafa ve bunun vereceği savunma dâvacıya tebliğ edilir.

(1) 369 S. Sayılı basmayazı 10 . 12 . 1963 tarihli 12 nci Birleşim tutanağının sonundadır.

Dâvacı buna karşı cevap veremez. Ancak, işin görüşülmesi sırasında görevli daire veya Kurul lüzum görürse tarafların birer defa daha cevap vermelerine karar verebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?... Buyrunun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlar; bu madde halen yürürlükte bulunan kanuna ve umumi hükümlere nazaran yenilikler getirmektedir. Bunlardan bir tanesi; 30 gün zarfında cevap verme müddeti konulmuştur. Mevcut kanunda bu müddet 15 gün idi. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda - ki bu kanuna usul bakımından benzeyen bir kanundur - cevap verme müddeti 10 gündür. Eski kanunda bu müddet 15 gündür. Şimdi bu cevap verme müddetini 30 güne çıkarmaktayız. Öte yandan dairelerin elindeki işlerin çokluğundan dolayı adedlerini de mühim bir nisbette arttırmış bulunuyoruz. Binaenaleyh, gerek hukuk tekniği bakımından, gerek halk arasında yerleşmiş ve alışılmış olması bakımından buradaki «30» gün müddetin eskisi gibi «15» gün olarak bırakılmasının faydalı olacağı kanaatindeyim. Gerekeçde de niçin 30 güne çıkarıldığına dair bir izah görünmemektedir.

İkinci bir nokta da; 60 günü geçmemek üzere bu süre - yani maddenin ikinci fıkrası cevap verme süresinin uzatılmasından bahseder - Bu süre ancak haklı sebeplerin bulunması halinde tarafların birinin isteği üzerine görevli daire veya kurul kararıyla 60 günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

Muhterem arkadaşlar; bundan evvelki kanunda böyle 60 günlük bir müddet, bir sınırlı müddet mevcut değildi.

Yine buna benzer bir kanun olan, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda da sınırlı bir müddet yoktur. Gerçeğe de uygundur, hukukî gerçeklere de uygundur. Öyle hâdiseler olabilir ki, 70 günde 80 günde cevap verilecektir; bir yabancı memleketten bir vesika getirilecektir veya başka bir şey olacaktır. Binaenaleyh, burada munzam müddetin 60 gün olarak sınırlanması hayata, hayattaki hâdiselere uygun düşmez, zorluklar çıkarabilir ve o zaman, Danıştay mecbur kalır, mücbir sebepleri kullanmaya, mücbir sebep iddiaları ile karşı karşıya kalır. Ve bugüne kadar ki tatbikatında da bundan büyük bir şikâyet olmamıştır. O sebeple, buradaki 60 günü geçmemek kaydını, yani tah-

didî 60 güne çıkarmak lâzımdır.

Nihayet üçüncü bir nokta da aynı zamanda yenilik olarak getirilmiştir; «Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalar veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemeler.» Şimdi muhterem arkadaşlarım, bu da gayet ehemmiyetli bir tahdittir. Yine bu kanunun usul bakımından benzeri olan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda, cevap vermemiş sayılmak diye madde yoktur. Cevap müddeti vardır. Temyiz Mahkemesinin son zamanlarda çıkmış kararları vardır ve bu kararlar arasında da ayrı ayrı görüşler vardır. Bir kısım kararlarda 10 gün zarfında cevap verilmemiş taraf dâvayı ret ve inkâr etmiş kabul edilir. Bir kısım kararlarda ise 10 gün zarfında cevap vermediği takdirde dâvayı, cevap verme hakkını kaybetmiş sayılır. Binaenaleyh, tamamen doktrinle doldurulması lâzımgelen bir noktada, böyle sarıh 10 günlük belli cevap verme müddeti içinde cevap verilmediği takdirde hakkın düşmesi ve buna dayanmamayı icabettirecek hüküm hukukan elâstikiyetini kaybettirir ve belki de çok zaman hakların ziyana sebebiyet verir. Bu sebeple bunun da gerekçesi mevcut değildir. Bu üç noktanın da kanunun gerekçesinde neden getirildiğinin bir izahı mevcut değildir.

Komisyon tatmin edici başka bir izah tarzı yapmadığı takdirde, üç taktırir vereceğim ve bu taktırirlerime yardım etmenizi rica ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen var mı?

Buyurunuz, komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim, izahlarımız sonunda muhterem arkadaşımızın verdiği taktırirler mevzuundaki görüşünü değiştireceğini tahmin ediyorum. Daha evvelce burada vâkı beyanlarımızda arz ettiğimiz üzere, bu tasarrufların kanunlaşmasında bizim nazara aldığımız görüş sadece dâvaların uzadığından bahisle şikâyette bulunan Danıştayın bu uzatma sebeplerini imkân nisbetinde ortadan kaldırmak imkânını araştırmaktı. Bunu yaparken biraz evvel arkadaşımızın iki mevzuda birbirini mütenakız gibi görünen ifadelerine cevap vermem istiyorum.

Evvelâ dediler ki, vaktiyle tanınan 15 günlük müddet şimdi 30 gün oluyor. Sonra dediler ki, vaktiyle temdit için vâkı taleplerde müddet

nâmütenahi kabul ediliyordu, bu sefer bu müddet 60 günle sınırlandırılıyor. Binaenaleyh niye 15, 30 oluyor ve niye nâmütenahi asgariye indiriliyor? Şimdi bunları izah etmek isterim.

Bugüne kadar tatbikatta görülen aksaklıklar şudur : 15 günlük müddet hiçbir zaman cevap müddeti olarak kabul edilmediğinde kâ' gelmiyorlu ve mütaaddit defalar Danıştaydan müddet temdidi hakkında taleplerde bulunuluyordu. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre yapılması iktiza eden müddet temditlerin de karşılıklı taraflara tebligat yapılması, taraflardan hattâ beyan alınması müddetin temdit edildiğinin bildirilmesi gibi hususlar, Danıştayın dosya üzerindeki tasarrufunu daima geciktirmekteydi.

Bunun için bu defa Türkiye'nin durumu göz önüne alınarak bunun 30 günle sınırlandırılması takdirinde cevap verme imkânının, hiç değilse bir dereceye kadar neticelendirileceği kanaatine varan gerek Hükümet, gerek komisyon 15 günlük müddeti 30 güne çıkartmış, böylece, müddetinde cevap veremedim, temdit isterim, taleplerini ilâ nihaye beyan ederekten dâvayı uzatmak tarafına giden kötü niyetlilerin bu kötü niyetlerine de engel olma çalışmıştır. Bu, bir.

İkincisi; 60 gün. Arkadaşlar, bugüne kadar müddet vâkı değildi. Aneak bu dâvalarda bir taraf daima idare olduğu için nâmütenahiye kadar varabilecek şekilde müddet temditleri ile karşılaşıldığı bir vakiadır. İdare evvelâ bir dört aylık müddet istiyor. Bunu yerine getirmeye yemiden 5 aylık müddet istiyor. Müdafaanın veya dâvanın mahiyeti itibariyle hakem vaziyetinde bulunan Danıştay bu müddetleri vermemezlik edemiyordu. İşte bunun içindir ki, bu madde 60 gün olarak taknin edilmiş ve böylece bundan sonra her iki tarafa da 60 günü geçtikten sonra yeni bir müddet talebi ile gelme, katiyen nazarı itibara alınmayacaktır, demıştır. Ama müebir sebepten bahsettiler. Müebir sebep, gayet tabii, her zaman için beyan edilebilir, ama 60 günlük müddet karşısında, müebir sebebin takdiri anında Danıştaya düşen bâzi ölçüler, gayet tabii bulunacaktır. Sürenin geçmesinden sonra dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler, sadece burada

kendileri hakkında vâkı talepleri veya iddiaları, inkâr edilmiştir, tarzında kabul etmek iktiza etmektedir. Zabıtlara geçmesi bakımından bilhassa üzerinde duruyorum. Buradaki, hak iddia edemez mefhumu kendi hakkındaki iddia veya talebi inkâr etmiş mânasına gelecektir. Yani Hukuk Usulünde muayyen müddet zarfında cevap verme imkânını sağlayamamış olan kimselerin dâvayı artık inkâr etmiştir mahiyetinde kabul edildiği içtihadı bugün için yerleşmiş olduğu bakımından bunu bilhassa tebarüz ettirmek istiyorum.

Bu şartlar altında Muhterem Reşit Ülker'in takrirlerinde daha fazla ısrar etmeyeceğini tahmin ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

HİLMİ OKÇU (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, bu, idari bir dâvada netice itibariyle usulü, tebligat kısmını, tesbit etmektedir.

Usulden murat, dâvanın süratli, âdil ve neuz bir şekilde neticelenmesidir. Eski kanunumuzda bu müddet 15 gündür, Yeni kanunda ise 30 güne çıkarmaktadır. Müddet temdidi hususları bu kanunda da gelecektir. Müddet temdidi hususları bilâ istisna hep müebir sebebe dayandırılacaktır. Bu itibarla müddet uzatmaktan ise bilâkis kısaltmak lâzımdır. Neden? Süratli bir neticeye varmak istiyoruz. 15 gün az bir müddet değildir. Netice itibariyle 30 güne çıkarmak bu müddeti daha da uzatmak olur. Ben bu yönden Komisyon Sözcüsünün kanaatine iştirak etmiyorum.

Diğer müebir sebebe istinaden tekrar 60 günlük bir müddet tanınması ise, bu da doğru bir hareket değildir. Umumiyetle bunu kurulun takdirine bırakmak lâzımdır. Meselâ kurul bunu 60 gün değil belki 70 veyahut 90 güne çıkarabilir. Bu hususu takdire bıraksak yerinde olur kanaatindeyim. Binaenaleyh Reşit Ülker Beyin fikirlerine iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, uzun konuşacak değilim, yalnız Komisyon, nasıl gerekçede izahat vermemişse buradaki verdiği izahatla da tatminkâr bir açıklamada bulunmamıştır. Cevap müddetini 30 güne çıkardığımız zaman, bir defa şunu ileri sürdük; bugüne kadar, yıllardan beri, 10 yıllardan beri

alışılmış bir gelenek vardır. Hukukta gelenekleri söküp atmak iyi değildir. Esaslı, sağlam sebeb olmadıkça vatandaşların kafasına yerleşmiş, oturmuş gelenek, yani hukuk alışkanlıklarını, kanun alışkanlıklarını çıkarmamak lâzımdır. Köye kadar gitmiştir, yayılmıştır, köylü de bilir bunu, kaç gün olduğunu bilir.

Şimdi biz buna 30 gün diye müddet koyuyoruz. Bir taraftan işleri kısaltacağız diyoruz, bir taraftan 30 günlük müddeti gösteriyoruz. Bu kanun madem ki, 15 i 30 a çıkaracak bir sebep vardı, hiç olmazsa bunun istatistiklerini, rakamlarını versinler. Şu kadar dosyadan şu kadarının cevabı müddeti içerisinde verilemiyor, tekrar mehil almıyor, desinler. Biz de tatbikatın içindeyiz. Umumi mahkemelerde neden 10 gün olur da bu mahkemelerde 30 gün olur? Bunun farkları arasında bir izah tarzı olması lâzımdır. Yarın bu metinleri okuyanların, bu zabıtları okuyanların bir izah tarzı bulması lâzımgelir. Binaenaleyh eski, 15 günlük müddetin muhafazası kanaatinde ısrar ediyorum. 60 gün için vatandaşlar zarar ve ziyana girebilirler. Çünkü sınırlıyoruz. Öyle hâdiseler olacaktır ki, 60 gün içindeki munzam mehilde vatandaş delillerini tamamlayamayacaktır, muhaberesini yapamayacaktır. Binaenaleyh bunu niye 60 gün diyelim, eskisi gibi serbest bırakalım. Nihayet, müddetlerin geçmesinden doğan hâdiseyi de buraya geçirmeye lüzum yoktur. Cevap müddeti yapmayanlara hukukun umumi prensipleri içinde ne muamele yapılması lâzımgelirse burada da aynı muamele yapılır.

Bendeniz tatmin olmadım. Haklıymışım, şimdi bu kanaate vardım. Rica ediyorum, takrirlerini lütfen destekleyin.

BAŞKAN — Sayın Vardarlı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, hukukta yerleşmiş gelenekleri ihlâl etmemek doğrudur. Ama bu, hukukta hakları muhtel olanların aleyhine bir ihlâl vâkı oluyorsa doğrudur. Biz burada vatandaşın alıştığı 15 günü 7 güne indirseydik Resit Beyin beyan ettiği hususlar varidolabilirdi. Ama biz böyle değil, vatandaşa daha büyük bir imkân sağlamak, muhabere imkânların kılığı hakkında kâfi derecede bilgi sahibi olduğumuz Türkiye'de Danıştaya intikal eden işlerin yetkililer tarafından, bana şu anda vâkı beyna göre, % 60 ında (rakam üzerinde

tekrar duruyorum) % 60 ında müddet temdidî meselesi Danıştayın karşı karşıya geldiği bir vâkı olduğuna göre, munhasıran bunu ortadan kaldırmak, sadece vatandaşın cevap müddetini, vatandaşın müracaat müddetini, imkân nisbetinde yeni bir temdit muamelesine lüzum görülmeden sağlamak için, 30 günlük müddet konmuştur. İstedikleri rakamı da veriyorum; müddet temdidî yüzde 60 tır.

60 günlük müddete gelinecek; Danıştaya gelen işlerde Devlete ait şu veya bu mevzudaki bir idari tasarrufun 4 sene evvelki, 5 sene evvelki dosyalarına müracaat bir zarurettir. Bu dosyaların nerede bulunduğunu bulup çıkartmak dahi bir meseledir. Arkadaşlar, hâdiselerin içinden gelmiş insanlarız, hâdiseleri hep beraber yaşadık, durumu gayet iyi biliyoruz. Bazan bir masadan diğer masaya evrakın havalesinin bir hafta sürdüğü bir memlekette 60 günlük bir munzam mehile çok defa evleviyetle ihtiyaç görülecektir.

Arkadaşım affetsin, lütfetsin, bu işi çıkarma sürüklemiyelim ve Danıştay devamlı olarak müddet temditleri ile karşı karşıya gelip «Acaba haklı mı, haksız mı, hangisi haklı hangisi haksız» diye dosya üzerinde esas için sarf edeceği mesaiyi munhasıran bir temdit meselesi kabul ederek bu zamanın sarfına, bu zamanın füzulî yere sarfına imkân vermiyelim. Bu bakımdan ısrar ediyorum.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Sual soracağım efendim.

BAŞKAN — Buyurun sualinizi sorun.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Hangi dairelerde ne kadar?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim, Kanun tasarısı evvelâ Danıştayda hazırlanırken sadece tatbikattan ilham alınmıştır. Resit Ülker arkadaşımız şu anda, hangi dairede ne kadar, diye soruyor. Bendeniz sualleri üzerine, biraz evvel Danıştay yetkilileriyle görüştüğüm zaman, bana umumi rakam olarak % 60 dediler. Biz bu % 60 ı %30 olarak kabul ettiğimizi farzediyoruz. Muhterem Resit Ülker arkadaşımız, hattâ yüzde 20 dahi olsa bunun bir zaman sarfına, bunun, bir emek sarfına, bunun işlerin geçirmesine imkân verdiğini mutlaka takdir edecektir.

BAŞKAN — Sayın Adnan Şenyurt.

ADNAN ŞENYURT (Erzurum) — Muhte-

rem arkadaşlar, bendeniz de bu mevzuda bir takrir vermiş bulunuyorum. Tasarıdaki müddetler için sürüncemede bırakılması düşüncesiyle, müddetlerin bir miktar indirilmesini uygun mütalâa etmekteyim. Nitekim arkadaşlarımızın bâzıları da bu hususta mâruzatta bulundular. Komisyon buna cevap verirken, daha ziyade memleketteki muhabere imkânsızlığından bahsetmek suretiyle kendi noktai nazarlarına bir sebep aradılar ki, bendeniz bunu uygun mütalâa etmemekteyim. Filhakika cevap müddeti muhabere imkânsızlığıyla hiçbir şekilde bağdaşmaz. Ve cevap müddeti evrakin veya lâyiha-nın alındığı tarihten itibaren başlayan bir müddettir. Bu itibarla 30 güne kadar verilen müddetin 15 gün olarak tesbit edilmesinin işin süratle intacı bakımından daha uygun olduğunu arz etmek isterim. Bu, bir.

İkinci de; 60 günlük müddete lüzum görüldüğü ve talebedildiği ahvalde 60 günlük bir mehil daha verilebileceği kaydedilmektedir ki, bendenize fazladır. Bunun da 30 gün olarak tesbit ve tâyinini rica etmekteyim.

Muhterem Komisyon Sözcüsü arkadaşımız, «öyle bir memlekette bulunmaktayız ki, bâzan bir dosyanın bir masadan diğer bir masaya gitmesi için bir haftalık zaman ister» dediler. Biraz da kanunlarımızı buna göre ayarlarsak dosyayı bir masadan diğer bir masaya alan memur arkadaşımız bir haftalık müddeti belki iki güne indirebilir. Bu itibarla bendeniz de müddetlerin kısaltılmasını uygun mütalâa etmekteyim. Takririmi sunmuş bulunuyorum. Saygılarımla.

**BAŞKAN** — Yeterlik önergesi vardır, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

76 ncı madde hakkındaki görüşmenin yeterliğinin oylanmasını teklif ederim. Saygılarımla.

Tekirdağ  
Turhan Kut

**BAŞKAN** — Yeterlik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Değiştirge önergelerini okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Madde 76. — Tasarıda cevap müddeti ola-

rak kabul edilmiş bulunan 30 günlük süre işlemin uzamasını intacedebileceğinden bu müddetin 15 gün olarak, mehil talebi üzerinde verilecek zamanın ise 30 gün olarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Erzurum  
Adnan Şenyurt

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Danıştay kanun tasarısının 76 ncı maddesindeki «30 günlük» cevap müddetinin, halen yürürlükte bulunan kanunda olduğu gibi «15 gün» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul  
Reşit Ülker

**BAŞKAN** — Efendim, bu iki önergede birleşimler var. Müddetin 15 güne indirilmesi talepleri müşterek. Yalnız arkadaşlarımızdan birisi 60 günlük müddet üzerinde duruyor. Bunları, müsaade ederseniz ayrı ayrı oya koyalım. («İkisini birden koyun, ikisinde aynı» sesleri) ikisi de aynı değil. Müşterek tarafları var ama, biri farklı.

Diğer iki önergeyi de okuyoruz:

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Danıştay kanun tasarısının 76 ncı maddesinin (Taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler) şeklindeki fıkrasının çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul  
Reşit Ülker

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Danıştay kanun tasarısının 76 ncı maddesinin 3 ncü bendindeki; «60 günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere» ibaresinin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul  
Reşit Ülker

**TALÂT OĞUZ** (Mardin) — Önergenin aleyhinde söz istiyorum.

**BAŞKAN** — Önergeleri oylatıyorum, aleyhinde konuşamazsınız.

En aykırı olanından okumaya başlıyoruz. (Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt'un önergesi tekrar okundu.)

**BAŞKAN** — Komisyon önergeye katılıyor mu

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon değiştirge önergesine katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler. Değiştirge önergesi kabul edilmemiştir.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in birinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Yalnız 30 günün 15 güne indirilmesi hakkında Reşit Ülker arkadaşımızın önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Ben takririmi Meclise kabul edilmiş gibi gördüm.

BAŞKAN — Efendim, siz arka sıraları ne bileceksiniz bakmadığımıza göre? Ben baktım buradan.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Rica ederim. Ben sizin gördüğünüz gibi görmedim.

BAŞKAN — E.. ben de size rica ederim, yani Riyasete itimatsızlığımıza karşı..

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Önergeyi okuyunuz a.. Bir dakika, muhterem arkadaşlarım, şunu bir kere daha huzurunuzda arz edeyim ki, arkadaşlarımızın önergelerinin kabul edilip edilmemesi Riyaseti birgüne ilgilendirmez. Biz Sayın Reşit Ülker arkadaşımızın veya diğer herhangi bir arkadaşımızın önergesi kabul edilirse kabul edildiğini, edilmemişse, sayılara göre, edilmediğini bildiririz. Riyaseti kabul edilip, edilmemesi hiç ilgilendirmez. Biz aneak reyleri sayıyoruz. Belki Reşit Ülker arkadaşımızın söylemiş oldukları saymadınız şeklindeki itirazı üzerine arz edeyim ki, biz buradan meselâ, 4 kabul ve 14 ret görüyoruz. Bu durum karşısında da, aded söylemeden, kabul edilmemiştir, diyoruz. Buyurun önergeyi okuyun. Başka yaptığımız bir şey yoktur usul bakımından.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Usul hakkında söz istiyorum.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, ikinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Reşit Ülker arkadaşımızın bu değiştirge önergesine komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Hayır efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değiştirge önergesinin nazara alınmasını oyunuza sunu-

yorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7 ye karşı 23 oyla değiştirge önergesinin nazara alınması kabul edilmemiştir.

Muhterem arkadaşlar, ben rakamlar arasında bariz fark oluncu sormadan söylüyorum. Sayın Ülker arkadaşımıza bunu temin etmek isterim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Başkanlığın tutumu hakkında söz istedim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, Başkanlık kürsüsü hepimizin önünde hürmetle eğildiğimiz ve işaretine göre hareket ettiğimiz, tarafsız olması lâzımgelen ve aynı zamanda ciddî olması lâzımgelen bir makamdır.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Ülker, «ciddî» den maksadınız nedir?

REŞİT ÜLKER (Devamla) — «Ciddî» den maksadım; tüzük hükümlerini usulü dairesinde tatbik eden ve arkadaşlarına hitap ederken de o arkadaşlarını küçük düşürecek sözler söylemeyen bir makam olarak..

BAŞKAN — Başkanların hiçbirisi bu yola gitmez.

REŞİT ÜLKER (Devamla) — Müsaade buyurunuz, dinlerseniz anlıyacaksınız efendim.

Şimdi bendeniz aşağıda arkama dönüp baktım ve kendi görüşüme göre (ki, zaten bütün burada konuşan arkadaşlar kendi görüşlerine göre konuşurlar, bu görüşlerin mutlak ve Allah'ın sözleri ve görüşleri gibi doğru olduğuna da inanmazlar. Bunların doğruluğuna Meclis karar verir ve aneak o zaman doğruluğu anlaşılır) ben arkama baktığım zaman, arkamdaki, reyleri kendime göre lehte gördüm. Bunu Sayın Başkanlığa söyledikten sonra Sayın Başkanın bendenize hitaben, «Ben arkadaşımın arkaya dahi bakmadığını gördüm» şeklindeki sözünü bu Makamın vakar ve ciddiyeti ile kabili telif görmediğimi üzümlere belirtirim efendim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, oylamaların neticesini alıp, Yüksek Heyetinize arz ettiğimiz zamanda Sayın Ülker arkadaşımız gibi biri çıkar da, «Ben sizin gördüğünüz gibi görmedim.» der ise, bu, kendilerinin vekarı ile mütenasib midir?.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — İftizüğün verdiği bir haktır Sayın Başkan.

BAŞKAN — Olur mu? Riyaset Divanı sa-  
yıyor, kendisi «Ben sizin saydığımız gibi görme-  
dim» diyor. Hayır, bunun vekârla bir alakası  
yok. Başkanlık daima arkadaşların fikirlerine  
hürmet ettiği için her şeyi nazarı itibara alır. Bu  
şekilde İçtüzük hakkımızı kullanırız.

Onun için kendilerinin bir evvelki önergede  
15 günlük mehil teklifi dikkate alınmamıştır.  
Kendilerinin ikinci önermelerini okuttuğum za-  
man, rakamlarını saydırdım ve söyledim. Ken-  
dilerinin tatmin olmaları lâzımdır. Ekseriyet  
kabul etmemiştir. Tatmin olmalarını, Riyase-  
tin tutumunun daima bitaraf olduğuna inanma-  
larını bilhassa rica ederim.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in 3 neü  
önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon Sayın Ülker'in deği-  
ştirge önermesine katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ  
VARDARLI (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara  
alınmasını oylarımıza sunuyorum. Kabul eden-  
ler.. Kabul etmeyenler.. 6 ya karşı 17 oyla kabul  
edilmemiştir.

Maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul eden-  
ler.... Etmeyenler.... Kabul edilmiştir.

Dâva dosyalarının Başkanunsözcülüğüne veril-  
mesi

MADDE 77. — Dilekçeler ve savunmalar  
aldıktan veya cevap süreleri geçtikten sonra,  
dâva dosyaları Başkanun sözcülüğüne verilir.  
Kanun sözcülerinin düşünceleri aldıktan sonra  
dosyalar görevli daireye veya Dâva Daireleri  
Kuruluna gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?...  
Yok. Maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul  
edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

#### Duruşma

MADDE 78. — Dâva daireleri ile Dâva Da-  
ireleri Kurulunda inceleme evrak üzerinde  
yapılır.

İptal dâvalarında ve miktarı beşbin lirayı  
aşan vergi, resim, hare, para cezası, gecikme  
zamları ve tam yargı dâvalarında, taraflardan  
birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulu  
yukarıki kayıtlarla bağlı olmaksızın duruşma  
yapılmasına kendiliğinden de karar verebilirler.

Davetiyeler duruşma gününden en az bir ay  
önce taraflara gönderilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?...  
Buyurun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem  
arkadaşlar, burada, evvelki bir maddede de  
geçmiş olan, iptal dâvalarında ve miktarı 5 bin  
lirayı aşan vergi, resim, hare ve para cezasın-  
dan bahsedilmektedir. Bu da getirilen yeni bir  
hükümdür.

Temyiz Mahkemesinde murafaa için had  
2 bin liradır. Türkiye'de 1961 de adam başına  
gelir 1 469 lira hesaplanmıştır. Yani çoğu za-  
man Türk halkının çoğunluğunu teşkil eden  
köylü vatandaşlarımız, Şûrayı Devletle dâva  
açmaktadırlar. Köy muhtarları, köylü vatan-  
daşlarımız, ta Ankara'ya kadar kalkıp gel-  
mektedirler. Biz, 2 bin lira mı olsun, 3 bin  
lira mı olsun, 5 bin lirayı olsun derken, mil-  
letimizin rakamla ökeülebilecek şekilde ödeme  
gücünü tesbit etmek mecburiyetindeyiz. 1961 de  
bir vatandaşın senede 1 469 lira kazaneı olur-  
sa beşbin lira o vatandaşın üç yıllık geliridir.  
Bunun ortalaması pek çoklarının 300, 500, 800  
liradır. Bunların kazaneı ortalaması 1 469 li-  
raya çıkmıştır.

Binaenaleyh, ben komisyondan rica ediyö-  
rum. Bu 5 bin miktarına bir miktar konulsun.  
Ama, 5 bin miktarının hicolmazsa 2 bin gibi  
bir miktara indirilmesinde büyük faydalar  
olacaktır, vatandaşlarımız bakımından.

İkinci bir nokta da; «davetiyeler» diyor  
bu son fıkrada, «duruşma gününden en az bir  
ay önce taraflara gönderilir.» Eski metinde,  
halen yürürlükte olan metinde böyle bir kayıt  
yoktur. «Duruşma günü tebliğ edilecek da-  
vetiyelerle taraflara bildirilir.» denmekte idi.  
Zaten arada çok uzun zaman kalıyor. Gayet  
geniş bir zaman kalıyor. Tebligat yapıldıktan  
sonra 8 ay, 10 ay sonra gün tâyin ediliyor.  
«Davetiyeler duruşma gününden en az bir ay  
önce taraflara gönderilir.» hükmü, işleri ko-  
laylaştırmaz, bilâkis zorlaştırır. Tatbikatta  
3 - 5 gün evvel vatandaşa tebligat mı yapılı-  
yor, ki bu 30 günlük...

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI İLHAMİ  
ERTEM (Edirne) — Yapılabilir de.

REŞİT ÜLKER (Devamla) — Yapılabilir.  
Binaenaleyh bu hükmün tahdid edici olarak kon-



masında fayda yoktur. O zaman 30 gün evvel tebligat yapılmıca, demek ki, komisyondan gelen sese göre söylüyorum, 30 günden evvel tebligat yapılmadıkça gün tâyin edilmeyeceğine göre, 5 gün evvel kendisine tebligat yapılan bir kimsenin duruşmasının da yapılmaması gibi bir durum meydana çıkar. Muhterem komisyon açıklamalarda bulunduktan sonra ben-deniz de ısrar edip etmiyeceğimi bildireceğim efendim.

**BAŞKAN** — Buyurun Sayın Vardarlı.

**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI** (İstanbul) — Efendim, arkadaşlarımız da konuşsun, ondan sonra.

**BAŞKAN** — Buyurun Sayın Oğuz.

**TALÂT OĞUZ** (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, 78 nci maddenin ilk 3 neü bendi üzerindeki görüşlerimi arz ediyorum. Bu madde, murafaya taallük eden esasları doğrudan doğruya Hukuk muhakemeleri usulü Kanununun sistemine yakın bir şekilde tanzim edilmiş ve bu şekilde kaleme alınmıştır. Komisyon bu maddede, 5 bin lira üzerinden duruşma yapılması esasını kabul etmekle, bu da memleket ihtiyaçlarına, Türk köylüsünün ve ihtilâfa muhatabolan şahısların içtimai bünyesine uygun olması sebebiyle tamamén yerinde, uygun bir madde olarak tedvin etmiştir. Zira beş bin lirayı aşan vergi, resim, harç, para cezası, gecikme zamları ve tam yargı dâvalarında, taraflardan birisinin isteği üzerine duruşma yapılır şeklinde kaleme alınmıştır. Gayet tabî ki, yüz bin lira, ikiyüz bin lira yahut üç yüz bin lira geliri olan ve bu nisbet dahilinde gelirine göre vergi tarhedilen bir şahsın 5 bin lira üzerinde olan dâvaların, onun isteği üzerine duruşmaya tabi olacağı esası mevuttur.

Yalnız ikinci bendde, zihnimi kuralıyan bir nokta vardır. Ve tabirinden sonra, iptal dâvalarında ve miktarı beşbin lirayı aşan vergi, resim harç, para cezası, gecikme zamları, beşbin lirayı aşması halinde vatandaş doğrudan doğruya duruşma istiyebilecek mi yoksa re'sen mi duruşmaya tabi tutulacak? Komisyonun bu bendde bir sarahat vermesi lâzımdır. Bu yönden fayda mülâhaza ediyorum. Bunu sarih olarak bildirmesi iktiza eder.

Üçüncü bende gelince: «Dâva Daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu yukarıki kayıtlar-

la bağlı olmaksızın duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilirler.»

Şimdi, muhterem arkadaşlarım; Danıştay Kanunu iptal dâvalarını ve tam kaza dâvalarını nazarı itibara alınmak suretiyle hukuku, menfaati haleldar olanların durumu nazarı itibara alınmak suretiyle tanzim edilmiştir. Bu doğrudan doğruya hukuk sahasına taallük eden ve menfaatlerle ilgili bir kanundur. Danıştayın doğrudan doğruya, duruşma yapılması esasını kabul etmesi, bendenize hukuk prensiplerine aykırıdır. Sebebi, ceza dâvaları ile hukuk dâvaları arasında âmme intizamı yönünden bir tefrik yapılması iktiza eder. Meselâ ceza dâvalarında muayyen bir hadden sonra re'sen duruşma yapılması, re'sen murafaa yapılması esası kabul edilmiştir. Zira âmme intizamına taallük ediyor. Halbuki özel şahısların menfaatine taallük eden hukuk dâvalarında ise tamamıyla özel hukuk statüsü içinde kaldığı için, doğrudan doğruya Danıştaya murafaa yapılması ve duruşmaya tabi tutulması esasının kabul edilmemesi iktiza eder. Vaktaki vatandaş müracaat etsin, murafaa yapılmasını talebetsin. O şekilde bir murafaa günü tesbit ve tayin edilsin.

Sözlerimi toparlıyorum.

Şunu söylemek icabeder ki, burada Dâva Daireleri ile vatandaşa doğrudan doğruya Dâva Daireleri Genel Kurulunda direktman müracaat hakkı tanınmalıdır. Bunun, müracaati olmadan re'sen bir talebi sebk etmeden direktman genel kurul tarafından duruşma yapılması esasını kabul etmek hem hukuk prensipleri yönünden doğru değildir ve hem de âmme intizamına taallük etmesi bakımından iyi bir prensip vaz'edilmiş sayılamaz. Mâruzatım bundan ibarettir.

**BAŞKAN** — Buyurun Sayın Okçu.

**HİLMİ OKÇU** (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, mâruzatım çok kısa olacaktır. Bu 78 nci maddenin 2 nci fıkrasında «İptal dâvalarında ve miktarı beşbin lirayı aşan vergi ve resimler» denmektedir ki, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır. İptal dâvalarında acaba otomatikman mı duruşma yapılacaktır, beşbin liranın üzerinde mi olacaktır? İptal dâvaları bu beşbin miktarına dâhil midir?

**BAŞKAN** — Sayın Vardarlı.

**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI** (İstanbul) — Efendim, bu maddenin sevkinde hâkim olan görüş, Danıştaydan mü-

murafa mevzuu olan hususların, bir an evvel ve tam bir vuzuhla çıkmasını temin etmektir. Bunu hazırlarken iptal dâvalarında talep vâkı olduğu yani murafaa isteminde bulunulduğu takdirde, herhalde bir murafaaaya gidilmesi esası vaz'edilmiştir.

Yalnız muhterem arkadaşımı beni affetsinler. İptal dâvalarında bir meblâğ, hiçbir zaman için mutasavver değildir. Olmadığı içindir ki, buraya meblâğın ilâvesine lüzum yoktur.

Bunun dışında 5 bin lirayı aşmaya gelinece; Muhterem Reşit Ülker arkadaşımız 2 bin lira üzerine durur. Temyiz Mahkemesini şahit göstere rekten hemen söylemek isterim ki, çok yakın bir zamanda Meclis Komisyonlarından geçen ve Temyizdeki işlerin 2 bin liralık murafaa hallerinde görülemez bir duruma geldiğinden murafaa istiyenlerin haklarını yerine getirmek ve murafaa taleplerini kabul etmek için, bazan iki seneye varan müddetler geçmesi zarureti hâsıl olduğundan bunun beşbin lira olması mevzuunda bir teklif getirilmiş ve bu komisyonda kabul edilmiştir. Beş bin lirayı koyarken bir Temyiz Mahkemesinin yeni almış olduğu şekil ile Danıştayın bu şeklini karşı karşıya getirdik ve birbirine mümkün olduğu kadar uymasını temine çalıştık. Bunun dışında Muhterem Reşit Ülker arkadaşımızın bu yurdular ki, köylülerin haklarını ihlâl edecek tir, şu olacaktır, bu olacaktır. Muhterem arkadaşlar, bu beş bin lira hikâyesinde nazarı itibara alınacak hususlara, bakılırsa bunlar sadece ticaretle uğraşan, sanayi ile uğraşan insanların duçar olacağı şu veya bu şekildeki münazaaların halli için vaz'edilmiştir. Ama müsaade buyurun, köylümüze mutlaka bunun sirayet edeceği mütalâası biraz indî olmaktadır.

Bu hazırlanırken şu da düşünüldü : Tam yargı dâvalarında meblâğ konmadı. Yani basit bir tam yargı dâvası da olsa meblâğ konmadan murafaa talebedilebilecektir.

Muhterem arkadaşım Talât Oğuz'un dediği gibi, otomatikman bir murafaa mevzuubahis değildir. Talep halinde murafaa istenecektir.

Gelelim Muhterem Talât Oğuz arkadaşımın dokunmuş olduğu diğer hususa :

Muhterem arkadaşlar, ilk günden beri gerek kanunun hazırlanmasında, gerek buradaki beyanlarımızda şunu söylemek istedik : Gaye Danıştaydan çıkan ilâmların, Danıştayda görüşülen işlerin tam bir vuzuhla çıkmasını temin etmektir.

Bu bakımdan, ki, Danıştayın gördüğü işin, tam bir özel hukuk işlemi olduğunu da Muhterem Talât Oğuz arkadaşım mutlaka benimle hemfikir olarak kabul edecektir. Şunu düşünmüştür; derler ki, bazan öyle ahval olabilir ki, yüzde yüz haklı olduğunu gördüğü bir husus da, Danıştay, karşı tarafın yani, Muhterem Reşit Ülker arkadaşımın biraz evvel söylediği gibi, bir köylü vatandaşın, hakkını her zaman müdafaa imkânına sahip bulunmayan bir vatandaşın verdiği cevaplarla karşı tarafın iddialarını ortadan kaldıramadığı için dâvasını kaybetmesi ihtimalini gördüğümde munasıran tavzih sadedinde yani onun yazı ile anlatamadığını, yazı ile anlatmak isteyip tam bir vuzuh veremediği hususları temin sadedinde, Danıştay doğrudan doğruya, murafaa talebinde bulunmak imkânına sahibolacaktır. Bu, dâvalara vuzuh vermek bakımından büyük faydalar temin edecektir, bu bakımdan konmuştur.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, soru mu konuşma mı?

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Konuşacağım efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Komisyon Sözcüsünün 78 nei maddenin 3 numaralı bendinde vermiş olduğu cevaplara sureti katiyede iştirak etmeye imkân ve ihtimal yoktur. 78 nei maddenin esasen vaz'ettiği prensip, Danıştayda dosyalar üzerinde yapılacak tetkikatın murafaasız, duruşmasız yapılması prensibine dayanmaktadır. 2 nei, 3 neü bendlerinde bu murafaanın, duruşmanın istisnalarını teker teker saymış bulunmaktadır.

Şimdi maddeyi beraberce gözden geçirdiğimiz takdirde, Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu yukarıki kayıtlarla yani talebe bağlı olmaksızın, duruşma yapılmasına kendiliğinden de karar verebilir.

Şu halde bu bendden anlaşılın mâna şu : Talebe bağlı kalmıyacak Danıştay, duruşmayı doğrudan doğruya kendi takdir yetkisi dâhilinde tâyin etmek suretiyle taraflara tebligat yapacak. Biz biraz evvel izah ettiğimiz şekilde bunun hukuk prensiplerine ve mevcut mevzuatımıza aykırı olduğu tezini savunduk, dedik ki; hukuk dâvaları, özel hukuk sahasına, hususi menfaatlere taallük etmesi sebebiyle doğrudan doğruya tarafla-

rı canibinden gelecek taleplere, iddialara bağlı kalması iktiza eder. 10 bin liralık bir dâvada 100 bin liralık bir dâvada vatandaş isterse feragat edebilir, isterse kabul edebilir. Bunun üstünde bulunması sebebiyle, mürafaaya tabi tutabilir. Şu duruma göre Danıştayın vatandaşın özel menfaatinin mevzuabalsolduğu şu sırada rızası hilâfına kendisine bu külfeti tahmil etmesi, bu yükü yüklemesi hem idari mevzuata ve hem de meri bulunan hukuk prensiplerine tamamen aykırı düşer. Matlubolan kanunlar arasında bir irtibatın, bir ahengin sağlanmasıdır. Kanun vâzın olarak bir kanun çıkardığımız zaman bu kanunlar arasında her hangi bir boşluğun bulunmaması iktiza eder, hukuk prensiplerinin zedelenmemesi iktiza eder. Bu bakımdan, maddeye sarahat verilmesi bakımından Dâva dairelerine ve Genel Kurula mürafaa ve duruşma yapılıp yapılmaması babında bir takdir hakkının verilmemesi iktiza eder. Tamamen vatandaşın inisiyatifine vatandaşın talebine bırakılması icabeder.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bir iki kelime ile arzına mecbur oluyorum, Komisyon söyler, zabıtlarda öyle kalır diye.

Buyurdular ki, bu vergi, resim, harç ve para cezasının köylülerle pek alâkası yoktur. Bir defa bu böyle değildir... Çünkü, çıkan kanunlar köylü için veya şehrî için çıkarılmaz, bütün vatandaşlara uygun kanun çıkarılır. Komisyon biraz evvel benim izahatımı dinlemiş olsalardı bana hak vereceklerdi. Bu, 1 469 lira bütün vatandaşlar içindir. Yani vatandaşların fakirliğini ve fakir vatandaşlar için küçük miktarların, nihai fayda nazariyesi dediğimiz... Belki bir milyoner için hiç ehemmiyeti olmayan 300 lira bazen bir köylü için cinayet sebebi oluyor veya bir fakir vatandaşın hayatına sebeb oluyor. Geçen gün gazetede okuduk : Bir köylü fakir vatandaş evlenmek için on sene yedi bin lira toplamış, hırsız girip bu parayı çalıncı intihar etmiş adam. Yani bu vatandaş için paramın bu kadar hayati ehemmiyeti vardır ki, 7 bin lira gidince intihar etmiş, ölmüştür. Şimdi, demek istediğimiz budur. Bunun mânasını bu şekilde anlamak lâzımdır.

İkinci nokta da; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa göre 5 bin liraya çıkarılması

komisyonda kabul edilmiş, ama Yüce Meclis henüz bunu kabul etmemiş. Belki burası kabul edecek veya etmeyecek. Meclis kabul edecek, belki Senato kabul etmeyecek, belki Umumi Heyete gelecek. Yani henüz bir esasa bağlanmamış ve Meclisin kararına iktiran etmemiş bir ölçüyü burada ölçü diye alamayız.

Eskiden Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununu çıktığı zaman bu miktar bin lira idi. 2 bin liraya çıkarılması işi yakın bir tarihte, 5 - 6 sene zarfında olmuştur. Belki, burası bunu 3 bin lira olarak kabul edecektir. Ölçü bakımından bendeniz zaten takrir vermedim, komisyonun bu noktayı açıklamasını istedim ve üzerinde de tekrar takrir vermiyorum ama bunların da bizim düşündüklerimizin de bilinmesi lâzımdır. Bizi tatmin edecek izahat versin komisyon, biz de buraya boşu boşuna çıkmıyalım ve Sayın Başkanımızı da üzmiyelim.

BAŞKAN — Arkadaşların komisyonla rahat rahat münakaşaları Başkanı zevk içinde bırakmaktadır. Devam buyurmanızı bilhassa rica ederim.

Sayın Özdemir, buyurun.

NURETTİN ÖZDEMİR (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlarım, üzerinde münakaşa edilen 78 nci madde, Hükümet tasarısında 77 nci madde. Devlet Şûrasında duruşmayı tanzim eden madde. Arkadaşlarımızın münakaşa ettiği konudan daha çok, bir noktayı, tatbikatta müşkülâtla karşılaştığımız bir noktayı, vüzuha kavuşturmak için muhterem komisyondan bir soracağım.

Bu maddenin ikinci fıkrasında «iptal dâvalarında duruşma yapılır» diyor. Şimdi, tatbikatta âmme hükmi şahıslarının hudutlarının çizilmesi idari tasarruftur ve bunlar hakkındaki dâvalar Devlet Şûrasında açılmaktadır.

Meselâ, belediyelerin veya vilâyetlerin hudutlarının çizilmesine ait kararların Devlet Şûrasında tetkikinde mürafaa istenebildiği halde, köylerin birbirleri arasındaki hudutların çizilmesinde mürafaa istemleri, bunlar iptal dâvası değildir, temyiz dâvasıdır, diye kabul edilmemektedir. Kanunda bütün hudutlar hakkında yapılan tasarruflar ancak mercileri ayrılmış, mahiyetleri ayrılmamıştır. Bazan bu tasarruflarla, çoğu zaman bilgisizlikten âmme hükmi şahıslarının hukuku ihlâl edilmektedir.

Sular hakkında, onlar içinde kalan ormanlar, ağaçlıklar, yaylalar, otlaklar hakkında tahsisler yapılmakta ve bu sebeple sınır tesbiti dolayısıyla yapılan idari tasarruflar bizde geniş surette murakabeye tabi tutulmakta ve taraflar Devlet Şûrasına gitmektedirler. Bu, halen yapılmakta olan tatbikatın bu şekilde anlaşılması, yani köyler arasındaki hudutların çiziminde murafaa istenmemesi, «bunlar Temyiz dâvasıdır» diye murafaalarının kabul edilmemesi, benim kanaatimece yanlıştır. Ama bu böyle yapılagelmektedir. Şimdi yeni bir kanun yaptığımızı göre muhterem komisyonun bu noktadaki görüşünü öğrenmek istiyorum; bu gibi dâvalar iptal dâvası mıdır, yoksa Temyiz dâvası mıdır? İptal dâvası ise, ki benim fikrime göre öyledir, bu maddeye göre bunlar hakkında da murafaa istenebilecek midir? Değilse niçin istenmemektedir? Ve bunun mahzurları nelerdir? Görüşlerini öğrenmek istiyorum. Zabıtlarda yer bulmasını istiyorum. Bilâhara bu nokta üzerinde görüşlerimi arz edeceğim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen arkadaşımız var mı? Buyurun Sayın Atalay.

ATALAY AKAN (Urfa) — Efendim, ben yalnız Talât Oğuz arkadaşımızın bir mülâhazasına işaret etmek için bir dakika sizleri rahatsız edeceğim.

Efendim, idari dâvalarda şahısların haklarından evvel idarenin tasarruflarının kanuna uygun olup olmadığının kontrolü evvel gelir. İdari dâvaları adli dâvalara benzetmek doğru değildir. Adli dâvalarda tarafların hakları bahis konusudur. İdari dâvalarda tarafların hakları bahis konusu değildir. Hattâ idari dâvada, dâva hakkı sırf idarenin kontrolünü tahrik için tanınmıştır denebilir. Bu bakımdan Temyiz Mahkemesinde veya diğer mahkemelerde vatandaş istediği zaman, onun arzusuna göre murafaa hakkı verilip de, diğerine verilmemesini kıyaslamak mümkün değildir. İdari kaza için, kontrolünün yapılabilmesi için icabederse tarafları dinler. Çünkü, taraflardan biri müdafaa halinde değildir, idareye izahat verir yaptığı muamele hakkında. Yoksa müdafaaada bulunmaz, izahat verir, onu dinlemesi imkânını dâva dairelerine bahşetmek ye-

rinde olur. Hattâ ben daha ileri gidiyorum, komisyon sözcüsünün fikrine de iştirak etmiyorum. Görülüyor ki; bir tadilât yapmışlar. Dediler ki; Temyiz Mahkemesinde de 5 bin liraya çıkmış, biz de 5 bin lira ile tahdidettik. Fakat öyle prensip meseleleri olabilir ki; aslında 1 000 lira gibi görünür, fakat gerisinde mühim meseleler vardır. Bu tahdidin konması da, kanaatimece yerinde değildir.

Mâruzatım bu kadardır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim, evvelâ Muhterem Talât Oğuz arkadaşımıza cevap vermek isterim. Halen mer'î olan kanunun 43 nci maddesinde de aynen : «Dâva daireleri veya dâva daireleri umumi heyeti yukardaki kayıtlı bağı olmaksızın açıklamaları dilemek üzere iki tarafı kendiliğinden de davet edebilir.» kaydı halen de mevcuttur. Bunun esbabı inticibesini biraz evvel Sayın Atalay Akan arkadaşımız gayet iyi izah ettiler. Yalnız bir noktaya değinmek isterim : Maddenin bu fıkrasını sevk ederken, «yukardaki kayıtlarla bağı olmaksızın» kaydını koyduğumuzda, 5 bin lira kendiliğinden ortadan kalkmış oluyor. Yani Danıştay 1 000 liralık, hattâ 50 liralık bir dâvada da lüzum görse murafaaya gidebilecektir. Bunun dışında Muhterem Nureddin Özdemir arkadaşımızın beyanlarına cevap vermek isterim :

Danıştayda içtihat ayrılığından dolayı, iptal dâvası, Temyiz dâvası diyerek tefrik edilen bu hususlar bu kanunda munhasıran iptal dâvası şümulüne alınmıştır. Yani mutlak ve hepsi iptal dâvasına esas olacaktır. Bu bakımdan, biraz evvel Talât Oğuz arkadaşımızın beyan ettiği gibi, - ki Muhterem Atalay arkadaşımız bu hususta gayet güzel mütalâada bulundular - bunu özel hukukla karıştırmakla hata ederiz. Şu bakımdan hata ederiz : Özele hukuka göre, malûm olduğu üzere, her iki taraf bidayette hâkim huzurunda mutlaka bulunurlar ve hâkim icabında sorduğu suallerle dâvanın esası hakkında istediği malûmatı edinmek imkânına sahiptir. Ama Danıştaydaki murafaada karşınızda sadece bazı kayıtlar vardır. Ama bu kayıtların muvacehesinde tarafın izahat vermemesi takdirinde kaybolacak bir hak vardır.

İşte bu hakkın kaybolmasına engel olmak için dir ki Danıştay lüzum gördüğü takdirde, dâvanın vâzih olarak hallini temin etmek bakımından talepte bulunmalı ve murafaayı mutlaka kendisi de isteyebilmelidir. Bu bir teminattır. Tekrar ediyorum, arkadaşlarımızın her iki tarafın teminata sahibolması için giriştikleri bir mevzuda bu en büyük bir teminattır. Kalmasında büyük fayda vardır. Talepte Danıştayı bağlamıyalım. Dâvalar üzerinde kendi isteği üzerine murafaayı sağlayacak, bu fıkrayı mutlaka kabul buyuralım.

BAŞKAN — Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, müzakereye konu teşkil eden 78 nei maddenin 3 neü bendi, istisna halinde mürafaanın yapılıp yapılmaması esasına müstenittir. Evveleminde murafaadan kasdedilen mâna nedir? Gerek Temyiz Mahkemesinde olsun, gerek Devlet Şûrasında olsun tarafların heyeti hâkime huzurunda vâkı beyanları zapta geçmektedir.

Hukukçu arkadaşlarımız çok iyi bilirler ki, mürafaada adli teamül budur. Tarafların iddiaları zapta yazdırılmakta, taraflar heyeti teşkil eden, hâkimler tarafından dinlenmektedir. Muhterem Atalay Akan arkadaşımızın görüşlerinin hürmetkâriyiz. Buna bir diyeceğimiz yoktur. Yalnız nâçiz kanaatimiz odur ki, idare, Devlet Şûrası ve idari mahkemeler idari ihtilâfları kanunların mevzuata uygun olup olmadığı bakımından, tatbik edilip edilmesi noktasından hareket ederler ve o şekilde karar verirler. Tatbik edilecek kanunlar hangi menfaatleri korurlar; bunu ayırmak iktiza eder. Hukuk objektif ve sübjektif kaideler yekûnudur. Doğrudan doğruya idareye konu teşkil eden haklar sübjektif haklardır. Yani kanunların bu sübjektif hakları koruyup korumadığı, bu hakların müdafiasını yapıp yapmadığı, idarenin bu kanunları, bu hakların korunması için kanunların iyi tatbik edilip edilmemesi noktasından hareket eder, adliyedeki işlemler ise objektif hukukun doğrudan doğruya tatbik edilip edilmemesi noktasından hareket eder.

Şu duruma göre özel menfaatlerin mevzuubahsolduğu bir sahada, sübjektif hakların mevzuubahsolduğu bir sahadan çıkıp da objektif sahasına gidip ona tecavüz etmek ve özel menfaatlerin istihdaf ettiği gayeye aykırı bir

davranış takibetmek hiçbir suretle hukuk prensiplerine uygun değildir.

Bir misalle izah edeyim: Dâva Daireleri Genel Kurulu murafaa yapılıp yapılmamasına, duruşma yapılıp yapılmamasına yukarıdaki istisnalar haricinde karar verebilir. Vatandaşın maddi durumu itibariyle Ankara'ya, Makararı Hükümete belki gelmekten içtinabedecek bir durumu mevcuttur.

ATALAY AKAN (Urfa) — Gelmez o zaman.

TALÂT OĞUZ (Devamla) — İcabında gelebilir, davetiye geldi diye kendisine tebligat yapıldı diye gelebilir, belki Ankara'da bulunmak mecburiyetinde kalabilir. Özel hukuk sahasında, özel menfaatlerin çatışmış olduğu sahada vatandaşa murafaa külfetini tahmil etmemiz doğru değildir. Kaldı ki; özel hukuk âmme intizamına taallûk etmiyor, doğrudan doğruya şahsın menfaatine tallûk ediyor. Biz özel hukuk menfaatinin hâleldar olduğu bir ortamda talebi sebketmediği halde kendisine bu külfeti tahmil etmek her halde hukuk prensiplerine, hukuk nosyonuna uygun değildir. Bu bakımdan bu, vatandaşa külfet tahmil eden bu bendin tayyî hususunda Riyaset Divanına bir takrir takdim etmiş bulunuyorum. Takririme iltifat edilmesini istirham ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen? Yok. Değiştirge önermeleri vardır. Okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Danıştay kanunu, tasarısnın 78 nei maddenin üçüncü pragrafının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim. 6 . 1 . 1964

Tekirdağ

Turhan Kut

Başkanlığa

Madde 78 in üçüncü bendinin kürsüde izah ettiğim sebeplere binaen tayyîni arz ve teklif ederim.

Mardin

Talât Oğuz

BAŞKAN — Her iki arkadaşımızın teklifleri, maddenin üçüncü bendin çıkarılması hakkındadır. Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Tekliflerin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Bir önerge daha var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Danıştay kanun tasarısının 78 ne maddesinin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul Milletvekili  
Reşit Ülker

«Danışma günü tebliğ olunacak davetiye ile taraflara bildirilir.»

BAŞKAN — Komisyon, önergeye katılıyor mu?...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Teminatır bu. Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergenin nazarı alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmemiştir.

Duruşmalara ilişkin esaslar

MADDE 79. — Duruşmalar açık olarak yapılır.

Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, görevli daire veya kurul kararı ile, duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

Duruşmada, ancak tarafların dilekçe ve savunmalarında ileri sürdükleri sebep ve deliller tartışılır.

Duruşmalarda taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiçbiri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

Duruşmalarda kanun sözcüsünün bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra kanun sözcüsü düşüncesini bildiri ve duruşmaya son verilir.

Duruşmaları başkan yönetir ve disiplin sağlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde kanun sözcülerinin istekleri

MADDE 80. — Duruşmalı işlerde, kanun sözcüleri, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tes-

biti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirilmesini istedikleri takdirde, bu istekleri görevli daire veya kurul tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Duruşmalı işlerde karar verilmesi

MADDE 81. — Duruşmanın yapılmasından itibaren onbeş gün içinde karar verilmesi lâzımdır. Ara kararı verilen hallerde de bu kararın yerine getirilmesi üzerine dosyalar öncelikle incelenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Dosya dışında inceleme

MADDE 82. — Dâva daireleri veya Dâva Daireleri Kurulu, bakmakta oldukları dâvalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yapabilecekleri gibi, tâyin edecekleri süre içinde, lüzum gördükleri evrakın göndedilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililere, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir.

Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmede takdirde bunun verilecek karar üzerindeki etkisi görevli daire veya kurula önceden takdir edilir, ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

Ancak, istenen bilgi ve belgeler Türkiye Cumhuriyetinin güvenliğine ve yüksek menfaatlerine veya Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve yüksek menfaatleri ile birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, ilgili makam, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu, bilgi ve belgeleri vermiyebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sonradan ibraz olunan evrak ve belgeler

MADDE 83. — Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen müsbet evrak ve belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkân bulunmadığına daire veya kurula kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu evrak ve belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf, ce-

vabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ yapılmaz.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dosyaların incelenmesi

**MADDE 84.** — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulunda, raportörün açıklamaları dinlendikten ve kanun sözcüsünün yazılı düşüncesi okunduktan sonra işin görüşülmesine geçilir. Konuların aydınlandığına dair daire veya kurul karar verince, meseleler sırası ile oya konular ve karara bağlanır.

Göreve ve yargılama usullerine ilişkin meselelerde azlıkta kalanlar işin esası hakkında oylarını kullanırlar. Azlıkta kalanlar ve muhalefet sebepleri, kararların altına yazılır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Temyiz dâvalarının incelenmesi

**MADDE 85.** — Dâva daireleri ve Dâva Daireleri Kurulu, temyiz yolu ile inceledikleri kararları bozdukları takdirde, işbu bozma kararı dairesinde kararı bozulan idari yargı merci tarafından incelenir. Ancak, dâva daireleri ve Dâva Daireleri Kurulu, dâva evrakının ve lüzumu halinde getirtilecek dosyanın incelenmesinden maddi vâkıalar hakkında edinilen bilgi yeter görülürse veya uyuşmazlık sadece hukukî noktalara ilişkin ise, kararı bozmakla beraber işin esası hakkında da karar verirler.

Kararları bozulan idari yargı mercilerinin ısrar hakları yoktur.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Temyiz yolu ile incelenen işlerde bozma sebepleri

**MADDE 86.** — Temyiz yolu ile incelenen işlerde bozma sebepleri şunlardır :

A) Görev ve yetki dışında bir işe bakılması,

B) Mevzuat hükümlerine aykırı karar verilmesi,

C) Usul hüküm ve kurallarına riayet edilmemiş olması.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok.

Bir değiştirge önergesi var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Danıştay kanun tasarısının 86 ne maddesinin (C) bendinde yazılı (Riayet edilmemiş olması) deyiminin: (Uyulmuş olmaması) şeklinde değiştirilmesini teklif ederim. Saygılarımla.

Tekirdağ

Turhan Kut

**BAŞKAN** — Komisyon katılıyor mu?..

**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI** (İstanbul) — Katılıyoruz.

**BAŞKAN** — Komisyon katılıyor. Önergenin nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak etmiştir. Maddeyi kabul ettiğiniz değiştirge önergesindeki değişiklikte oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tutanaklar

**MADDE 87.** — Dâva dairelerinde ve Dâva Daireleri Kurulunda, her dâva dosyası için görüşmelere katılan başkan ve üyeler ile düşünce veren kanunsözcüsünün, raportörün ve tarafların ad ve soyadlarını, incelenen dosya numarasını, kısaca dâva konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tatbik edileceği haller

**MADDE 88.** — Bu kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin dâvaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahsın dâvaya müdahalesi, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dâva, bilirkişi, keşif, delillerin tesbiti, adlî müzaheret hallerinde ve duruşmanın icrası sırasında tarafların sükûnu ve inzibatı bozacak hareketlerine karşı yapılacak muamelelerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun umumi hükümleri uygulanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz istiyen?.. Buyurun Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Efendim, bir hususun Sayın Komisyon tarafından izahını istihham edeceğim. Üçüncü şahsın dâvaya müdahalesi hususunu idari mevzuat bakımından nasıl mütalâa ederler ve nasıl izah ederler? Bunun izahını yapsınlar söz hakkım mahfuz kalmak şartıyla bilâhare söz alacağım. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sabri Vardarlı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim, alınan idari karar, muhtelif şahısları alâkadar eden bir karar olabilir. Bunlardan biri dâva açmıştır. Bu dâvanın neticesinde diğer şahsın hukuku da muhtel olacaktır. İşte o anda üçüncü şahsın dâvaya müdahalesini, prensip olarak kabul etmiş oluyoruz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Temyiz Mahkemesinde müdahale usulü kabul ediliyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Temyiz Mahkemesinde müdahale usulünü kabul ettirmek için, en başta Talât Oğuz arkadaşımızın geldiğini biliyoruz. Bu bakımdan şu anda müdahale usulü kabul edilmiş değildir. Ama bu, demek değildir ki, yeni yapılan kanunlarda yeniliklere doğru gitmekten tevakkî etmek lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Oğuz, soracağınız soruları evvelâ benden sorun. Buyurun.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — İdari dâvada; bir taraf idare, diğer taraf da özel şahıs olduğuna göre, üçüncü şahsın menfaati nasıl mevzuuhahsolabilir?.. Bunu izah eder misiniz, Komisyon olarak?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Alınan idari kararlardan dolayı, muayyen bir yerde muayyen bir bölgede muhtelif şahısların hakları ihlâl edilmiş olabilir. Bunlardan birinin açacağı dâvada kararın verilmesi anında şu veya bu şekilde kendisinin de zarardide olacağını düşünen ve bundan hakkı muhtel olan bir şahsın dâvaya müdahil olarak iştiraki gayet tabii kabul edilmelidir.

BAŞKAN — Sayın Oğuz söz mü istiyorsunuz?

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Evet efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, müdahale tâbiri üzerinde söz almak için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum. Müdahaleden murad Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu muvacesinde olsun, Ceza Usulü Muhakemeleri Kanunu muvacesinde olsun, hukuk sahasında bir dâvanın - tâbir çok mühimdir - neticesine hakkı ve menfaati bağlı olan bir şahıs, dâvaya üçüncü şahıs sıfatıyla müdahale edebilir. Müdahale talebi üzerine hâkim karar verebilir, yahut reddedebilir. Bu tâbiri, bu prensibi Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun - hatırımında kaldığına göre - 53 nci maddesi tanzim etmiştir. Ceza hukuku sahasında da 365 ve mütaakıp maddeleri tanzim etmiştir. Şu halde müdahale ile karşı karşıya kaldığımız zaman üçüncü şahsın hak ve menfaati, dâvanın neticesine bağlı kalacaktır. Peki, dâvanın neticesine bağlı kaldığına göre, dâva karar ile nihayete eriyor, Danıştaya, temyiz yoluna başvuruluyor ve bu suretle dâva safhası kapanmış bulunuyor. Karar ve hüküm safhasına intikal etmiş bulunuyor. Karar ve hüküm safhasının haricinde mütalâa edilmesi icabeden bir safha da üçüncü şahsa hakkı ve menfaati bağlı olsa dahi, doğrudan doğruya Danıştayda müdahale hakkının tanınmaması iktiza eder. İdari mevzuat ve hukuk prensipleri bu yöndedir. Demek ki, müdahale faslı doğrudan doğruya dâva ile kabili mukayesedir. Nerede bir dâva bulunursa orada bir müdahale talebi olacak. Dâva, karar ve hükümle kapandıktan sonra o şahsın menfaati bağlı olsa dahi, Danıştayda müdahale yoluyla talepte bulunmaması, hakta bulunmaması iktiza eder, kanısındayım. Komisyonum bu maddeye bir sarahat vermesi iktiza eder. Saygılarımla.

BAŞKAN — Komisyon... Buyurun Sayın Vardarlı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda mevcudolmamasına rağmen, son senelerin icthadı mevzuatımıza, daha doğrusu icthat yoluyla tatbikatımıza müdahalenin aslı ve fer'i olması diye iki usul getirmiştir. Bu mevzuada Talât Oğuz arkadaşımızla beraber olduğumuzu tahmin ederim. Böyle olduğuna göre, mutlaka müdahaleyi bir tarafın hak ve menfaatlerine یرea etmek taraftarı değilim. Zira mevzuumuz mun-



hasıran iptal dâvaları değildir. Tam kaza dâvaları da mevcuttur. Binaenaleyh burada bir tarafa iltihak etmek suretiyle o taraf müdahil olarak girdikten sonra, takviye etmek suretiyle hukukunu sıyanet etmek olduğu gibi, bunun dışında o hak onun değil, o hak benimdir diye müdahalelerin de olacağı tabiidir.

Hüküm safhası, karar safhası hikâyesine gelince, ben öyle tahmin ediyorum ki, burada mutlak bir hüküm ve karar mevcut değildir, daha henüz bir duruşma yapılmaktadır. Bu duruşmanın neticesinde hukukunu şu veya bu şekilde kaybedeceğine kaani olan bir şahsın müdahil olarak dâvaya katılmasına imkân vermek mevzuat bakımından şarttır. Ama burada Danıştayın mutlak bir yetkisi vardır. Müdahaleyi kabul etmek veya etmemek.. İşte bir şahsın müdahil olarak girebilmesi veya girememesi, o şahsın müdahale hakkının mevcud olması veya olmaması.. Bu noktada Danıştaya hudutsuz bir salâhiyet vermektedir. Bu mevzuda Danıştay salâhiyetini kullanırken müdahilin haklarını evleviyetle ön plânda tutacaktır. Bilmiyorum, arkadaşlarımı tatmin edebildim mi?..

**BAŞKAN** — Madde hakkında başka söz isteyen var mı? Yok. Sayın Turhan Kut'un değiştirge önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

369 sıra sayısında kayıtlı Danıştay Kanunu tasarısının 88 neî maddesinin sondan ikinci satırındaki (muamelelerde) kelimesinin (işlemlerde) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Tekirdağ  
Turhan Kut

**BAŞKAN** — Komisyon katılıyor mu?  
**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul)** — Katılıyoruz.

**BAŞKAN** — Komisyon katılıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu?  
**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul)** — Ediyoruz.

**BAŞKAN** — Maddeyi kabul buyurduğunuz değişlikle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Danıştay meslek mensuplarının çekinmesi ve reddi

**MADDE 89.** — Dâvaya bakmakta olan dâva dairesi başkan ve üyelerinin reddi istenirse, bunlar hariç tutulmak suretiyle, o daire kurulu 20 neî madde müebince tamamlanarak, bu husus incelenir ve ret isteği yerinde gürülürse işin esası hakkında karar verilir.

Reddedilenler ikiden fazla ise, bu husus Dâva Daireleri Kurulunda incelenir. Kurulca ret isteği kabul olunduğu takdirde dâvanın esası hakkında da karar verilir.

Başkan ve üyelerden ikiden fazlası dâvaya bakmaktan çekinirlerse, Dâva Daireleri Kurulunda işin esası tetkik edilerek karara bağlanır.

Dâva Daireleri Kurulu Başkanının veya üyelerinden bir kısmının çekinmesi veya reddi halinde noksan, 23 neî maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre tamamlanır.

Kanunsözcüleri ve yardımcıları da sebeplerini bildirerek çekinebilecekleri gibi kendileri taraflarca reddedilebilirler.

Çekinme veya ret sebepleri dâvaya bakmaya görevli daire veya kurul tarafından incelenerek karara bağlanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Delillerin tesbiti

**MADDE 90.** — Taraflar, Danıştaya idari dâva açtıktan sonra bu dâvalara ilişkin delillerin tesbitini ancak Danıştaydan istiyebilirler.

Görevli daire veya kurul, isteği uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tesbitin mahallî, adli veya idari yargı mercilerine yaptırılmasına da karar verebilir.

Delillerin tesbiti istekleri, ivedilikle karara bağlanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kararlarda bulunacak hususlar

**MADDE 91.** — Kararlarda, sırasıyla, aşağıdaki hususlar bulunur:

A) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri;

B) Dâvacının ileri sürdüğü maddi vâkıaların dayandığı hukukî sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile dâvalının savunmasının özeti;

C) Raportörün ve kanunsözçüsünün ad ve soyadları ve üye olmayan raportör ile kanunsözçüsünün düşünceleri;

D) Duruşmalı dâvalarda duruşma yapıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

E) Kararın dayandığı kanuni ve hukukî sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

F) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

G) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oy çokluğu ile mi verildiği;

H) Kararı veren daire veya Kurul Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

#### İlâmlar

MADDE 92. — Taraflara tebliğ olunacak ilâmlar, resmî mühür ile mühürlenir ve daire veya kurul başkanı veya memur edeceği üye veya başyardımcı tarafından imzalanır. Bu ilâmlarda muhalefet şerhleri de yazılır.

İlâmların asılları dosyalarında ve tasdikli örnekleri dairelerinde veya Dâva Daireleri Kurulunda saklanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tarafların kişilik ve niteliğinde değişiklik

MADDE 93. — Dâva esnasında ölüm veya başka her hangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, dâvayı takip hakkı kendisine geçen başvurmasına kadar ve gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idare mirasçılar aleyhine takibi yenileyinceye kadar dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verilir. Yalnız öleni ilgilendiren dâvalara ait dilekçeler iptal olunur.

Dâvacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresini bildirinceye kadar dâva dosyası işlemde kaldırılır.

İşlemden kaldırılan dosyalara ait dâvalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş ise bu kararlar kendiliğinden hükümsüz kalır

Dosyaların işlemde kaldırılmasına ait ilâmlar diğer tarafa tebliğ edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Sayın Turhan Kut'un değiştirge önermelerini okutuyorum.

#### Millet Meclisi Başkanlığına

369 sıra sayısında kayıtlı Danıştay kanunu tasarisının 93 ncu maddesinin ilk paragrafındaki (muameleden) kelimesinin (işlemden) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Tekirdağ  
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değiştirge önermesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak ediyor. Maddeyi, kabul buyurduğunuz değiştirge önergesiyle birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

#### Yürütmenin durdurulması

MADDE 94. — Danıştayda idari dâva açılması ve kanun yollarına başvurulması itibar olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz.

Şu kadar ki, dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulu tarafından birinin isteği halinde, teminat karşılığında yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Ancak halin icabına göre, iptal dâvalarında yetkili daire veya kurul teminat aramıyabilir.

İdare ile adli müzaharetten faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütme hakkında karar veren daire veya kurulca çözümlenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Danıştay kararlarının sonuçları

MADDE 95. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Genel Kurulu kararları kesin olup muhkem kaziyenin bütün hukukî sonuçlarını hâsül eder. Bu kararlar aleyhine, ancak bu kanunda yazılı kanun yollarına başvurulabilir.

İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nci maddesi gereğince, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Burhan Arat.

BURHAN ARAT (Çanakkale) — Pek muhterem arkadaşlarım, bu 95 nci madde ile Danışta olup olmamasının, sarfedilen bütün emeklerin, kurulan bütün teşkilâtın Anayasa ile getirilen bütün teminatın gayesine ulaşacak bir kemale vâsıl olup olmaması meselesi bu dâva ile halledilecektir. O itibarla büyük önem taşıdığına cümlemizin dikkatini çekmeyi vazife sayarım.

Filhakika, bu konuya Danıştayın vazifeleri ile ilgili bulunan 30 ncu maddede de bendeniz değinmiştim, fakat yaptığım tetkikler neticesinde orada değindiğim hususları bu 95 nci maddede tekrar koymayı daha elverişli buldum. Şöyle ki, Danıştayı kurduk, 114 ncu madde ile Anayasamızın ileriye sürdüğü denetleme tesis edildi, 132 nci maddeyle konan hüküm yerine getirildi, hüküm çıktı. Vatandaş idarenin tasarrufunu iptal ettirdi veyahut bir tam kaza dâvası açtı veya bir yokluk dâvası açtı, neticeye vâsıl oldu, Danıştaydan ilâmı aldı. Şimdi bu kanuna göre, kesinleşmiş Danıştay ilâmı muhkem kaziyenin bütün neticelerini nefsinde toplamaktadır. Ama, maddeyi tetkik ettiğimiz zaman bu kesinleşmiş ilâmdan bilhassa vatandaşın istifade etmesi, yani o ilâmı yürütmesi gene dönüp dolaşıp idarenin keyfine bağlı kalmaktadır. Böyle olunca Danıştayla tesis etmek istediğimiz denetleme, kontrol kemaline vâsıl olmak imkânını elde edememiştir. Şöyle ki, bir kimse haksız olarak vazifesinden atılır, emekliye sevk edilir, şu yapılır, bu yapılır, bir hak sahibidir, Danıştaya gider iptal kararı alır. Yerine dönmek ister. Her hangi bir tasarrufa hakkı ihlâl edilmiştir. Bu ihlâl keyfiyetinin kanunsuz olduğunu kesinleşmiş ilâmla Danıştay tevsik etmiştir. Burada bu idare tarafından infaz edilmesi kaydiyle âdeta sembolik ve plâto-

nik bir hükme bağlanıp geçilmiş bulunmaktadır. Nitekim emsalini de görüyoruz. Danıştaydan ilâmını alıyor, fakat ilâm elinde, o merciden bu mercie, o kapıdan bu kapıya dolaşiyor, infaz ettiremiyor. Bunu tam kaza dâvalarında aynı şekilde ileri sürebiliriz. Bilhassa tam kaza dâvalarında herhangi bir tazminata veyahut paraya mütaallik bir hükmü aldıktan sonra, Danıştayın ilâmı üstelik orada hukukî netice doğuran, yani âdeta Medeni Hukukumuzda mevzu bahis bir alacak mahiyetini iktisabetmiş bulunmasına rağmen, yine de onun icra dairelerinde infazına imkân yok. O yol da kapalı.

İptal dâvalarında vaziyet böyle, yokluk dâvalarında vaziyet böyle.

Şimdi, bendeniz bunu nazarı itibara alarak bir önerge takdim ediyorum. Bu önergem ile bu 95 nci maddedeki eksiklikleri şu şekilde tanımlamak istiyorum. Bunun birisi şu :

3546 sayılı, bundan evvelki Danıştay Kanununda mevcut hükmü buraya koymamışlar, sakınca görmüşlerdir. Gördükleri sakıncayı da kendileriyle konuştum, ama sonradan düşündüm, beni tatmin etmedi. Üçüncü fıkra olarak, eski kanundaki metninde yani idari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdir olan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur. Arz ettiğim tam kaza dâvasındaki vaziyet gibi. Ben tazminata hüküm aldıktan sonra tam kaza dâvası ile Danıştaydan onu götürüp icraya verebilmeliyim, ve idareden alabilmeliyim. Bunu götürüp icraya veremez ve idareden alamazsam Anayasamızın ön gördüğü adli istiklâl ve adli denetleme kemaline vâsıl olmaz. Danıştayın ilâmı kanunda yazılı olmasına rağmen bir kaziyeyi muhkeme vasfını iktisab edemez, lâfta kalır, plâtonik kalır. Binaenaleyh oradan aldığım maddi, mânevi tazminata veya her hangi bir paraya mütaallik Danıştayın ilâmının tıpkı diğer adli mahkemelerden çıkan ilâmlar gibi infazı lâzımgelir. Aksi takdirde Anayasamızın hükmünü de yine kemaliyle tatbik etmemiş oluruz. Çünkü Anayasamızda Danıştay en yüksek idari mahkeme olarak kabul edilmiştir. Yürütme Organ, Yasama Organı, Adli Kaza... Şimdi, Yürütme Organı ile, onun tepesinde bulunan, onun tepesine koyduğumuz idari yargı mercii ki, en yüksek idari mahkemedir, Anayasada böyle olduğuna ilâm onun ilâmı, hem o muhkem kaziyeye sayılacak, hem

paraya taallûk edecek, yani Medeni Hukukumuzda yazılı olduğu şekilde netice doğuran bir tazminat dâvasının sonunda ittihaz edilen karar yine de icra dairesine verilmeyecek, çünkü, burada yazılı «İdare» kelimesi var, dikkat buyurun. Bu idare kelimesi herşeyi idarenin keyfine bağlamaktadır. İcra Dairesi idare mercii değildir, bir kaza organıdır. Bu itibarla bu ilâmı infaz edemeyecektir. Hani Danıştayın mahkeme olması keyfiyeti?.. Hani Yüksek İdari Mahkeme olma keyfiyeti?.. Hani kendi ilâmının muhkem kazıye halini alma vasfı?.. Hiçbirisi yok bunların, idarenin keyfine bağlı İdarenin keyfine bağlı bırakıldığı takdirde Anayasa'nın öngördüğü kontrol da adli ve idari mahkeme yoluyla yapılacak kontrol meselesi de açıkta kalmış oluyor. Bu itibarla, bendeniz buna üçüncü fıkra olarak eskiden olduğu gibi, «idari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdir olan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur» fıkrasını teklif ediyorum. Bu bir..

İkincisi : 4 üncü fıkra olarak, Danıştayca iptaline veya hükümsüzlüğüne karar verilen bir işleme ilişkin bir hakkm, bir malın dâvacı tarafından gereği halinde geri alınma istemi kesinleşmiş Danıştay ilâmının ibrazı üzerine ilgili dairelere gerekli eylem ve işlemin yapılması suretiyle yerine getirilebilir. Bununla istihdaf ettiği husus şu : Yanlış bir tasarrufu iptal ettirdim, veyahut salâhiyet gaspı veya çok ağır bir hata ile yapılmış olan bir tasarrufun hakkında yokluk dâvası açtım, kecnlemeyekûn olduğuna dair yokluk kararı aldım. Ne yapacağımı bunu?.. Gene idarenin keyfine bağlı. Sözlerimin başında arz ettiğim haksız emeklilik, haksız işten çıkarmak, istinlâk ve saire keyfiyetlerinde olduğu gibi. Ben bu dâvayı niçin açıyorum?.. İdarenin kanunsuz tasarrufunu iptal ettirmek veya yokluğuna hükmetmek için. İdareyi bekliyeceğim. Kısa bir müddet bekliyeceğim, fakat madem ki, muhkem kazıye halini almış bir ilâmdır, denetleme kemaline masraf olmak ve Danıştayı da şerefli yerine oturtmak mecburiyetindeyiz. Bu itibarla bunu götürüceğim idareye, infaz et bunu diyeceğim. Tapu dairesi mi olur, tasarrufu yapan daire mi olur, hangisi ilgili daire ise, götürüceğim, infaz et diyeceğim. İşte bu hüküm bu tasarıda noksandır. Bu fıkra ile, bunu ekliyorum.

Bir son fıkra daha arz ediyorum, fıkra 5 olarak. O da şu şekildedir : «Danıştay ilâmlarının icaplarına göre eylem veya işlem tesis etmiyen idare, maddi ve mânevi tazminatla sorumludur.» Bu şekilde bu hüküm «Demoklesin Kılıcı» gibi idarenin başında asılırsa idare bunu icra ve infaz etmek mecburiyetinde kalır. Bunlar yapılmadıkça da, benim vicdanıma göre, benim düşündüğüme göre, bu madde açık kalır ve Danıştay Müesasesi kemaliyle işliyeemez ve Anayasamızın öngördüğü kontrolü de yapamaz. Bunu desteklemenizi saygılarımla rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlar, kıymetli arkadaşlarımız Burhan Arat'ın, 95 nei madde sebebiyle değindiği iki hususa temas edeceğim. Bunlardan birisi Dâva Daireleri veya Genel Kurulunun ittihaz etmiş olduğu kararların genel hükümleri yönünden infaz ve icra edileceğine dair maddeye bir fıkra eklenmesi, diğer husus da tazminata mütâallik mesele.

Muhterem arkadaşlarım, hepimizin bildiği gibi, gerek idari yönden olsun, gerek adli yönden olsun, idari merciler tarafından, adli merciler tarafından ittihaz edilip de kesinleşen mevzuu tarafları aynı olmak suretiyle kazıye muhkeme halini alan kararların infaz edilmesi iktiza eder. Anayasamızın 132 nei maddesi, kesinleşmiş, kazıyai muhkeme halini almış, idari ve adli kararların geciktirilmeden hiçbir suretle, hiçbir mâni dinlmeden icra ettirilmesini, icra safhasına konulmasını ve kararlarının mevzuunun, konusunun yerine getirilmesini âmir bir hüküm olarak vaz'etmiş bulunmaktadır.

95 nei maddenin ikinci bendi, «İdare Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nei maddesi gereğince Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur. Şu duruma göre, kazıye muhkeme halini alıp icra safhasına gelen bir ilâmın Anayasa hükümlerine göre doğrudan doğruya infaz edilmesi icabeder.

Muhterem arkadaşımız Burhan Arat'ın ifade ettiği şekilde, bu kanuna ayrıca genel hükümler muvacesesinde icra ve infaz edileceği tâbirini vaz'etmek, bunu koymak Anayasamızın, Anayasa hükümlerinin üstünde bir hüküm vaz'etmek sayılır ki, bu da Anayasa yönünden ve mevcut mevzuat yönünden doğru telâkki edilmemek iktiza eder.

Tazminat mescesine gelince; idari işlem ve eylem sebebiyle idari karar ve işlemde mütevellit muameleleri yerine getirmeyen şahıslar hakkında tasarıya bir tazminat tâbirinin eklenmesini muhterem arkadaşımız teklif etmektedir.

Zaten muhterem arkadaşlar, gerek adli kararlardan olsun, gerek idari kararlardan olsun, bu kararların zamanında yerine getirilmemesinden dolayı gerek idari mevzuatımız, gerek adli mevzuatımız tamamen hükümlerle doludur. Keyfi olarak, haksız olarak vatandaşın işini sürünece- de bırakan şahıslar hakkında tazminat dâvalarının açılacağı ve tazminat dâvalarının açılmasının icabedeceği tabiidir. Bu bakımdan Purusyalıların, kanunlarına vâz'ettikleri gibi, her meseleye, her muameleye bir madde koyup, her meseleyi her muameleyi bir kanun maddesi ile tedvin ettiğimiz takdirde işin içinden çıkmamıza, işi halletmemize inkân ve ihtimal yoktur. Komisyonun tedvin etmiş olduğu madde tamamen yerindedir. Olduğu gibi kabul edilmesini istirham ediyorum. Saygılarımla.

**BAŞKAN** — Buyurum Sayın Giritlioğlu.

**FAHİR GİRİTLİOĞLU** (Edirne) — Pek muhterem arkadaşlarım, konuşulmakta bulunan madde hakkında benden evvel söz alan arkadaşlarımdan Burhan Arat arkadaşımın fikirlerine aynıyle iştirak ediyorum. Kendilerinin kürsüde dile getirdiği hususları tekrar etmiyeceğim. Yalnız ilâve olarak bir hususu daha arz etmek isterim.

Danıştaydan alınan öyle ilâmlar vardır ki, İdare tarafından bu ilâmın infazı, kanun hükmü gereğince bazan mümkün olamamaktadır. Danıştay haklı bulmuştur, hak talebenden lehine hüküm vermiştir. Bu hüküm infaz mevkiinde kalan idare, kanunların inkânsızlığı karşısında, hakkı yerine getiremez. Bunun tipik misalini Büyük Meclisimizi de yakinen ilgilendiren bir konu ile vermek isterim.

İlkokul öğretmenlerinin kıdemleri bir kanunla düzeltildi. Zannediyorum. Kanunun tarihi 1958 dir. Bu suretle terfi edemiyen şu kadar ilkokul öğretmeni terfi hak kazandılar. Herbiri Millî Eğitim Bakanlığına müracaat etti. Millî Eğitim Bakanlığı menfi cevap verdi ve Kadromuz yok. Evet sizin kıdeminizin sayılması dair Kanun çıktı, haksızlığın telafisi için, gereken hususların nazara alınması için kanun çıktı fakat o kanun kifayetsiz bir kanundur; kad-

roları eklemedi, maaşların terfilerine göre icap eden, kadroları ekliyen başka bir kanun olmadığı için «İlimizdeki bu kadrolara göre sizi terfi ettirmemize inkân yoktur» dediler.

Pek muhterem arkadaşlarımız, bu durumda kalan öğretmenler Danıştaya müracaat ettiler. İdarenin bu tasarrufunun haksızlığına dair Danıştaydan ilâm aldılar. İlâmın sayısı bir milyondan ne kadar, fakat yüzlerin üstünde rakamlara balığıdır. Ortada bir kanun ve kanuna müsteniden öğretmenlerin hakkını tanıyan Danıştay ilâmı var. Millî Eğitim Bakanlığı bu Danıştay ilâmını infaz edemez duruma geldi. Çünkü Millî Eğitim Bakanlığı kendi noktai nazarından haklıdır, kadrosu yoktur, Maaş Kanununu tahdidî surette kadroları tâyin etmiştir, Millî Eğitim Bakanlığı inkânsızlık içindedir. Aynı öğretmenler, yani Danıştaydan ilâm alan öğretmenler, Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonuna müracaat ederek, Dilekçe Karma Komisyonundan dahi lehlerine karar aldıkları halde ve Dilekçe Karma Komisyonu idareyi ikaz ettiği halde, İdare inkânsızlık içinde bulunduğu cevabını vermiştir.

Bu tipik misal gösteriyor ki, Danıştay ilâmına rağmen, İdare bütün hüsnüniyetini sırasında gösterse dahi, kanuni inkânsızlık karşısında ilâmı yerine getiremeyecek duruma gelecektir. Şu halde ortada bir boşluk vardır. Artık idareyi zorlamaya gücümüz yetmez.

Şimdi müsaade ederseniz, yasama organını zorlamak kabil midir, değil midir, konuyu buraya intikal ettireyim. 132 nci madde, kanaatince bu inkânı vermektedir. Söyle ki; yasama ve yürütme organlarıyla, idare mahkeme kararlarına uymak zorundadırlar. 132 nci maddede bu kadar sarîh bir hüküm olduğuna göre, eğer kanun meselelerinden dolayı idare ilâmı yerine getiremiyorsa, bu meselede yasama organının gereken kanunu çıkartmak mecburiyeti olmalıdır. Bunun müeyyidesi yoktur. Yasama organının artık müeyyidesi yoktur. Fakat yasama organının böyle bir mecburiyetiyle kendisini mukayyet addetmesi lâzım. Çünkü gerek Danıştay Kanununa koyacağımız böyle bir madde yasama organını buna mecbur edebilir ve gerekse Anayasanın hükmü de böyle bir maddenin işlenmesini kolaylaştırmış olur. Onun için bendeniz, yapılan tekliflere

ilâveten bir fıkranın daha maddeye eklenmesini isterim. Şöyle ki; eğer idari makamlar kanun kifayetsizliğinden dolayı ilâmların infazını yerine getiremiyorlarsa o takdirde idari makamların yasama organlarını tahrik etmeleri neticesinde yasama organları gereken kanuni hükümleri vaz'eder şeklinde bir fıkranın ilâvesiyle yasama organını da daha çok telkin altında tazyık altında bırakmış oluruz kanaatindeyim ve bu yasama organının selâhiyetlerine karşı bir tecavüz şeklinde de görülemez. Çünkü Anayasanın 132 nci maddesinin sarîh hükmü de, yasama organını bu şekle mecbur etmektedir. Arz ettiğim husus, mekanizmanın işlemesi bakımından, mekanizmanın işlemesini sağlamak bakımından mühim bir husustur. Bu ciheti mümkün kılabilen takririmi takdim ediyorum, kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Vardarlı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim sözlerime en son konuşan Fahir Bey arkadaşımın sözlerine cevap vermekle başlamak isterim.

Kendileri hukukta bir inkılâp yapmak taraftarı... Fakat bunun kabulünün müncer olacağı metayici de peşinen düşünmek lâzımdır. Komisyon olarak bize öyle geliyor ki, bugün hukukumuzda bu mevzu aynen vardır.

Şöyle : Biraz evvel Fahir Giritlioğlu'nun dayanmış olduğu meseledeki öğretmenlerin durumu... Bu mevzuda öğretmenler Danıştaya dâva açmışlar ve idareyi tazminatla tecziye edecek şekilde ilâm almışlardır. Ama nasıl? İdare zamanında gerekli kadroları muhtevi kanunu Meclise sevk ederek Meclisten çıkartmaya teşebbüs etmedi diye. Şimdi bir an için idare o kanunu Meclise sevk etmiş ve Meclisten o kanun çıkmamış olsaydı, gayet tabii idareyi tazminatla karşı karşıya getirmemize bir imkân kalmazdı. Ama idare kendisine düşen vazifeyi yapmamış olmakla tazminatla karşı karşıya getirilmiş vaziyettedir. Demek ki unumi hukuk prensipleri bakımından Fahir Giritlioğlu'nun teklif ettiği husus zaten bugün mevcuttur ve tatbik edilmektedir.

Burhan Arat arkadaşımızın tekliflerine gelince : Üçüncü fıkra olarak ilâvesini istediği usus, «idari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdır olan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz

ve icra olunur.» Bu, unumi bir tabir. Eğer kendileri zapta geçecek şekilde izahlarda bulunurken Devlete karşı da icrai takibin yapılabilmesi kaziyesinden hareket etmemiş olsalardı, bu fıkranın konmasında bir mahsur olmadığını söylemek isterdik. Ama Devlete karşı icrai takip neticesinde, icrai takibe imkân verecek şekilde bir ilâmın infazının bu gün anladığımız mânada Devletin üstüne almış olduğu malî külfetlerle, malî imkânlarla hiçbir zaman karşı karşıya getirebileceği kanaatinde değiliz. Eğer böyle olsaydı meselâ, icraen yapılan takip sonunda borçlu olduğu tahakkuk eden ve kesinleşen bir memurun maaşının da % 100 ünü kesmek gibi bir neticeyle karşılaşmış olmamız lâzımgelirdi. Nasıl İcra - İflas Kanunumuz bu şekilde olan bir insanın sadece maaşının dörtte birinin haczedilebileceği kaziyesini, yaşama ihtiyacında olan bir insanın maaşının hepsinin kesilemeyeceğini peşinen vaz'etmiş ise, aynı hususa burada da giriyoruz; icrai takibat yapılmı. Hay, hay,... Eğer bu dairenin daha evvel alınmış bütçe kanunlarında bu fasılda şu veya bu şekilde bir tahsisatı mevcut değilse, bütün âmme faaliyetinin durmasını intacedecek bir netice ile karşı karşıya geliriz. Ve Devlete karşı yapılan bu icrai takip hayatı durdurur. Çünkü bu husustaki ilâmı icraya koyan şahıs misâl olarak söylemek isterim; meselâ, elinde imkân olan şahıs evvelâ Hava Kuvvetlerinden alıp tayyareleri icraen haczetmekle işe başlamış olur. Veya önüne gelen ilk Devlet vasıtasına el koymak suretiyle icrai takibe başlarsa ki, bu, Devletin vazifesini görememe neticesini doğurur.

4 ncü fıkra olarak ilâve etmek istediği hususa gelince; bu, geniş mânasında izah tarzının altında yatan mânayı biz sadece şöyle anlıyoruz. İdarenin bir idari tasarrufu neticesi her hangi bir şahıs hakkında alınan bir karardan dolayı hukuku muhtel olan bu şahsın Danıştaya müracaatı ve iptâl dâvası sonunda lehine karar alması halinde, bizim kanaatimizce, burada idari tasarruf kendiliğinden ortadan kalkar, ama netayicinin ortadan kalkması bu hususta dâva açan şahsın işini takibedip neticeye ulaşması ile mümkündür. Yani idari tasarrufun kendisi ortadan kalkar, ama bütün netayici ile birlikte ortadan kalkmasına imkân yoktur.

Sözlerimi tanzih etmek isterim. İdari bir kararlar her hangi bir şahsın gayrimenkulüne

idarece el konup tapuya yazılan bir tezkere ile bu gayrimenkulün idare namına tescilli talebedildikten sonra açılan iptal dâvasında bu şahıs, bu kararın iptalini muhtevi ilâmı aldığı anda yapacağı iş, doğrudan doğruya tapuya gidip bunu kaldır demek olmamalıdır. Çünkü idarenin de bu hususta yapacağı bâzı işler vardır. İdare, bu karar ortadan kalktığı andan itibaren vaktiyle vâkı tasarrufun neticesi şu neticeye varmış olan hâdise iptal edilmiştir, binaenaleyh, tapudaki vâkı tescilin fekkî hakkında kendisi bir talepte bulunmalıdır. Aksi takdirde idarenin malûmattar olmadığı hususlar muvacehesinde Devlet hayatı sekteye uğrar ve durur.

5 nei fıkralarına işaret etmekle, iştirak etmek isteriz. «Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmiyen idare maddi ve mânevi tazminatla sorumludur.» Bunun ilâve edilmesi umumi hukuk prensipleri bakımından bize yeni bir şey getirmemektedir. Zaten bugün tatbikat tamamen bu merkezdedir. Binaenaleyh, aslında varolan bir hususu yeniden ilâve etmek sadece maddeyi şişirmekten, büyütmekten ibaret kalacaktır, ama yeni bir şey getirmeyecektir. Onun için Muhterem Burhan Arat Ağabeyimizin bu mevzuda daha fazla ısrar etmemesini istirham ediyoruz.

BAŞKAN — Sayın Arat.

BURHAN ARAT (Çanakkale) — Muhterem Komisyon Sözcüsü arkadaşım bendenizin teklif ettiğim 3 neü fıkra hakkında, benim maksadımı çok aşan hudutlar içine girerek, aklımdan geçmiyen mânalara yorumlayarak 3 neü fıkradan neticeler istihraçttiler. O mânalara gelebilecek bir teklif ileri sürdüğümüne kaani değilim. Teklifin metni de buna müsait değil. Filhakika tekrar okuyorum; teklifin metnini, bu metin üstelik uzun yıllar, şu gün dahi meri olan Danıştay Kanununun 56 nei maddesinde de yer almış bulunmaktadır. Buyurdıkları şekilde hiçbir mahzuru tevlihdetmiş değildir. «İdari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdır olan ilâmlar genel hükümler dairesinde icra ve infaz olunur» demek, memurların maaşlarının dörtte birinden fazlasını haczedemiyoruz, yahut Devletin bütün imkânlarını ortadan kaldıracak şekilde infazlara kalkışılmasına imkân verecek diye yorumlama, benim maksadımın dışındadır.

Bugün icra dairelerinde tatbik edilen usuller ne ise, onlar tatbik edilecektir. Bendenizin bura-

ya, bu fıkraları sevk etmekten maksadımı, tekrar arz edeyim; 95 nei maddenin ikinci fıkrasının başında, dikkat buyurun, «İdare» kelimesi vardır. «İdare Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132 nei maddesi gereğince, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur» der ve biter. Dikkat buyurun burada sadece idare var. Eski 56 nei maddede, şimdi benim ileri sürdüğüm metinde ortadan kaldırılmış olduğu na göre, biraz evvel arz ettiğim gibi, icra daireleri de idare kelimesinin kapsamına girmediğine nazaran, ilâmı idarenin keyfine terketmekten başka vatandaşa yapılacak hak kalmıyor, kapı kalmıyor. Ben bu ilâmın bu suretle icraya vaz'edilebilmesini imkân dairesine girmek üzere bu fıkrayı teklif etmiş bulunuyorum. Yoksa, icraya konduktan sonra bu ilâma, arkadaşımın söylediği gibi ve bilhassa bana attığı şekilde infaz edilecek değildir. Yine İcra ve İflâs Kanununun hükümleri dairesinde infaz edilecektir. Yine Devletin emlâki hassası, emlâki âmmesi nazarı itibara alınacaktır, infazlar hususunda. meri olan prensipler kemaliyle hüküm ifade edecektir. Buyurdıkları sakıncalardan korkmaya mahal yoktur. Bendeniz sadece buradaki idare kelimesine hasretilmiş olan tatbikatı ve bu tatbikat yüzünden, bu kelime yüzünden çıkacak mahzurları ortadan kaldırmak istiyorum. Tekrar ediyorum; Danıştay ilâmının ve bilhassa muhkem kazıye halini almış olan Danıştay ilâmının bilhakkin muhkem kazıye vasıflarının, onun neticeleriyle birlikte tanınmasını imkân dâhiline sokmak istiyorum. Aksi takdirde bunun adı muhkem kazıyedir, fakat kendisi fiilen muhkem değildir, idarenin lûtuft ve atıfetine terk edilmiş olur. İdarenin lûtuft ve atıfetine terk edilecek olduktan sonra biz bu Danıştay Kanununu çıkarmaya lüzum görmezdik. Danıştayı kurmaya da lüzum görmez, Anayasanın 132 nei maddesi ile iktifa ederdik. Madem idare hepsini yapmış, iktifa ederdik. Ve o zaman Anayasa Danıştaya da müstakil bir mahkeme hüviyetini vermezdi. Anayasanın hükümlerini bu sarahati kemaliyle sarf etmeye mecbur olduğumuza nazaran bendeniz bunda ısrar etmeye mecburum.

4 neü fıkraya gelince; şimdi diyorlar ki, bir gayrimenkulü almış - bendenizin misalini aldı - idari kararlar tapuya yazmış, Ahmet'in üzerindeki malı Ankara Belediyesi üzerine tescil ettirmiş veya Maliye üzerine tescil ettirmiş, yahut özel idare uhdesine tescil ettirmiş. Danıştaya dâva aç-

muşım, Danıştay bunu iptal etmiş. Beklemişim; yine bu fıkraya göre götüreceğim, diyeceğim ki, fıkra açık, bunu infaz edin. Kime?... İdareye gidebileceğim. Metin açık, zabıtlara tescil edilsin diye arz ediyorum. Ben Danıştaydan sizin bu tasarrufunuza karşı böyle bir karar aldım bu ilân kesinleşti, ilâmı infaz edin. Bakın etmediniz tezkerelere yazın, kaldırın, üzerinizdeki kaydı, benia üzerime geçsin. İdare yapmadı... İşte o zaman bendenizin teklif ettiğim fıkra hüküm ifade edecek ve götüreceğim tapu dairesine, buyurun bu mahkem kaziye halini almış olan ilâmı infaz edin, diyeceğim. Bana bu hakkı, hem de bu kadar konuşulduktan ve zapta tescil edildikten sonra Muhterem Komisyon vermiyecek olursa ve bu komisyonun talebini Yüksek Meclis bu şekilde tevci edecek olursa bundan hâsıl olacak kockunç neticelere hepinizin viedanınıza hitabederek nazarı dikkatini celbetmeye mecburum.

Muhterem arkadaşlar; iş buraya kadar geldi yara açıldı. Ve gidemiyorum. Bakın açıklandı: tapu dairesine gidip, Danıştay ilâmına tevfiikan. Danıştayın ilâmının infazını istiyemiyorum tapu dairesinden... Hem nasıl bir muamelede? yanlışlığına, kanuna aykırılığına Danıştaya karar verilmiş olan bir idare muamelesi ile üzerinden gitmiş bulunan sicilin Danıştay ilâmına rağmen tapu dairesince silinmesini ve kendi uhde meçmesini talebedemiyeceğim, Ya ne yapalım?. Eski den olduğu gibi, Medeni Kanununun 935 ne maddesine tevfiikan tekrar asliye hukuk mahkemesine gidip ilâm almaya mecbur olacağım. Asliye hukuk mahkemesi ne yapacak arkadaşlar? Danıştay ilâmına bakacak, - dikkat buyurun şimdi pratikteki vaziyete - Danıştay ilâmını görecek, hakikaten iptal ettirmiş diyecek, o zaman karar verecek ve bu sefer asliye hukuk mahkemesinden aldığım ilâmı tapu dairesinde infaz ettireceğim. Şimdi, tasavvur buyurun; Danıştaya da «Yüksek mahkeme» diyeceğim. «Danıştay kontrolü de var.» diyeceğim. Ne hakkım var, vatandaş Danıştayda süründürüp bu kararı aldıktan sonra üstelik bir de asliye hukuk mahkemesine götürmeye mecbur kılalım? Şimdi, burada doktrin olarak diyebilirler ki, «gidin Medeni Kanununun 935 ne maddesini değiştirin.» Bendeniz buna lüzum görmüyorum. Neden değiştireyim? Bu kendi kapsamına giren hâdiseler hakkında tatbik edilecektir. Ama, idari tasarruflarla, Danıştayın

idare üzerine idari eylem ve işlemleri üzerine koyduğu, yahut Danıştay vasıtasıyla yapılan denetleme heyeti umumiyesi bir vahdet teşkil eder, bir birlik teşkil eder, bir kül teşkil eder. İdare yapmış, sicil benim üzerimden idareye gitmiş, idarenin kararı ile. Ben idari mahkemeye gitmişim, idarenin yaptığı bu tasarrufun iptaline karar almışım. Arada karışmış hukukî bir şey yok. Ne benim senedimin hukukî mesnedi, ne mülkiyet meselesi hakkında bir ihtilâf yok ki, benim mülküm bir istimlak kararı, bir tefviz kararı ve bir tevzi muamelesi dolayısıyla alınmış elimden, idareye gitmiş, idari bir muamele. İdari mahkeme denetlemesini yapmış, yolsuzdur demiş, iptal etmiş, hukukî bir şey girmemiş, mülkiyet meselelerini ortaya koyan bir şey girmemiş. Bir vahdet içinde gitmişim idari mahkemeye, almışım kararı, yine o vahdet içinde hükümü infaz ettireceğim. Olamaz deniyor. Olamayınca yine mahkemeye sevk etmek istiyorlar. O zaman bu denetlemenin mânası kaldı mı, mesnedi, gayesi kaldı mı? Bizim bu Anayasadaki hükümleri kemaline sarf etmek hususundaki mecburiyetimiz, burada ettiğimiz yeminler ne olacak?

Vatandaş, Danıştay dediği zaman ve ben bu Anayasada idarenin her türlü eylem ve işlemi hiçbir halde yargı organının denetlemesi dışında kalır diye okuduğum zaman vatandaş olarak Anayasada, «Ha demek ki, Şûrayı Devlete giderim, iptal ettirebilirim.» İptalden ne düşünür vatandaş? Netice almayı düşünür. Danıştay ilâmı ile netice almanın imkânını ortadan kaldırıyoruz arkadaşlar; idare tâbirini buraya koymakla.. Bendeniz 4 neü fıkra olarak teklif ettiğim hususla bunu sağlamak istiyorum, maksadım bu. Buna kendimi viedanen mecbur addediyorum. Bu fıkra ile de İdare Hukuku prensiplerine aykırı hiçbir şey getirdiğime kaani değilim. Çünkü idari muamelelerle idari muamelelerin denetlenmesi ashında bir kül teşkil eder. Bunu kabul etmezsek, öbür adli kazaya tanıdığımız infaz keyfiyetini burada tanımamış oluyoruz. Bendeniz bütün bu sözlerimi İdare Hukukunun bütün hususiyetlerini nazara alarak arz ediyorum. Ama, Yüksek Meclisin başını ağrıtmamak için o teferruata girmiyorum. Girerlerse ve münakaşa uzarsa bendeniz de cevaplarımı arz ederim.



Son kısma gelince : 5 nci fıkraya, ki onda da aslında benimle mutabıktırlar. Bir de tazminat müeyyidesi ile tahtı temine almak maksadiyle bunu sevk ettim. İşler, işlemez, orası ayrı. (Var, var sesleri) Var ama, sarahatte de fayda vardır. Burada belki tatbikatı var, ama yarın içtihat değişebilir, şu veya bu yola gidilebilir. Biz, Anayasayı kaleme alırken, Kurucu Meclis Anayasayı kabul ederken, aslında Anayasaya girmesi tenkid edilebilecek birçok şeyleri de bunun içine koymuş bulunmaktadır. Mademki o yola girildi, bunu derpiş ettiği tazminatı da kemaliyle sarf etmek için buraya bu müeyyideyi açıkça koymakta büyük fayda vardır. Hem maddi, hem mânevi tazminat ödiyeceği yerde, idari tasarrufları yapacak, mukteza tâyininde muhtardır Devlet memurları, bu fıkrayı daima Demokles'in Kılıcı gibi gözönünde bulundurarak ve birçok şeyleri vaktinde yaparak, birçok hakların ziyaa uğramasına mâni olurlar.

Şimdilik mâruzatım bu kadar. Hürmetle-  
rimle.

**BAŞKAN** — Madde hakkında başka söz istiyen? Yok. Komisyon konuşacak, buyurun Sayın Vardarlı.

**GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul)** — Efendim, mevzu çok mühim olduğu için üzerinde bilhassa titizlikle durmayı kendimize vazife biliyoruz.

Muhterem Burhan Arat arkadaşımızın, ıstırapları dile getiren sözlerine hak vermemek hakikaten belki şu anda imkânsız. Ama İdare Hukukunun prensipleri bizi bu noktada kendisi ile beraber olmaktan alıkoymuyor. Dünyanın hiçbir yerinde, bir tek ülkede dahi, izah ettikleri hususta idarenin yargı organları tarafından murakabesi neticesi temin edilen ilâmların infazı hususu bu şekilde bağlanmış değildir. Biraz evvel burada münakaşası yapılan, Atalay Akan arkadaşımız tarafından da hakikaten etraflı izah edilen husus şudur; burada Danıştay, idarenin verdiği idari tasarrufu, idari işlemi iptal etmektedir. Bunun iptal edildiği anda sadece ortada idarenin yapmış olduğu yanlış bir kararın iptali keyfiyeti vardır. İdarenin malûmatı, idarenin bilgisi olmadan bu yanlış kararın bütün netayicini ortadan kaldıracak şekilde her hangi bir infaz müessesesine gitmek, idarenin elinde bulunan bütün

imkânlarla rağmen, kendisini muaattal hale getirir. Burada haklar zayi olmayacak mıdır?. Olacaktır, her zaman olmaktadır. Ama zayi olan hakkın karşısında hukukun bize tanıdığı bir prensip, tazminat imkânı ortaya çıkmaktadır. Tazminat almak imkânına sahib olduğumuz müddetçe idarenin bu türlü tasarruflarından, bu türlü infazlarından tevahhus etmesi icabeder. Bu bakımdan biz kendilerinin edişelerinin bu derece derin olması muvacehesinde tedbir bulmayı düşünüyoruz, ama tedbiri sadece hukukun umumi prensiplerinden alabiliyoruz.

Meselenin aydınlanması için misallerden hareket ettik, yine bu yolda bir misal arz edeyim: Her hangi bir memurun bir yerden, diğer bir yere nakledildiğini bir an için düşünelim. İdare, bittabi bu memurun naklinden mütevellit boşluğu doldurmak için nakil keyfiyeti ile birlikte ikinci bir nakil yapılmıştır. ve nakledilen, haksızlığa uğradığını, iddia eden şahsın da tehiri iera zımında bir karar istihsal etmediğini bir an için kabul edelim. Burada iptal kararı alındığı anda bu nakil keyfiyetinden dolayı zarara uğriyan şahsın, aynı yerde ifade edilip gidip orada oturan şahsa; «Sen kalk ben geldim, ben oturacağım» demesi anında oraya gelen şahsın acaba haklarına bir ihlâl vâkı oluyor mu? Aynı anda o şahsın hakları da ihlâl uğramış oluyor ve bu iki hakkın karşı karşıya gelmesi takdirinde her iki hakkı en muslihane tarzda halledip ikisi arasındaki mu-nasebeti tanzim edip, ikisini de zarar görmeyecek hale getirmek mevzuu yine idarenin vazifesi cümlesinden oluyor.

Demek ki, burada bizatihi infaza gitmek her iki tarafın da zarar görmesine sebebiyet veriyor. İdareyi de bu mevzuda daha fazla zarara duçar ediyor. Bunun dışında hususi hukuk prensiplerine yaklaşır gibi bir mahiyet arz eder tapu sicillerindeki şerh keyfiyetini ele alalım. İdare yapmış olduğu bir tasarrufla, muhterem arkadaşlarımızın dediği gibi, yazdığı bir tezkere ile bir şahsın gayrimenkulü üzerindeki hakkını iptal etti ve tapu siciline kendi adına bir şerh düşürdü. Alınan karar neticesinde, bu kararı bu idari tasarrufu iptal edildi. Burada iptal edilen yani Danıştayın verdiği hüküm, idarenin falanca gayrimenkul hakkında almış olduğu şu karar kanunlara aykırıdır, bina-

enaleyh iptali gerekir, demekten ibaret kalacaktır. Yoksa, «Falanca yerdeki gayrimenkul üzerindeki şerhin silinmesine», diye bir kararı Danıştay vermiyecektir. İlâmda bu tashihat, ilâmda bir vuzuh olmadığı müddetçe tapu dairesinin böyle bir şeyi infaz eder hale gelmesine, bugünkü durum muvacehesinde hakikaten imkân yoktur. Bunun edilmesi halinde ne olabilir? Arkadaşlar biz nihayet bir iki misal içinde uğru-lup gidiyoruz. Ama, nâmütenahi misaller, nâmütenahi hâdiseler her zaman karşımıza çıkabilir. Bunlara cevap verebilmek bâzan çok müşkül olabilir. Hattâ o kadar olabilir ki, idare belki idari tasarrufu neticesinde almış olduğu karardan sonra, bu idari kararın muhatabı olan hâdisse tekerrür etmiş ve üçüncü şahısların eline geçmiş olabilir. Bunların hepsi olabilir. Zamanında idarenin haberdar olmaması, idarenin alacağı diğer kararlar üzerinde kendisinin o an için tasarruf imkânını kaybetmesi, diğer hakların da kaybolmasına sebebiyet verecektir. Binaenaleyh burada ne yapmak lâzımdır? Bir tek çare mevcuttur: İdarenin bunları infaz etmemesi neticesinde doğacak tazminat hakkı. Hukukun umumi prensipleri bizi sadece buraya götürüyor. Aksi takdirde ilâmı eline alan şahsın idareye dahi gitmeden doğrudan doğruya infaza kıyam eder bir şekilde hareket etmesi takdirinde doğacak zararlar nâmütenahiye müncer olabilir.

Son fıkradaki yani maddi ve mânevi tazminattan sorumluluk olmak keyfiyetindeki fikirlerine aynen iştirak ediyoruz. Yalnız biz diyoruz ki, bu zaten var. İlâvesinden bir fayda melhuz değil ama, ilâvesi takdirinde, Yüksek Heyetiniz bunun ilâvesine lüzum gördüğü takdirde, ısrar edecek değiliz. Bu, nihayet mevcudolan bir hususu yeniden teyid etmek imkânını bize vermiş olacaktır, belki daha vuzuha kavuşacaktır. Hay, hay memnuniyetle bunu kabul ederiz ama, diğer iki fıkra üzerindeki, bilhassa bir de 3 ncü fıkrada dahi, «Genel hükümler dairesinde infaz ve iera olunur» kaydı senelerden beri Danıştay Kanununda mevcuttur.

Ben sormak istiyorum, bu hüküm mevcut idi de bu güne kadar infaz edilebildi mi? Hayır, arkadaşlar. Çıkan neticelerin idareye vermesi melhuz hâdiselerin ve zararların düşünülmesi bu maddenin tatbikine bugüne kadar engel oldu ve biz bugüne kadar tatbik edilemeyen bir maddenin bundan sonra burada kalıp ruhsuz bir mad-

de gibi yatmasına gönlümüz razı olmadığı için çıkardık. Buraya koyduğumuzu kabul edelim, infaz kabiliyeti mevcut değildir. Devletin fonksiyonu, devletin gördüğü işler icabı ve âme hizmetlerinin karakteri icabı, bu şekildeki doğrudan doğruya bir infazın, doğrudan doğruya bir tabikin yapılmasına, İera İflâs Kanunu hükümleri muvacehesinde, imkân yoktur ve dünyanın hiçbir yerinde de yoktur. Mâruzatım bu kadardır efendim.

BAŞKAN — Sayın Arat.

BURHAN ARAT (Çanakkale) — Ben mâruzatta bulundum. Özür diliyerek Muhterem Sabri Vardarlı arkadaşımıza arz edeyim ki, bu cevapları ile tatmin edilmedim ve uzun boylu bir şeyler söylemek lüzumunu da duymuyorum. Yalnız iki noktaya temas edeceğim.

Bendenizin bu teklifimde, 3 ncü fıkra olarak, eski kanundaki metni teklif edişimin sebebi şu: Yeni metin, eski metinden farklı ve yeni 95 nci maddenin ikinci fıkrasının başına, «idare» tâbiri konmuştur. Bu idare tâbiri konmakla, bütün kudret, kuvvet idareye verilmiştir. Ama bizim Danıştayı kurmaktan maksadımız, idarenin bütün tasarruflarını yargı organı vasıtasıyla denetleme imkânını elde etmektir. Eskiden bu tatbik ediliyordu, ama metin bu şekilde değildi. Bu bir. Bu itibarla lüzumlu görüyorum. Takdir sizin. Ben vazifemi yapıyorum.

İkincisine gelinece; misalle izah ettiler, dediler ki, gitmiş idare, Ahmet namına olan sicili, idare namına yaptırmış, iptal kararı almış, nasıl olur, dediler. Ama ben Muhterem Komisyona bir sual sormak mecburiyetindeyim. Şimdi, Ahmet'in üzerinde olan bir gayrimenkulün onun üzerinden silinerek istimlâk dolayısıyla, tevzi dolayısıyla, tefviz dolayısıyla idarenin veya bir başka kimsenin teseline dair bir emir verdi, Çünkü idarede bu yetki var, fertte yoktur. İdarenin kudreti vardır, idarenin karşısında zayıftır. İşte bu zayıfla kuvvetlinin arasındaki haklar muvazenesini ayakta tutabilmek için bu denetleme konulmuştur, denetlemeden maksat bu. İdareye karşı himaye altına alıyor, denetleme ile. Bir mahkeme kararı olmaksızın her hangi bir istimlâk kararına tevfikeyan aldı Ahmet'in uhdesinden, İdarenin uhdesine geçirdi. Danıştay bunu iptal etti. İptal edince, muhterem arkadaşlarım ben soruyorum kendilerinden, artık o tez-

kere ile yapılan tescil muamelesinin yani idare namına tesis edilen sicil kanunu, hukuka, mesnedi kaldı mı? Danıştayın ilâmında ilâveten idare yerine kaim olarak şu muamele, bu muamele yapılır diye hüküm tesisine zaten lüzum yok. İptal eder etmez, biz demiyoruz ki, Danıştay ilâmına böyle kayıtlar konsun, idare yerine geçip birtakım eylemler, işlemler tesis edecek mahiyette birtakım yazılar yazılsın, fıkralar ilâve edilsin, ilâmlar bunları da muhtevi olsun. diyen bir iddia ile ortaya gelmiş değiliz.

Biz ilâmların neticeleri üzerindeki düşüncelerimizi ve buradaki güçlükleri arz etmek istiyoruz. Şimdi tekrar ediyorum, idarenin Ahmet'in üzerindeki gayrimenkul sicilinin silinip idarenin uhdesine geçirilmesini isteyen yazısı derhal tapu dairesince infaz edilir. Şûrayı Devlet bunu iptal etti, bu yolsuz dedi, hattâ yokluk kararı verdi. Onun kararı üzerine artık hiçbir muamele tesis edemez, idare. Bu da var. Peki, bunun hukukî mesnedini kaybetmiş bulunmaktadır. Kaybetmiş bulunmasına rağmen bu ilâmın tapu dairesince infazına razı olmuyor.

Arkadaşlarım, manzara budur. Bendeniz bu feci durumu önlemek ve Danıştayı lâyük olduğu yerine ulaştırmak ve bu denetlemenin işler hale getirilmesini temin etmek için bu teklifi yapmış bulunuyorum. Aksi takdirde Danıştay Kanununu çıkarmakla hiçbir faide sağlanmış olmayacaktır, arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Talât Oğuz.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Muhterem arkadaşlarım, kıymetli arkadaşımız Burhan Arat'ın önergesi sebebiyle söz alan Komisyon sözcüsü arkadaşımız Sabri Vardarlı'nın bir sözüne târizde bulunmak için huzurunuzu işgal etmiş bulunuyorum. Sayın Burhan Arat'ın tavrilerinde ilâvesini talebetmiş olduğu maddi ve mânevi zararlar mütaallik fıkraya bir diyecekleri olmadığını, zaten kanun mevzuatta mevcut bir fıkra halinde statükosunu muhafaza ettiğini, bu bakımdan bunun kabul edilmesinde bir mahzur bulunmadığını ifade ettiler.

Komisyon sözcüsü olarak, Yüksek Parlâmento huzurunda söze olarak ifadelerinin kesin olması iktiza eder. Mevzuatta olan bir hükmün ikinci bir fıkrayla, ikinci bir hükümle bunun muğlâk bir hale getirilmesi mevzuatı altüst eder şekilde yeni bir fıkra eklenmesi suretiyle bunun tedvini hiçbir zaman hukukî mevzuat ve

prensiplerine uygun düşmez kanaatindeyim. Kaldı ki, Danıştay Kanunu özel bir kanundur. Bunda sarahat bulunmayan hallerde umumi hükümler tatbik edilir. Nitekim bundan evvel müzakere edilen madde Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanununun muayyen bâzı maddelerine atıfta bulunmak suretiyle tatbik edilmesini öngörmüştür. Medeni Kanunun, Borçlar Kanununun tazminata mütaallik muayyen hükümleri mevcuttur. Bu hükümler muvacehesinde yeniden bu maddeye tazminata mütaallik bir fıkra eklenmesi doğrudan doğruya kanunlarımızın muhtevasına yük olmaktan başka bir gaye istihdaf etmiyeceği kanaatindeyim. Takririn küllolarak reddini istirham ediyorum, saygılarımla.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Sayın Burhan Arat'ın önergesini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Görüşülmekte olan Danıştay Kanununun Geçici Komisyon tarafından teklif olunan 95 nci maddesine sözlü olarak arz ettiğim gerekçe dolayısıyla aşağıdaki hükümlerin fıkralar halinde ilâve edilmesini arz ve teklif ederim.

Çanakkale

Burhan Arat

Fıkra 3. — İdari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdır olan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Fıkra 4. — Danıştayca iptaline veya hükümsüzlüğüne karar verilen bir işleme ilişkin bir hakkın, bir şeyin veya bir malın dâvacı tarafından gereği halinde geri alınması istemi, kesinleşen Danıştay ilâmının ibrazı üzerine ilgili dairelere gerekli eylem ve işlemin yapılması suretiyle yerine getirilir.

Fıkra 5. — Danıştay ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmiyen idare, maddi ve mânevi tazminatla sorumludur.

BAŞKAN — Sayın Arat, önergelerini esasen okumuşlardı. Hatırınızda kalması için bir daha küll halinde okuttum. Fıkra fıkra oylarınıza sunacağım.

Fıkra 3. — İdari dâvalar hakkında Danıştaydan sâdır olan ilâmlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

BAŞKAN — 3 ncu fıkra olarak ilâvesi istenmektedir. Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon bu fıkranın ilâvesi teklifine katılmamaktadır. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... 5 e karşı 18 oyla fıkranın nazara alınması kabul edilmiştir. Komisyon filhal iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak etmediği için fıkra komisyona verilmiştir. Diğer fıkraları da oylatacağım.

Fıkra 4. — Danıştayca iptaline veya hükümsüzlüğüne karar verilen bir işleme ilişkin bir hakkın, bir şeyin veya bir malın dâvacı tarafından gereği halinde geri alınması istemi, kesinleşen Danıştay ilâmının ibrazı üzerine ilgili dairelerce gerekli eylem ve işlemin yapılması suretiyle yerine getirilir.

BAŞKAN — 4 nci fıkra olarak ilâvesini istiyor. Sayın Arat

Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Hayır, katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Nazara alınmasını oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 8 e karşı 16 oyla nazara alınması kabul edilmiştir.

Komisyon filhal iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Hayır, etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak etmediği için fıkra komisyona verilmiştir.

Fıkra 5. — Danıştay ilâmlarının icaplarına göre, eylem veya işlem tesis etmiyen idare, maddi ve mânevi tazminatla sorumludur.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Mevcut hükmün aynen kalmasını istiyoruz. Fakat Meclis kabul ederse hayhay..

BAŞKAN — Komisyon, Meclisin takdirine bırakıyoruz, diyor Fıkrayı oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Filhal iştirak ediyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Ediyoruz, efendim.

BAŞKAN — Komisyon filhal iştirak ediyorlar. Şu halde fıkra kabul edilmiştir. Maddeye eklenmesi isteniler iki fıkraya komisyon filhal iştirak etmediği için madde bu fıkralarla birlikte komisyona geriverilmiştir.

Sayın Giritlioğlu bir şey mi soracaktınız?

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Merce hususunda komisyonun düşüncelerini öğrenmek isterdim. Çok mühim bir husustur.

BAŞKAN — Tamam efendim, bu hakkınızı kaybetmediniz, Sayın Giritlioğlu, madde geldiği zaman bu hususu sordururuz.

Kanun yolları

1. Muhakemenin iadesi

MADDE 96. — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulundan verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla muhakemenin iadesi istenebilir :

A) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar veriler tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması ;

B) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu, mahkeme veya resmî bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, muhakemenin iadesini isteyen kimsenin, karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması ;

C) Karara esas olarak alınan bir ilâm hükmünün muhkem kaziye halini alan bir kararla bozularak ortadan kalkması,

D) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyan ve ihbarda bulunduğu, hükümle tahakkuk etmesi ;

E) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması ;

F) Vekil veya kanunî temsilei olmıyan kimseler huzuru ile dâvanın görülüp karara bağlanmış bulunması ;

G) Çekinmeye mecbur olan başkan veya üyenin katılması ile karar verilmiş olması ;

H) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dâva hakkında verilen karara aykırı yeni bir karar verilmesine sebeb olabilecek bir madde yokken, aynı daire veya kurul yahut başka bir daire veya kurul tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

**Muhakemenin iadesinde süre**

**MADDE 97.** — Muhakemenin iadesinde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, süreye ait hükümleri kıyas yolu ile uygulanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

**2. Kararın düzeltilmesi**

**MADDE 98.** — Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulundan verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, ilâmın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla kararın düzeltilmesi istenebilir :

A) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması;

B) Bir ilâmda birbirine aykırı hükümler bulunması;

C) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması;

D) Temyiz yolu ile görülen işlerde, görevli daire veya kurula ibraz olunan evrakta sahtelik veya sania vukubulmuş olması.

Dâva daireleri ile Dâva Daireleri Kurulu, kararın düzeltilmesi dilekçesinde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Olmadığına göre maddeyi oylarınıza sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

**Kanun yollarına ilişkin özel hükümler**

**MADDE 99.** — Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri dilekçe ile yapılır. Bu istekler esas kararı vermiş olan dâva dairelerinde veya Dâva Daireleri Kurulunca karara bağlanır.

İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir dâva dairesinin görevine girmiş ise, karar bu dairece verilir. 44 ncü maddenin (F) bendi hükmü, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde de uygulanır.

Karşı tarafın savunması ve kanunsözcüsünün düşüncesi alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa dâvaya yeniden bakılarak karar verilir.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi istekleri; kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu husustaki hükümlerine göre para cezasına da hükmolunur.

Muhakemenin iadesi ve kararın düzeltilmesi isteklerinde duruşma yapılması, görevli daire veya kurulun kararına bağlıdır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

**Kanun yollarında yargılama usulü**

**MADDE 100.** — Bu bölümün 96, 97, 98 ve 99 ncü maddeleri dışında kalan hükümleri de, muhakemenin iadesinde ve kararın düzeltilmesinde uygulanır.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

**Tavzih**

**MADDE 101.** — Dâva daireleri veya Dâva Daireleri Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını isteyebilir.

Tavzih dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlası ile verilir.

Kararı vermiş olan dâva dairesi veya kurul, işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan birisi, tavzih veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya kurulun bu husustaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

Tavzih veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

**BAŞKAN** — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok.. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

**Yanlışlıkların düzeltilmesi**

**MADDE 102.** — İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

Yukarıki maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse keyfiyet ilâmın altına yazılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mahkeme masrafları

MADDE 103. — Taraflardan birinin talebi halinde, Danıştayda açtığı dâva dolayısıyla ödediği harc, kaydiye ve posta ücretleri ile bilirkişi incelemeleri, delil tesbiti ve keşif için yaptığı harcamalar ve avukat marifetiyle takibolunan dâvalarda, tarifesine göre avukatlık ücreti haksız çıkan tarafa ve dâvanın kısmen kabulü ve kısmen reddi halinde bu masraflar oranlı olarak taraflara, yükletilir. Dâvadan fêrâgat eden veya dâvayı kabul eden taraf, mahkeme masrafları ve avukatlık ücreti bakımından haksız çıkmış sayılır.

BAŞKAN — Madde hakkında Turhan Kut arkadaşımızın bir değiştirge önergesi vardır. Okuyoruz :

Millet Meclisi Başkanlığına

369 sıra sayısında kayıtlı Danıştay kanunu tasarısının 103 ncu maddesinin ilk satırındaki (talebi halinde) kelimesinin (isteği üzerine) şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Tekirdağ  
Turhan Kut

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?  
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul). — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değiştirgeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi kabul buyurduğunuz değiştirge önergesiyle birlikte oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yol giderleri ve gündelikler

MADDE 104. — Danıştay, meslek mensuplarından keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tesbiti için görevlendirilenlere, hakiki yol giderleri ve Harcırah Kanunu ile belirli gündelikleri verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?  
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SABRİ VARDARLI (İstanbul) — Efendim, bu maddeyi şimdilik geri alıyoruz. Görüşüp yarın getireceğiz.

BAŞKAN — Madde komisyonun isteği üzerine geriverilmiştir. Zaten 6 ncı bölüme gelmiş bulunuyoruz. Bunun görüşülmesini yarın yapalım.

7 Ocak 1964 Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,40

## 6. — SUNUKLAR VE TELGRAFLAR

1. — Yüksekova'dan Fahrettin Özcan ve 9 arkadaşının, Kıbrıs olaylarına fiilen müdahale edilmesi hakkındaki telgrafı.

2. — İzmit PTT yanında arzuhalci Kıbrıslı Remzi Tuncer'in, milletvekilleri ve senatörlerin de yardım etmesi konusunda telgrafı.

3. — Nusaybin Belediye Encümeni Y. T. P. üyesi Abdurrahman Alan'ın, Kıbrıs olaylarından duydukları teessüre dair telgrafı.

4. — İstanbul Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti Başkanı Ergun Vehbi Yıldırım'ın, parti müna-

kaşalarının Kıbrıs dâvasını baltalayacağına dair telgrafı.

5. — Kocatepe'den Melâhat Adakan, Barbo-ros mahallesinden Halide Tukyâ, Eskiavaklıdere'den Sabahat Okan'ın, umumî yerlerde yılbaşı eğlenceleri yapılmıyarak karşılığının Kıbrıslı şehit ailelere verilmesi hakkında telgrafı.

6. — Kıbrıs Türk Kulübü Reisi Cemal Ramadan'ın, Kıbrıs olaylarından duydukları üzüntüye ve Türk Milletine; Meclisine bağlılıklarına dair telgrafı.

7. — Almanya'da bulunan vatandaşlardan Denizli'nin Çal kazasından Bayram Kaya'nın, fülî müdahale istedikleri hakkında mektubu.

8. — Yugoslav boşnaklarının, Yugoslav muhacirlerinin tehzizatlandırılarak Kıbrıs'a gönüllü olarak yollanmaları hakkında mektubu.

9. — Uşak Ulubey Sorgu ve Sulh Hâkimi Ekrem Tan'ın, Kıbrıs'a asker yardımı yapılması ve uçak alanlarına Türk uçaklarının da inmelerinin temini hakkında mektubu.

10. — Ford Sayım Türk İşçileri Kolbaşısı Adapazarlı Mehmet Yılmaz'ın, Almanya'daki 20 bin Türk işçisinin Kıbrıs'a gitmeye hazır olduklarına dair, Türk işçileri namına telgrafi.

11. — Ankara Delice kazasında Cemal Ural'ın, Hükümetin emrinde olduklarına dair telgrafi.

12. — Kıbrıs'a Hükümetimizce yapılan mühadaleye sevindikleri hakkında mektubu.

13. — Samsun Ceza evi mahkûmları adına Fahrettin Çetintaş'ın, Kıbrıs'a gönüllü gideceklerine dair mektubu.

14. — Kırkkale Kocubaba köyü namına Müslim Ulusoy ve arkadaşlarının, Kıbrıs olaylarından duydukları teessürleri ve cevap isteklerini bildiren mektubu.

15. — Almanya'nın Hafsaale şehrinde, Trabzon Çayırbaşı köyünden Mustafa Aksöz'ün, Kıbrıs Türklerinin hürriyeti için savaşmak hususunda emir beklediklerine dair mektubu.

16. — Kadıköy Yeldeğirmeni Hava Astsubayı Ahmet Özpazar'ın, Kıbrıs'a seri yardımın yapılmasını ve duydukları teessürü bildiren mektubu.

17. — Tirebolu'lu Fevzi Şirin ve arkadaşlarının, Almanya'daki Türklerin teessürlerini bildiren mektubu.

18. — 88 Türk işçisi adına Hasan Kolalı'nın, Almanya'daki işçilerimizin Kıbrıs'a gönüllü gitmek istediklerine dair mektubu.

19. — Boyabat'tan Ahmet Rifat Atsatan'ın, Kıbrıs olaylarını tel'in ettiklerine, Anavatandan Kıbrıs Türklerine selâmlarının bildirilmesine dair telgrafi.

20. — Denizli Kıbrıs Mitingi Heyeti adına Dr. Reyhan Küçüker'in, Meclisin ve Hükümetin kesin ve acele kararını beklediklerine dair telgrafi.

21. — Kırkkale'den Sefer Kumaş'ın, Kıbrıs'a gönüllü gitmek istediğine dair telgrafi.

22. — İstanbul Askerî Ceza Evinde Hava Astsubayı Ziya Soğut'un, 6/7 Eylül hâdiselerinde bir Rumu öldürdüğünden dolayı hükümlü bulunduğu cezasının affına ve Kıbrıs'a gönüllü gitmek istediğine dair telgrafi.

23. — Gönen Öğretmenler Derneğinin, Kıbrıs hâdiselerini tel'in ettiklerine dair telgrafi.

24. — Balıkesir Şehir Gazinosu sahibi Recep Çavuşoğlu'nun, Kıbrıs olayları cereyan ederken yalbaş eğlencelerinin yersiz ve yanlış olduğu yolundaki telgrafi.

25. — Belçika Türk işçilerinin Kıbrıs olayları dolayısıyla duydukları sonsuz teessürlerinin Meclise iblâğı hakkında telgrafi.

26. — Ankara Çankaya Karay sokağında Elâzığ Yüksek Tahsil Gençliğinin, Kıbrıs için çarpışmaya hazır olduklarına dair telgrafi.

27. — Hatay Came Aktepe halkı adına köy muhtarı Ali Güllü'nün, Kıbrıs faciaları yüzünden yalbaşın yas günü ilânı hakkında telgrafi.

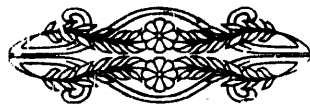
28. — Kütahya Altıntaş'tan Abdullah Karaoluk'un, Kıbrıslı soydaşlarımızın acılarını paylaştıklarına ve kendilerine düşen vazifeyi yapacaklarına dair telgrafi.

29. — Akhisar'dan Hacı İshak, Hasan Fehmi Acil'in, Kıbrıs için gönüllü yazılacaklarına dair telgrafi.

30. — Bilecik Yavru köyü halkı adına Rüstü Şahin ve arkadaşlarının el birliği ile Hükümetin kurulması ve Kıbrıs işinin halledilmesini temenni eden telgrafi.

31. — Gevaş Konak köyü muhtarı Macit Şeker'in, para yardımı yerine fülî yardımla Kıbrıs Türklerinin kurtarılması temennisine dair telgrafi.

32. — Bingöl Özgürlük Okulu öğretmenlerinin, kendileri için her türlü fedakârlığı yapmaya hazır olduklarının Kıbrıslı Türklere duyurulması hakkında telgrafi.





# Millet Meclisi

## GÜNDEMİ

YIRMİALTINCI BİRLEŞİM

6.1.1964 Pazartesi

Saat : 15,00

### I

#### A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

#### B - İKİNCİ DEFA OYA KONACAK İŞLER

### II

#### SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

### III

#### ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Siyasi partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekilleri Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560, 2/378, 2/591) (S. Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

2. — Danıştay kanunu tasarısı ile İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, 3546 sayılı Danıştay Kanununun Anayasaya aykırı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/474, 2/440) (S. Sayısı : 369) [Dağıtma tarihi : 19 . 8 . 1963]

3. — Serbest ve malî müşavirlik kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünaldu'nun, Malî müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/476, 2/529) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

### IV

#### A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

#### B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Tapulama kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, 5602 sayılı Tapulama Kanununun 6335 sayılı Kanunla muaddel 13 ncü maddesi (D) bendinin zilyedliğin ıskatında on sene evvel tesis edilmiş vergi kaydı aranması şartının kaldırılması suretiyle tadiline, bu maddeye (E) bendinin başlığı ile yeni bir bendin ilâvesine ve bu mad-

denin (E) ve (F) bendlerinin, (E) bendinin, (F) ve (F) bendinin (G) olarak değiştirilmesine ve aynı kanunun 35 nci maddesine iki fıkra ilâvesine ve birinci fıkranın tadili ile üçüncü fıkra olarak değiştirilmesine dair, İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, 5602 sayılı Tapulama Kanununun 31, 32 ve 33 ncü maddeleri ile 34 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasının değiştirilmesine dair ve Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, 5602 sayılı Tapulama Kanununun 52 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (1/211, 2/35, 2/76, 2/122) (C. Senatosu 1/260) (S. Sayısı : 210 a 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

× 2. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/186, 1/42) (S. Sayısı : 462) [Dağıtma tarihi : 5 . 10 . 1963]

× 3. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/338, 1/118) (S. Sayısı : 477) [Dağıtma tarihi : 7 . 10 . 1963]

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve dört arkadaşının, 765 sayılı Tür Ceza Kanununun 6123 sayılı Kanunla muaddel 455 nci maddesi ile 2275 ve 3038 sayılı kanunlarla muaddel 459 ncü maddelerine birer fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/516) (S. Sayısı : 499)

× 5. — Petrol Dairesi Reisliğinin 1960 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile Petrol Dairesi Reisliği 1960 bütçe yılı Kesin-

hesap kanunu tasarısı (3/516, 1/127) (S. Sayısı : 476) [Dağıtma tarihi : 7 . 10 . 1963]

× 6. — Genel Bütçeye dâhil dairelerin 1959 bütçe yılı kesinhesaplarına ait genel uygunluk bildirimlerinin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanun tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/318, 1/33) S. Sayısı : 508) [Dağıtma tarihi : 21 . 10 . 1963]

7. — Kayseri Milletvekili Mehmet Göker ve 5 arkadaşının, 4367 sayılı Kanununun 4684, 6706 ve 70 sayılı kanunlarla değişik birinci maddesinin (C) ve (D) fıkralarının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/328) (S. Sayısı : 381) [Dağıtma tarihi : 5 . 9 . 1963]

8. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Özel Şahingiray ve 15 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/221) (S. Sayısı : 391) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

9. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Sadık Artukmaç ve 2 arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması ve 6122, 6422 ve 7242 sayılı kanunların kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/147) (S. Sayısı : 393) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

10. — Kayseri Milletvekili Mehmet Göker ve 4 arkadaşının, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/268) (S. Sayısı : 394) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

11. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye Komisyonu tezkeresi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/262) (S. Sayısı : 395) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

12. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç ve Sakarya Milletvekili Yusuf Ulusoy'un, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 14 nci maddesine (ç) fıkrası

eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları ve Millî Eğitim Komisyonunun mütalâası (2/335) (S. Sayısı : 396) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

13. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı'nın, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa ek kanun teklifi ve Maliye ve Plân Komisyonları raporları (2/327) (S. Sayısı : 397) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

14. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga'nın, 1076 ve 1111 sayılı kanunlar gereğince ihtiyaca ayrılmış yedek subay ve erlerden yoklamasını yaptırmamış olanların para cezalarının affına dair kanun teklifi ve Millî Savunma, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/366) (S. Sayısı : 398) [Dağıtma tarihi : 17 . 9 . 1963]

15. — Cumhuriyet Senatosu Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan'ın, 237 sayılı Taahhüt Kanununun 4 nci maddesine göre makam hizmetlerine tahsis edilen taşıtları gösteren (2) sayılı cetvelde değişiklik yapılması ve 7 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/78) (S. Sayısı : 440) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

16. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna'nın, 1108 sayılı Maaş Kanununun 1559 sayılı Kanunla muaddel 2 nci ve 3041 sayılı Kanunla muaddel 13 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, 1108 sayılı Maaş Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/95, 2/96) (S. Sayısı : 441) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

17. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Fikret Turhangil ve 3 arkadaşının, Arazi ve Bina vergilerinin matrahlarına uygulanacak müssiller hakkındaki 206 sayılı Kanunun 3 nci maddesine bir fıkra ve Kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/257) (S. Sayısı : 443) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

18. — Cumhuriyet Senatosu Niğde Üyesi Kudret Bayhan ve üç arkadaşının, 1111 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, Konya Milletvekili Ahmet Gürkan ve Ankara Milletvekili Ferhat Nuri Yıldırım'ın

5585 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi, Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın, Askerlik hizmetinin emeklilik ve terfiden sayılması hakkında kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Hilmi Onat ve Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunla bu kanunu tadil eden 5585 ve 6724 sayılı kanunlara bâzı maddeler ilâvesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/62, 2/145 2/204, 2/360) (S. Sayısı : 445) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

19. — Balıkesir Milletvekili Cihat Bilgehan ve 5 arkadaşının, 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 ncü maddesinin (b) işaretli fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/383) (S. Sayısı : 446) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

20. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve altı arkadaşının, Kaçakçılığın men'i ve takibi hakkındaki 1918 sayılı Kanunun 6846 sayılı Kanunla muaddel 60 ncı maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve Gümrük ve Tekel, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/118) (S. Sayısı : 447) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

21. — Giresun Milletvekili Ali Cüceoğlu'nun, Maaş Kanununa ek 4379 sayılı Kanunun birinci ve ikinci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı geçici maddeler eklenmesine dair 5585 sayılı Kanuna muvakkat madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/124) (S. Sayısı : 448) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

22. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 12 arkadaşının, 3656 sayılı Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair Kanuna ek kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (2/392) (S. Sayısı : 449) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

23. — Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki 4598 sayılı Kanunun muaddel ve 6 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve

Plân Komisyonu raporu (2/371) (S. Sayısı : 450) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

24. — Bolu Milletvekili Fuat Ümit ve 4 arkadaşı ile Artvin Milletvekili Saffet Eminagaoglu ve Yozgat Milletvekili Celâl Sungur'un, Devlet hizmetinde iken lise veya lise muadili meslekî bir okuldan sonra bir yüksek okul veya fakülmeden mezun olanlar ile yine memuriyetleri sırasında akademik derece alanlara yahut ikinci bir yüksek tahsili ikmal edenlere bir derece kıdem verilmesi hakkında kanun teklifleri ve Amasya Milletvekilleri Nevzat Şener ve İsmail Sarıgöz'ün, memurların tahsil müessesesinde talebe olmayacaklarına dair 4007 sayılı Kanun ile bu kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 4214 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair 183 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ile Bolu Milletvekili Kâmil İnal'ın, 3656 ve 3659 sayılı kanunların şümülû dâhilinde vazife görmekte iken müktesep barem derecesini değiştirecek bir üst tahsil yapanların terfi ve kıdemleri hakkında kanun teklifi ve Maliye, Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/91, 2/93, 2/104, 2/464) (S. Sayısı : 451) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

25. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında akdolunan 11 Ocak 1961 tarihli Zirai Maddeler Andlaşması ve ekleriyle bu Andlaşmada yapılan 29 Mart 1961, 17 Temmuz 1961 tarihli değişikliklerin onaylanmasının uygun bulduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Tarım, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/269) (S. Sayısı : 463) [Dağıtma tarihi : 3 . 10 . 1963]

26. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 9 arkadaşının, Ordu mensuplarıyla Emniyet Umum Müdürlüğü ve gümrük muhafaza ve muamele sınıfı kadrolarında çalışanlara birer er tayını verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları (2/189) (S. Sayısı : 464) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

27. — Kayseri Milletvekili Abdülhalim Aras ve 3 arkadaşının, Evlenen veya tekaüde tâbi bir vazifeye giren yetim kızların yetim aylıklarının diğer yetimlere taksimi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/381) (S. Sayısı : 465) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

23. — Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ve 8 arkadaşının, Jandarma Genel Komutanlığı kadrolarında vazifeli subay, astsubay, mecburi uzatmalı ve sivil memurlara, ücretli personele fazla mesaieleri karşılığında fazla mesai ücreti verilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/137) (S. Sayısı : 466) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

29. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/293) (S. Sayısı : 467) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

30. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Röntgen Radyum ve diğer nükleer enerji cihaz ve maddeleri ile bunların tıpta kullanılması ve kullananlar hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/127) (S. Sayısı : 468) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

31. — Çanakkale Milletvekili Süreyya Endik'in, Sıtma Savaş Sağlık koruyucuları hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (2/130) (S. Sayısı : 469) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

32. — Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanhoğlu ve Malatya Milletvekili Avni Akşit'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/421) (S. Sayısı : 470) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

33. — Kars Milletvekili Necmettin Akan'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/423) (S. Sayısı : 471) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

34. — Samsun Milletvekili İlyas Kılıç ve 10 arkadaşının, ikinci defa yüksek tahsil yapan subay ve memurlara kıdem verilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Savunma, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/30) (S. Sayısı : 472) [Dağıtma tarihi : 4 . 10 . 1963]

35. — Cumhuriyet Senatosu Üyesi Ömer Ergün ve 26 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı hakkındaki 5434 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan 6153 sayılı Kanuna bir fıkra ve geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Ulaştırma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/401) (S. Sayısı : 473) [Dağıtma tarihi : 5 . 10 . 1963]

36. — Cumhuriyet Senatosu Yozgat Üyesi Sadık Artukmağın, Tapu sicil binaları inşası için alınacak harclar hakkında kanun teklifi ve İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, Tapu sicil binaları yapılması maksadiyle alınacak harclar hakkında kanun teklifi ve Geçici ve Plân komisyonları raporları (2/153, 2/233) (S. Sayısı : 201 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 8.10.1963]

37. — Elâzığ Milletvekili Nurettin Ardıçoğlu ve 5 arkadaşının, 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun 8.3.1961 tarih ve 344 sayılı Kanunla muaddel 20 nci maddesinin (c) fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Çalışma ve Plân komisyonları raporları (2/396) (S. Sayısı : 492) [Dağıtma tarihi : 9 . 10 . 1963]

38. — Bolu Milletvekili Kemal Demir ve 18 arkadaşının, 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa ek kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/214) (S. Sayısı : 502) [Dağıtma tarihi : 15.10.1963]

39. — Çorum Milletvekili Faruk Küreli ve dört arkadaşının, Orman Umum Müdürlüğü emrinde çalışmakta olan maaşlı memurları hakkında intibak kanunu teklifi ve Tarım, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/165) (S. Sayısı : 503) [Dağıtma tarihi : 15.10.1963]

40. — İstanbul Milletvekili Suphi Baykam ve 68 arkadaşının Tıp personelinin mukavele ile çalıştırılmasına dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân Komisyonları raporları (2/54) (S. Sayısı : 512) [Dağıtma tarihi : 21 . 10 . 1963]

41. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Subay, askerî memur ve astsubaylara birer lojman ile tapulu birer dönüm arazi verilmesi için kanun teklifi ve Bayındırlık, Millî Savun-

ma, Maliye ve Plân Komisyonları raporları (2/406) (S. Sayısı : 517) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

42. — Balıkesir Milletvekili Ahmet İhsan Kırım ve 13 arkadaşının, Bayındırlık Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair olan 3611 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (2/363) (S. Sayısı : 518) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

43. — Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ile Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin (j) bendine bir hüküm eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/461) (S. Sayısı : 519) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

44. — Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, 5434 sayılı Kanunun 41 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/107) (S. Sayısı : 522) [Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1963]

45. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin, Gümrük memurlarından bazılarına verilecek yem bedeli ve yemeklik hakkındaki 1615 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve içişleri ve Plân komisyonları raporları (2/132) (S. Sayısı : 523) [Dağıtma tarihi : 1 . 11 . 1963]

× 46. — İstanbul Üniversitesi 1956 bütçe yılı Kesinhesabına ait ve ek uygunluk bildirimini sunduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkereleri ile İstanbul Üniversitesi 1956 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/112, 3/113, 1/57) (S. Sayısı : 478) [Dağıtma tarihi : 8 . 10 . 1963]

× 47. — İstanbul Üniversitesi 1957 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1957 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/133, 1/69) (S. Sayısı : 479) [Dağıtma tarihi : 7 . 10 . 1963]

× 48. — İstanbul Üniversitesi 1958 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1958 yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu

(3/171, 1/339) (S. Sayısı : 480) [Dağıtma tarihi : 8 . 10 . 1963]

× 49. — İstanbul Üniversitesi 1959 yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesi 1959 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/78, 1/153) (S. Sayısı : 481) [Dağıtma tarihi : 8 . 10 . 1963]

× 50. — İstanbul Üniversitesi 1960 bütçe yılı Kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi ile İstanbul Üniversitesinin 1960 bütçe yılı Kesinhesap kanunu tasarısı ve Sayıştay Komisyonu raporu (3/592, 1/163) (S. Sayısı : 482) [Dağıtma tarihi : 9 . 10 . 1963]

51. — 5442 sayılı İl idaresi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliklere dair Millet Meclisi İçişleri Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/292; C. Senatosu 1/251) (S. Sayısı : 325 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

52. — Türkiye Büyük Millet Meclisi muhasebesinin 1963 yılı Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları hesabı hakkında Hesapları İnceleme Komisyonu raporu (5/69) (S. Sayısı : 504) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1963]

53. — Kırklareli Milletvekili Abdurrahman Altuğ ile Cumhuriyet Senatosu Kırklareli Üyesi A. Naci Arı'nın, 7 Nisan 1940 tarih ve 442 sayılı Köy Kanununun 16 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/551) (S. Sayısı : 511) [Dağıtma tarihi : 17 . 10 . 1963]

54. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cavad Odyokmaz ve Sivas Milletvekili Güner Sarısözen'in, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifinin C. Senatosunca değiştirilen ve M. Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile M. Meclisi, C. Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (M. Meclisi 2/270, C. Senatosu 2/47) (M. Meclisi S. Sayısı : 313 e 2 nci ek, C. Senatosu S. Sayısı : 170) (S. Sayısı : 313 e 3 ncü ek) [Dağıtma tarihi : 3 . 10 . 1963]

55. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında akdolunan zirai maddeler Andlaşmasında yeniden yapılan değişikliklerin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu tezkeresi (1/421) (S. Sayısı : 506) [Dağıtma tarihi : 17 . 10 . 1963]

56. — Sanayi Bakanlığı kuruluş ve vazifeleri hakkındaki 6973 sayılı Kanunun bazı maddelerinde ve bu Bakanlığa ait kadrolarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (1/432) (S. Sayısı : 247 ye 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 24 . 12 . 1963]

57. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın'ın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair C. Senatosu Başkanlığının ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Anayasa Komisyonu raporu (2/271) (S. Sayısı : 48 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

58. — Mehmedoğlu Süleyman Kulaksız'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısının C. Senatosunca değiştirilen ve M. Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri. (M. Meclisi 1/340; C. Senatosu 1/256) (S. Sayısı : 204 e 3 ncü ek) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

59. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, Aydın Milletvekili Orhan Apaydın, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun seçilmesi ve çalışma usullerinin düzenlenmesi hakkında kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı ret tezkeresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (2/269) (S. Sayısı : 233 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

60. — İstanbul'da Beşiktaş'ta, Vişnezade mahallesinde, Teşvikiye ve Maçka meydanı sokak-

larında kâin ve Hazineye ait iken parasız olarak İstanbul Belediyesine devredilmiş bulunan arsa ve binanın Hazineye iadesi hakkındaki kanun tasarısı ile C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının reddine dair tezkeresi hakkında Millet Meclisi Plân Komisyonu raporu (1/126, 2/196) (S. Sayısı : 243 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

61. — Kars Milletvekili Hasan Erdoğan ile Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün, Memurin Kanununun bazı maddeleri ile buna müzeyyel olan 1777 sayılı Kanunun 3 ncü maddesini tadil eden 2919 sayılı Kanunun 4 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları. (2/469) (S. Sayısı : 540) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

## V

### İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün 36 ncü maddesinin 2 nci fıkrasında derpiş olunan ve hukukî uyumsuzlukların çözümlenmesi hususunda Divanın yargı hakkını önceden tanımayı gerektiren ihtiyari kaydı katılmamız hakkındaki 5047 sayılı Kanunun yeniden uzatılmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/293) (S. Sayısı : 226) [Birinci görüşme tarihi : 27.6.1963]

× 2. — Evlilik dışı çocukların tanınmalarını kabule yetkili makamların yetkilerinin genişletilmesi hakkındaki sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/233) (S. Sayısı : 227) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

3. — — Hınıs kazası Karaçoban nahiyesi Hırt köyü, hane 19, cilt 11, sayfa 107 de kayıtlı Bekiroğlu Belkısadan doğma 1939 doğumlu Bedih Kılıç'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/205) (S. Sayısı : 233) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

4. — Karamürsel ilçesinin Mahmudiye köyü hane 32, cilt 6 ve sayfa 31 sayısında nüfusa kayıtlı Receboğlu, Hanife'den doğma 18 Mart 1341 doğumlu Hasan Şeker'in ölüm cezasına

çarpıtılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/542) (S. Sayısı : 234) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

5. — Fethiye ilçesi Girdev köyü nüfusunun hane 1, cilt 21/2 ve sayfa 31 sayısında kayıtlı Naimoğlu Döndü'den doğma Mart 1933 doğumlu Süleyman Ağırbaş'ın ölüm cezasına çarpıtılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/304) (S. Sayısı : 235) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 7 . 1963]

6. — Havza ilçesinin, Çakıralan köyü hane 8, cilt 19 ve sayfa 241 sayısında nüfusa kayıtlı Mehmetoğlu Mevlüde'den doğma, 1 . 1 . 1939 doğumlu Bayram Kalpaklı'nın ölüm cezasına çarpıtılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/560) (S. Sayısı : 242) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

7. — Sarıgöl ilçesinin Çöp köyü hane 32, cilt 3 ve sayfa 49 sayısında nüfusa kayıtlı Ahmetoğlu Hatice'den doğma 10 . 1 . 1933 Alaşehir doğumlu Süleyman Bozkurt'un ölüm cezasına çarpıtılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu. (3/569) (S. Sayısı : 243) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

8. — Köyceğiz ilçesinin Beyobası köyü hane No. 60 nüfusunda kayıtlı Osmanoğlu, Nazife'den doğma 1332 doğumlu Ali Karahan'ın ölüm cezasına çarpıtılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/582) (S. Sayısı : 245) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 9. — Gümrük giriş tarife cetvelinin 28.02 pozisyonunun sonundaki ihtar hükmünün değiştirilmesine dair olan Bakanlar Kurulu kararlarının onaylanması hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/225) (S. Sayısı : 120) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

× 10. — 1938 - 1939 yıllarında İngiltere ve Fransa hükümetlerinden temin edilen Teslihat kredilerinin mahsup şekli hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma, Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/214) (S. Sayısı : 216) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

11. — Millî Savunma Bakanlığı orta sanat okulları hakkında kanun tasarısı ve Millî Sa-

vunma ve Plân komisyonları raporları (1/263) (S. Sayısı : 219) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

× 12. — Başbakanlık Basımevi döner sermaye işletmesi kuruluşu hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/316) (S. Sayısı : 255) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

× 13. — Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı Statüsünün VI ncı maddesinin (A) fıkrasının 3 ncü bendinde yapılacak değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonu raporu (1/261) (S. Sayısı : 109) [Birinci görüşme tarihi : 27 . 6 . 1963]

× 14. — Kan gruplarının tayinine yarıyan reaktiflerin mübadelesi hakkında Avrupa Andlaşması ve ek Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Dışişleri komisyonları raporları (1/349) (S. Sayısı : 161) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

× 15. — Özel tıbbi tedavi ve termo - iklimatik kaynaklar, alanında karşılıklı yardımlaşmaya dair Avrupa Andlaşmasının onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Dışişleri komisyonları raporları (1/351) (S. Sayısı : 162) [Birinci görüşme tarihi : 5 . 9 . 1963]

## B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Harclar kanunu tasarısı ile Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve iki arkadaşının, 5887 sayılı Harclar Kanununun 125 ncı maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanuna bir fıkra eklenmesine dair ve Artvin Milletvekili Saffet Eminagaoglu'nun, 5887 sayılı Harclar Kanununun 1 ncı maddesini değiştiren 6765 sayılı Kanunun değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/395, 2/305, 2/321) (S. Sayısı : 282) [Dağıtma tarihi : 29 . 6 . 1963]

× 2. — Damga Vergisi kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/394) (S. Sayısı : 288) [Dağıtma tarihi : 29 . 6 . 1963]

3. — Uzman Jandarma kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/479) (S. Sayısı : 296) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

× 4. — Bursa Milletvekili Sadrettin Çanga ve 106 arkadaşının, Bölge tiyatroları kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/437) (S. Sayısı : 305) [Dağıtma tarihi : 6 . 7 . 1963]

× 5. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 33 arkadaşının, 5237 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin (c) bendinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/522) (S. Sayısı : 353) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1963]

× 6. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin ve Trabzon Milletvekili Ahmet Şener ve Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun Su Ürünleri kanunu teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi Tevfik İnci ve 28 arkadaşının, balıkçılığın teşvik ve himayesine mahsus kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/377, 2/505, 2/252) (S. Sayısı : 370) [Dağıtma tarihi : 20 . 8 . 1963]

× 7. — Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı : 456) [Dağıtma tarihi : 26 . 9 . 1963]

8. — Bina kiralari hakkında kanun tasarısı ve Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, 6570 sayılı Kira Kanununun Anayasa Mahkemesince iptal edilen 2 ve 3 ncü maddelerinin yeniden tedvini ile 4 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/513, 2/526) (S. Sayısı : 458 ve 458 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 1 . 10 . 1963]

× 9. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan'ın, Otelcilik, Motelcilik Türk Anonim Şirketi kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/576) (S. Sayısı : 507) [Dağıtma tarihi : 18 . 10 . 1963]

10. — Genel Nüfus Yazımı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/507) (S. Sayısı : 513) [Dağıtma tarihi : 23 . 10 . 1963]

× 11. — Türkiye Elektrik Kurumu kanunu tasarısı ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir'in Türkiye Elektrik Kurumu kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/461, 2/425) (S. Sayısı : 516) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

× 12. — Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının statüsünde yapılan değişikliğin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları. (1/304) (S. Sayısı : 222) [Dağıtma tarihi : 30 . 5 . 1963]

13. — İstanbul Milletvekili Zeki Zeren'in, 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanununun 28 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Anayasa ve Adalet komisyonları mütalâaları ile Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu raporu (2/497) (S. Sayısı : 276) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

14. — Bulgaristan'ın İstanbul'daki Başkonsolosluğu eski Muavin Konsolosu Varbanoğlu Georgi Varbanof Çolakof'un cezasının affı hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/555) (S. Sayısı : 521) [Dağıtma tarihi : 26 . 10 . 1963]

15. — Karacabey ilçesi Sarıbey İslâm köyü hane 8, cilt 32 ve sayfa 187 nüfusuna kayıtlı Ahmetoğlu, Sabriye'den doğma 19 . 10 . 1931 doğumlu Kerim Özkan ile Karacabey ilçesi Yenisarıbey köyü nüfusunun hane 5, cilt 25 ve sayfa 1961 sayısında kayıtlı Şevketoğlu Nazmiye'den doğma 1926 doğumlu Hasan Güney'in ölüm cezalarına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/568) (S. Sayısı : 253) [Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1963]

16. — Kulp ilçesinin Hacanan köyü hane 34, cilt 7 ve sayfa 98 sayısında nüfusa kayıtlı Saitoğlu, Sultan'dan doğma 1928 doğumlu Recep Oruç'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/593) (S. Sayısı : 263) [Dağıtma tarihi : 18 . 6 . 1963]

17. — Akçaabat'ın, Ağaçalı köyü 12 hane numarasında nüfusa kayıtlı İsmailoğlu Fatime (Fatma) dan doğma 26 . 8 . 1936 doğumlu Hasan Şentürk'ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/641) (S. Sayısı : 351) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

18. — İstanbul, Samatya, Hacıpiri mahallesi, Sarmaşıklı sokak hane 20, cilt 14 ve sayfa 19 sayısında nüfusa kayıtlı Hasan Tahsinoğlu,



Melek'ten doğma 23.10.1936 doğumlu Recep Güngör Tanış'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/671) (S. Sayısı : 459) [Dağıtma tarihi : 1.10.1963]

19. — Vezirköprü ilçesinin Danabaş köyü hane 21, cilt 23 ve sayfa 64 numarasında nüfusa kayıtlı Alioğlu, Fatma'dan doğma 3.4.1932 doğumlu Mehmet Kül (Gül) ün ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/660) (S. Sayısı : 493) [Dağıtma tarihi : 8.10.1963]

20. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar ve dört arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 455 ve 459 ncu maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/323) (S. Sayısı : 252) [Dağıtma tarihi : 12.6.1963]

21. — Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Mardin Milletvekili Talât Oğuz ve Ağrı Milletvekili Kerem Özcan'ın, Kaçakçılığın men ve takibine dair olan 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı Kanunla değişik 53 ncü maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/295, 2/169) (S. Sayısı : 23 e 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 4.7.1963]

22. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Hâkimler Kanununun Anayasaya aykırı hükümler taşıyan 122 ve 123 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/439) (S. Sayısı : 299) [Dağıtma tarihi : 4.7.1963]

23. — Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun 4.4.1929 tarih ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 4.6.1936 tarih ve 3006 sayılı Kanunla değişen 305 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/416) (S. Sayısı : 301) [Dağıtma tarihi : 4.7.1963]

× 24. — Kat mülkiyeti kanunu tasarısı ile Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin ve 8 arkadaşının ve Afyon Karahisar Milletvekili Asım Yılmaz'ın, kat mülkiyeti kanun teklifleri ve

Adalet Komisyonu raporu (1/516, 2/288, 2/325) (S. Sayısı : 524) [Dağıtma tarihi : 11.11.1963]

25. — İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının, 28 Nisan 1904 tarihli Alâmeti Farika Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, Markalar ve menşe işaretleri hakkında kanun teklifi ve Sanayi ve Adalet komisyonları raporları (2/160, 2/297) (S. Sayısı : 526) [Dağıtma tarihi : 11.11.1963]

26. — 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bazı madde ve fıkralar eklenmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/280) (S. Sayısı : 461) [Dağıtma tarihi : 5.10.1963]

27. — 5680 sayılı Basın Kanununun 29.11.1960 tarih ve 143 sayılı Kanunla değişik 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/527) (S. Sayısı : 525) [Dağıtma tarihi : 11.11.1963]

28. — İlköğretim ve Eğitim Kanununun 56 ncü maddesinin (a) bendinin son paragrafının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/456) (S. Sayısı : 264) [Dağıtma tarihi : 18.6.1963]

× 29. — La Haye'de 14 Mayıs 1954 tarihinde imzalanan «Silâhlı bir çatışma halinde kültür mallarının korunmasına dair Sözleşme» ile bu sözleşmenin tatbikatına ait tüzük, protokol ve kararlara katılmamızın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Millî Savunma ve Millî Eğitim komisyonları raporları (1/306) (S. Sayısı : 289) [Dağıtma tarihi : 3.7.1963]

30. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun ikinci maddesinin (A) bendinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Ticaret, Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/297) (S. Sayısı : 123) [Dağıtma tarihi : 1.4.1963]

31. — 2000 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin ikinci fıkrasının kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/374) (S. Sayısı : 240) [Dağıtma tarihi : 8.6.1963]

× 32. — Erzurum Milletvekili Tahsin Telli ve 11 arkadaşının, Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Aydın Üyesi Fikret Turhangil, Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca ve İzmir Milletvekili Mutsafa Uyar'ın, Tescil edilmeyen birleşmeler ile bunlardan doğan çocukların cezasız tescili hakkında kanun teklifleri ve İçişleri, Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/219, 2/237, 2/238, 2/263) (S. Sayısı : 259) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1963]

33. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Millî Savunma Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma ve Plân komisyonları raporları (1/311) (S. Sayısı : 273) [Dağıtma tarihi : 25 . 6 . 1963]

34. — Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, Meslekî ve Teknik Öğretim Yüksek Danışma Kurulu kanunu tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/262) (S. Sayısı : 274) [Dağıtma tarihi : 26 . 6 . 1963]

35. — Tükriye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen 39 ncu maddesinin (b) fıkrasının son bendinin kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve İstanbul Milletvekili İlhami Sancar ve iki arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 39 ncu madesinin 6122 ve 6422 sayılı kanunlarla değiştirilen ve eklenen (b) fıkrasının kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/268, 2/10) (S. Sayısı : 292) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

36. — Baraj inşaatı dolayısıyla sular altında kalacak kasaba, köy ve arazi hakkındaki Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık, İçişleri, Adalet, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/402) (S. Sayısı : 293) [Dağıtma tarihi : 1 . 7 . 1963]

37. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, kesin idari kararlar hakkında Danıştaya başvurulacağına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Maliye komisyonları raporları (2/33) (S. Sayısı : 294) [Dağıtma tarihi : 2 . 7 . 1963]

× 38. — 7026 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim, Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/370) (S. Sayısı : 298) [Dağıtma tarihi : 3 . 7 . 1963]

× 39. — Tunus'un Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik Beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/96) (S. Sayısı : 332) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 40. — Arjantin'in Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasına geçici kabulüne mütaallik beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/97) (S. Sayısı : 333) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 41. — Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması Âlâd Tarafları ile Polanya Halk Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki münasebetlerle ilgili beyannamenin onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel, Ticaret ve Plân komisyonları raporları (1/98) (S. Sayısı : 334) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 42. — Teshis ve tedavi maksadiyle sağlık kurumlarına ariyeten ve meccanen tahsis edilecek tabbi - cerrahi ve lâboratuvar malzemesinin Gümrük Resminden muafin muvakkat ithaline dair Andlaşmanın uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/279) (S. Sayısı : 335) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 43. — «Barış Gönüllüleri» adlı Amerikan Teşekkülünden faydalanma hususunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında yapılan Andlaşmaya ait teati olunan mektupların onaylanmasının uygun olduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Plân komisyonları raporları (1/428) (S. Sayısı : 336) [Dağıtma tarihi : 9 . 7 . 1963]

× 44. — Ambalâjların muvakkat ithaline mütaallik Gümrük Sözleşmesinin onaylanması

nın uygun bulunmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/95) (S. Sayısı : 337) [Dağıtma tarihi : 10 . 7 . 1963]

45 . — İmar ve İskân Bakanlığı kuruluş ve vazifeleri hakkındaki Kanununun 12 nci maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna iki madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, İmar ve İskân ve Plân komisyonları raporları (1/375) (S. Sayısı : 343) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

46. — Sıtmanın imhası hakkındaki Kanununun 1 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri, Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/419) (S. Sayısı : 344) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

47. — 4933 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Millî Eğitim, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/453) (S. Sayısı : 345) [Dağıtma tarihi : 11 . 7 . 1963]

48. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

49. — Türk Farmakopesi hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/271) (S. Sayısı : 366) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

× 50. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Ertik okulları mütedavil sermayesi hakkındaki 3423 sayılı Kanununun 8 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/197) (S. Sayısı : 374) [Dağıtma tarihi : 2 . 9 . 1963]

× 51. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ile Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 3 . 4 . 1926 gün ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına dair olan Kanununun 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/310) (S. Sayısı : 376) [Dağıtma tarihi : 3 . 9 . 1963]

52. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 2 arkadaşının, 3704 sayılı Kanununun ikinci maddesinin değiştirilmesi ve üçüncü maddesine ek bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/185) (S. Sayısı : 373) [Dağıtma tarihi : 4 . 9 . 1963]

53. — 237 sayılı Taşıt Kanununa bağlı 2 sayılı cetvelde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/492) (S. Sayısı : 380) [Dağıtma tarihi : 5 . 9 . 1963]

54. — Nakdi Tazminat Kanununun 6535 sayılı Kanunla değişik 1 ve 2 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/440) (S. Sayısı : 382) [Dağıtma tarihi : 5 . 9 . 1963]

55. — İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar ve iki arkadaşının, 6188 sayılı Bina yapımını teşvik ve izinsiz yapılan binalar hakkındaki Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve İmar ve İskân, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonları raporları ve Anayasa Komisyonu mütalâaları (2/177) (S. Sayısı : 384) [Dağıtma tarihi : 9 . 9 . 1963]

56. — Zonguldak Milletvekili Kenan Esengin'in, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/477) (S. Sayısı : 385) [Dağıtma tarihi : 9 . 9 . 1963]

57. — Nüfus plânlaması hakkında kanun tasarısı ve Adalet, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/480) (S. Sayısı : 388) [Dağıtma tarihi : 13 . 9 . 1963]

58. — Niğde Milletvekili Asım Eren'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 7350 sayılı Kanunla muaddel 100 nci maddesine bir fıkra eklenmesine ait kanun teklifi ile Cumhuriyet Senatosu Antalya Üyesi Mustafa Özer'in, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 89 ncu maddesine bir fıkra ve geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/120, 2/206) (S. Sayısı : 400) [Dağıtma tarihi : 14 . 9 . 1963]

59. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine ve 5 arkadaşının, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/266) (S. Sayısı : 399) [Dağıtma tarihi : 17.9.1963]

60. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Kars Milletvekili Necmettin Akan'ın, T. C. Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye, Gümrük ve Tekel ve Plân komisyonları raporları (1/423, 2/424) (S. Sayısı : 442) [Dağıtma tarihi : 19.9.1963]

61. — Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 21 arkadaşının, 7334 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ile Eskişehir milletvekilleri İbrahim Cemalılar ve Şevket Asbuzoğlu'nun, 7334 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/307, 2/322) (S. Sayısı : 444) [Dağıtma tarihi : 20.9.1963]

× 62. — Cumhurbaşkanlığı tarafından geri gönderilen X ve XI nci Dönem T. B. M. Meclisi üyelerinin ödeneklerinden mütevellit T. C. Ziraat Bankası ve Maliye Bakanlığına olan borçlarının on yıl faizsiz taksite bağlanmasına ve tahakkuk etmiş faizlerinin kaldırılmasına ait kanun ve (C. Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünalı'nın, 159 sayılı Kanunun 8 nci maddesine ek kanun teklifi ile Anayasa Komisyonu raporu) ve Ticaret, Maliye ve Plân komisyonları raporları ile Anayasa Komisyonu mütalâası (2/97, 2/251, 2/426) (S. Sayısı : 453) [Dağıtma tarihi : 23.9.1963]

63. — Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler ve 14 arkadaşının, 3656 sayılı Kanunun 7 ve 3659 sayılı Kanunun 8 nci maddelerine birer fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/330) (S. Sayısı : 460) [Dağıtma tarihi : 1.10.1963]

64. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Nüvit Yetkin'in, 5434 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve

Plân komisyonları raporları (2/499) (S. Sayısı : 474) [Dağıtma tarihi : 4.10.1963]

65. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 2 arkadaşının, Taşıt Kanununa ek cetvelle-re bazı binek otomobillerinin ilâve edilmesi hakkında kanun teklifi ile Tekirdağ Milletvekili Hayri Mumcuoğlu'nun, 5.1.1961 tarih ve 237 sayılı Taşıt Kanununa ekli cetvellerde bu kanunun 7 ve 19 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Adalet ve Plân komisyonları raporları (2/225, 2/432) (S. Sayısı : 475) [Dağıtma tarihi : 5.10.1963]

66. — Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ve Kayseri Milletvekili Mehmet Göker'in, 4936 sayılı Kanunun bazı maddelerini tadil eden 115 sayılı Kanunun geçici 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/231) (S. Sayısı : 490) [Dağıtma tarihi : 7.10.1963]

67. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı teşkilâtında çalışan tabip, diş tabibi ve eczacılardan coğrafi, iktisadi ve içtimai sebeplerle hususi vaziyette olduğu Bakanlar Kurulunca kabul olunan mahallerde sürekli görev ile bulunanlarla, hıfzıssıhha enstitülerinde çalışmakta olan kimya mühendisleri, mikrobiyoloji ve biyokimya mütehassıslarına ödenek verilmesine dair kanun tasarısı ile Mardin Milletvekili Mehmet Ali Arıkan'ın, hekimlere aylık hizmet karşılığı ödenek verilmesine dair kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/531, 2/89) (S. Sayısı : 489) [Dağıtma tarihi : 8.10.1963]

68. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı sağlık kurumlarıyla esenleştirme (Rehabilitasyon) tesislerine verilecek döner sermaye hakkındaki 209 sayılı Kanuna bazı maddeler eklenmesi ve bu kanunun 11 nci maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Devlet hastanelerinde çalışan doktorlar hakkında kanun teklifi ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/481, 2/278) (S. Sayısı : 491) [Dağıtma tarihi : 9.10.1963]

69. — Artvin Milletvekili Sabit Osman Avcı'nın 3204 sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununa geçici madde eklenmesine ve

aynı kanuna ek 3904 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin 3 ncü fıkrasının değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (2/241) (S. Sayısı : 501) [Dağıtma tarihi : 15 . 10 . 1963]

70. — Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek ve orta dereceli okullar öğretmenlerinin haftalık ders saatleri ile ek ders ücretleri hakkında kanun tasarısı ve Konya Milletvekili Vefa Tanır ve 7 arkadaşı ile C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 3 arkadaşının ilk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki 1702 sayılı Kanununun değişik 3 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve C. Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve 3 arkadaşının, 3007 sayılı Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi ve 6 ncı ve 8 nci maddeleriyle 6836 sayılı Kanunun kaldırılması hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/525, 2/25, 2/155, 2/186) (S. Sayısı : 515) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

71. — 4862 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde yazılı kadroların değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/475) (S. Sayısı : 520) [Dağıtma tarihi : 24 . 10 . 1963]

× 72. — Takip ve tahsiline mahal ve imkân görülemiyen bir kısım Hazine alacaklarının silinmesi hakkındaki kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (1/433) (S. Sayısı : 266 ve 266 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 20 . 9 . 1963]

73. — Ziarat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 34 ncü maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/463) (S. Sayısı : 268) [Dağıtma tarihi : 20 . 6 . 1963]

74. — İslahî Hayvanat Kanununun 5883 sayılı Kanunla değişik 35 nci maddesine bâzı hükümler eklenmesine dair 7454 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin son fıkrasının kaldırılması hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve Tarım komisyonları raporları (1/435) (S. Sayısı : 269) [Dağıtma tarihi : 20 . 6 . 1963]

75. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk ile Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Selâhattin

Özgür'ün, 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus terfi Kanununun 16 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasına bir bend ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma Komisyonu raporu (2/315) (S. Sayısı : 350) [Dağıtma tarihi : 12 . 7 . 1963]

76. — Askerî memnu mıntakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

× 77. — 16 Ağustos 1960 tarihinde Lefkoşa'da, Türkiye Cumhuriyeti, Yunanistan Kırallığı, Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığı ve Kıbrıs Cumhuriyeti arasında imzalanan Kıbrıs Cumhuriyetinin teessüsüne mütaallik Anlaşma ile A, B, C, D, E, F, eklerinin, Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti, Yunanistan Kırallığı ve Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Kırallığı arasında imzalanan Garantî Andlaşması ve Bu Andlaşmanın II nci maddesinde atıfta bulunulan Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasının temel maddelerinin, Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Yunanistan Kırallığı arasında imzalanan, İttifak Andlaşması ile I ve II sayılı ek protokollerin Türkiye Cumhuriyeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Yunanistan Kırallığı arasında imzalanan İttifak Andlaşmasının uygulanması için imza edilen Andlaşmanın, en ziyade müsaadeye mazhar millet şartı hakkında, Türkiye Cumhuriyeti ile Kıbrıs Cumhuriyeti arasında nota teatisi suretiyle yapılan Andlaşmanın onaylanması hakkında kanun tasarısı ve Anayasa, Dışişleri ve Millî Savunma komisyonları raporları (1/24) (S. Sayısı : 387) [Dağıtma tarihi : 19 . 9 . 1963]

78. — Çay ilçesinin Genelî (Aydoğmuş) köyü hane 65, cilt 12 ve sayfa 107 sayısında nüfusa kayıtlı Abdurrahmanoğlu Elif'ten doğma 21 . 4 . 1928 doğumlu Kadir Ceylân'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tekeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/745) (S. Sayısı : 528) [Dağıtma tarihi : 10 . 12 . 1963]

79. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Beden Terbiyesi Kanununun 4 ncü ve 13 ncü maddesinin kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/386) (S. Sayısı : 128) [Dağıtma tarihi : 4 . 4 . 1963]

80. — Polis vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu. (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19.6.1963]

81. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve 15 arkadaşının, 1389 sayılı Kanunun belediyeler hukuk işlerinde çalışanlara tatbiki hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/507) (S. Sayısı : 341) [Dağıtma tarihi : 11.7.1963]

82. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, düğünlerde men'i israfata dair 55 sayılı Kanunun kaldırılmasına dair kanun teklifi ve Adalet ve İçişleri Komisyonları raporları (2/387) (S. Sayısı : 349) [Dağıtma tarihi : 12.7.1963]

83. — C. Senatosu İzmir Üyesi Ömer Lûtfi Bozcalı'nın, Bursa merkez ilçesindeki gedik ve zeminlerin tasfiyesine dair 141 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/504) (S. Sayısı : 509) [Dağıtma tarihi : 18.10.1963]

84. — Gümrük memurlarından vazifei memuresini suiistimal edenlerle vazife veya mesleklerinde kendilerinden istifade edilmeyenler hakkında yapılacak muameleye dair 1920 sayılı Kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Gümrük ve Tekel, Adalet ve İçişleri komisyonları raporları (1/417) (S. Sayısı : 510) [Dağıtma tarihi : 18.10.1963]

× 85. — 18 Nisan 1951 tarihinde Paris'te akdolunan (Avrupa ve Akdeniz Nebat Koruma Teşkilâtı kurulmasına mütaallik Sözleşme) ile üç ekine katılmamız için hükümete yetki verilmesi hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Tarım komisyonları raporları (1/184) (S. Sayısı : 530) [Dağıtma tarihi : 18.12.1963]

× 86. — Milletlerarası Kavakçılık Komisyonunun Gıda ve Tarım Teşkilâtı (F. A. O.) bünyesi içine alınmasına dair Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyetinin katılmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Tarım komisyonları raporları (1/418) (S. Sayısı : 531) [Dağıtma tarihi : 18.12.1963]

× 87. — Millî Produktivite Merkezi kuruluş kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu

(1/321) (S. Sayısı : 532) [Dağıtma tarihi : 18.12.1963]

88. — 5680 sayılı Basın Kanununa bir madde eklenmesi hakkındaki Kanunun kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Adalet ve Turizm ve Tanıtma komisyonları raporları (1/541) (S. Sayısı : 533) [Dağıtma tarihi : 3.12.1963]

× 89. — Türk - Yunan Trakya hududunun mühim kısmını tâyin eden Meriç nehri mecrasının ıslahı dolayısıyla 19 Ocak 1963 tarihinde imzalanan Protokolün onaylanmasının uygun bulunduğu hakkında kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Dışişleri komisyonları raporları (1/488) (S. Sayısı : 505) [Dağıtma tarihi : 18.10.1963]

× 90. — Konut kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/493) (S. Sayısı : 534) [Dağıtma tarihi : 24.12.1963]

91. — Tarım Müşavirliği kurulması hakkında kanun tasarısı ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/537) (S. Sayısı : 535) [Dağıtma tarihi : 25.12.1963]

× 92. — Tarım Kredi Kooperatifleri Kanununa bâzı maddelerin eklenmesine ve bu kanunun bir maddesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Ticaret, Maliye ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (1/369) (S. Sayısı : 536) [Dağıtma tarihi : 25.12.1963]

× 93. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa ek kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/505) (S. Sayısı : 537) [Dağıtma tarihi : 25.12.1963]

94. — 2.7.1963 tarihli ve 58 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/538) (S. Sayısı : 538) [Dağıtma tarihi : 25.12.1963]

95. — 3242 ve 5244 sayılı kanunlarla verilen yemeklik ve tohumluk bedellerinin tecili hakkındaki 310 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ile C. Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, muhtaç çiftçilere tohumluk ve yemeklik dağıtılması hakkındaki 5254 sayılı Kanuna göre verilen tohumluk ve yemeklik bedellerinin tecili hakkın-

daki 310 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ve Ticaret, Maliye, Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/491, 2/491) (S. Sayısı : 539) [Dağıtma tarihi : 25 . 12 . 1963]

× 96. — Milletlerarası Sivil Havacılık Andlaşmasına mükerrer 93 ncü madde eklenmesine ve 50 nci maddenin (a) fıkrasının değiştirilmesine dair protokollerin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma komisyonları raporları (1/264) (S. Sayısı : 541) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1963]

97. — Kayseri Milletvekili Hüsamettin Gümüşpala ve 24 arkadaşının, Devlet Demiryolları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair Kanunun bâzı maddelerini değiştiren 4620 numaralı Kanuna ek

kanun teklifi ve Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (2/564) (S. Sayısı : 542) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

× 98. — Devlet personeli meslek teşekkülleri kanunu tasarısı ve Anayasa, Adalet, İçişleri ve Plân komisyonlarından üçer üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/546) (S. Sayısı : 543) [Dağıtma tarihi : 28 . 12 . 1963]

× 99. — Türkiye ile Avrupa ekonomik topluluğu arasında bir ortaklık yaratan Andlaşma ve eklerinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı ve Ticaret, Gümrük ve Tekel, Dışişleri ve Plân komisyonlarından seçilen 4 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu. (1/559) (S. Sayısı : 544) [Dağıtma tarihi : 27 . 12 . 1963]

